

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE ZARAGOZA

SIGNATURA: I – 176

*Tomas de Aquino, Santo. Tractatus
resolvens. Argentina. 9 febrero 1496.*

1. *Festas resoluens dubia in yalogo*
2. P. sacra occurrentia a. c. i. tabula e. ante p. 2.
2. *Dum i. m. b. r. o. f. i. t. off. i. l. i. b. e. r. s. i. f. f. 2.*
3. *Reliqua quatuor junctim magis p. i. n. o. p. u. r. i. t. a. t. e. n. o. u. e. m.*
- 1. quedam epis. aff. 122. b. et sup. ff.
 - 2. q. orationes
 - 3. de corpore sep. b. i. s. d. e. l. i. c. i. t. a. t. e.
 - 2. de ead. q. p. ad fr. s. y. r. o. s. o. r. o. 7.
 - 4. de arte met. p. p. r. e. p. t. i.
 - 6. ex d. e. p. i. s. t. a.
 - 7. de x. i. m. o. r. t. e.
 - 8. de m. i. s. e. r. i. t. a. t. e. h. u. m. a. n. e. a. f. f. 67.
 - 9. *Citra possid. d. i. c. t. o. r. e. s. b. r. e. u. e. s. i. m. a. r. t. h. m. e. t. r. o. s. c. r. i. p. t. u. r. a. f. f. 71. b. 103. b. 5.*

1. q. i. me
 hoc volu
 hoc g. i. op. a. noue
 reuo. i. q. d. e.

2. *Juicio p. b. i. t. i. m. m. e. l. l. a. m. e. u. a. n. g. e. l. o. r. u. m. a. l. e. u. a. n. g. e. l. o. r. u. m. t. o. t. a. m. m. a. s. s. a. m.*
maiestates heru. i. s. i. b. i. s. g. e. l. u. d. e. s.
ab yodoco badio apertio p. n. u. r. i. s.
elucidat. a. f. f. 2. 1. 2.

4. *Comit. b. i. b. l. i. e. c. i. n. o. r. u. m.*

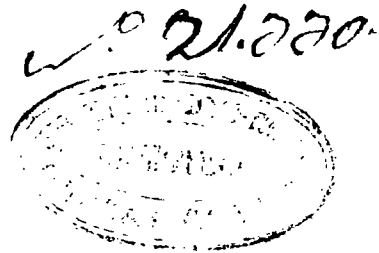
5. *Sacri eloquii celestium p. r. o. c. e. p. t. o. r. u. m. v. e. n. e. n. t. i. a. l. l. b. e. o. r. a. g. i. n. i. n. e. n. t. i. o. n. i.*
e. p. i. s. t. o. r. u. m. d. i. c. t. a. d. e. s. a. c. r. o. s. a. n. t. i. s. h. e. u. c. h. a. s. a. c. r. o. a. f. f. 182.
tabula. i. p. a. l. i. s. i. f. l. u. e. o. p. i. s. r. e. p. i. s.

7. *Sancti Prosperii de vita*
et homin. a. f. f. 23. b.
et humana.

8. *q. d. a. t. t. a. r. u. m. d. e. f. i. n. e. c. o. n. s. t. a. n. t. i. a. a. f. f. 20. b.*

9. *Elegab. yennici de adu. i. t. e. f. o. r. s. i. s. a. f. f. 2. b.*

Tractatus resoluēs dubia
per moduz dyalogi circa se-
ptē sacramēta occurrentia.

Tabula

D cognitionē opis
p̄sentis/et inuentio/
nē eoz faciliozēq̄ in
hoc libro p̄tinet. No-
tandū est. q̄ in eo sūt
capitula signata/et
sic signata. Vñ q̄ vo-

luerit inuenire aliquē casū i aliq̄ sa-
cramēto p̄tentū. q̄rat p̄ tabulā sequē-
tē. s. p̄mo capitulū. z postea l̄ras sub
capitulo p̄tentā. z inueniet casū cui
l̄ra inscripta. et sic in libro signatū. si-
cut tabula ponit. q̄ l̄ra ponit i mar-
gine libri. q̄ signat casū ante se scriptū.
Et p̄mo de baptismo.

Capitulū. I.

Q̄ baptisus est ianua oim sac̄oz
Et q̄ triplex ē baptisus i A

Et quibus constituatur sacramen-
tum baptisus. fo. i B

Q̄ aqua est materia sacramenti ba-
ptisus. ibidem C

Utrum ex om̄i aqua p̄t fieri bap-
tisus. i D

Quare magis ex aqua q̄ alio elem̄-
to fit baptisus. i E

Que sit forma sacramenti bap-
tisus. i F

Utrum ly ego z ly amen sint de es-
sentia forme baptisus. i B

Utrum homo possit seipsum bap-
tizare i D

Utrum possit dic̄i baptisus te in noi-
bus sicut in noie i J

Utrum possit baptizari in noie ge-
nitris z geniti i K

Quor modis forma baptisus vari-
atur i L

Capitulū. II.

De mō baptisus. vtz fiat p̄ asp̄sioz
aq̄ vel imersionem fo. ij M

Utrū deat fieri semel imersio vl' as-

p̄sio aut pluries. ij N

Utrū vnica facta imersio aut as-
p̄sio vbi plures fieri debet impe-
diatur baptisus ij O

Que ps corporis debet immergi vel
aspergi ij P

Capitulū. III.

Utrū baptisus sit cito dādus vel
differendus ij Q

Utrum infidelium pueris nescien-
tibus parentibus sit dand' ba-
ptisus. ij R

Utrum pueri reperti in binijs z illi
de quoz baptisus nescitur sint
baptizandi ij S

Quid faciendū est de pueris ab obste-
tricibus baptizatis ij T

Utrū baptisus possit dari seumi-
nistrari ij U

Utrum quilibet homo possit bap-
tizare fo. ij X

Utrū solis sacerdotib' p̄tēat b̄ sac̄-
mētū ministrare. ij Y

Utrū in necessitate pater aut mater
possint p̄ziū filiū baptizare ij A

Utrum duo hoies possint vnū pu-
erū baptizare ibidem B

Utrū scismatici heretici iudei z infide-
les possint baptizare ij C

Utrum adultis sicte accedentibus
prosit baptisus ibidē D

Ad quid gratia que confertur in ba-
ptismo p̄ficiat Ibidem E

Capitulum. IIII.

Utrū debeant aliq̄ interesse ad leuā-
dum puerum fo. iij F

Quor ad leuandum puerū deant
esse iij G

Utrū oēs p̄saguinei ad leuādū puerū
cōpurēt p̄ vna p̄sona ibidē H

Quor anoz deant esse leuātes puerū
de baptismo ibidem I

Tabula

Utrum baptizans masculum cre/
dens esse feminā debeat iterum
baptizare. iij R
 Q si mulier pregnans mortua fue/
rit quid agendū sit. ibidē L
 Utrum si puer reperitur mortuus
sit cū mīse sepeliend⁹ ibidē L
 Quid sit Latheasimus et Exorcis/
mus. iij M
 Utr̄ p̄uero in necessitate baptizato
deat cathecism⁹ fieri. ibidē N
 Quid debeat p̄cedere exorcism⁹ aut
cathecismus iij D

Capitulū .V. De sa/ cramē/ to confirmationis.

Q tria sunt sacramenta que impri/
munt caracteres. fo. v P
 Que sit materia ⁊ forma in sacramē
to confirmationis v D
 Quibus pertineat sacramentū con
firmationis ministrare ibidē R
 Utrum omnes debeant illud susci/
pere. Et q̄ suscipiens debeat esse
ieiunus. ibidē S
 In q̄ pre deat p̄firmari. v T
 Q confirmatus debet teneri ab a/
lio. Ibidem U
 Q per triduum debet deferre liga/
turam ibidē X

Capitulū .VI. De sa/ cramē/ to ordinis.

Quid sit sac̄m ordinis fo. v A
 Qui sūt septē ordines ibidē B
 Q sac̄m ordinis ē vnū vi L
 Utrum in quolibet ordine imp̄ma
tur caracter vi D
 Quid vestes sacre significēt ibidē E
 Utrū corona sit ordo vij F
 Utr̄ ep̄atus sit ordo vij S
 Utr̄ alij sacerdotes ab ep̄is possint

p̄ferre ordines ibidē D
 Utr̄ nō baptizat⁹ ⁊ nō p̄firmatus
possit ordinari vij J

Capitulū .VII. De

que impediunt susceptionē ordi
num. Et vtr̄ sexus femine⁹ vl̄ de
fect⁹ cognitionis ipediat. vij R
 Utr̄ seruitus impediāt ordines su/
sapiendū ibidē L
 Utr̄ homicidiū ipediat vij M
 Utrum illegitimatio vij N
 Utrum m̄mōniū ibidē D
 Utrum bigamia ibidē P
 Quot mōis p̄trahit bigaia. vij J
 Utrum vitium membri impediāt
ordines vij R
 Utrum suscipiens ordines furtiue
vel per saltus scilicet plures vna
die p̄uuet. Et vtrum possint plu
res vno die suscipere vij S
 Utr̄ heretici degradati ⁊ b̄mōi pos
sint ordines conferre. ibidē T
 Utr̄ ministrans in ordine suscepto
in pctō mortali peccet ix U
 Utr̄ ordinari⁹ teneat dicere horas
canonicas fo. ix X

Capitulus .VIII.

De sac̄o eucharistie
 Quid sit sac̄m eucharistie ix A
 Utrum panis ⁊ vinus sint materia
huius sacramenti ibidē B
 De q̄ pane sit sac̄m ibidē L
 Utr̄ defernētato aut azimo ix D
 Quare requirit⁹ vinū ad sac̄m h̄ ce/
lebrandum ibidē E
 De quo vino conficiatur hoc sac̄am
tus Ibidem F
 Utrum aqua sit cum vino admiscē
da Ibidem S
 Utrum ex solo vino sine aqua pos/
sint

Tabula

fit confici ibidem D
 Utrum cantū ponendū sit de aqua
quantū de vino. ibidem J
 Utrum hec verba. hoc est corp⁹ mē
um sine forma hui⁹ facti ir. R
 Utrū possit corpus sine sanguie cō
secrari r L
 Utrum accidentia post consecratio
nem per se maneāt. r M
 Quid de vermibus ex eis generatis
sit faciendū Ibidem N
 Q sacerdos est solus minister hui⁹
sacramenti r D
 Utrū sacerdos celebrās debet esse
ieiunus ibidem P

Capitulū .IX

Utrū sumptio aque vel alicui⁹ me
dicane frangat ieiuniū r D
 Utrum relique abozū in dentibus
impediāt a celebratōne missę.
Ibidem R
 Utrū sacerdos debeat esse cōfessus
anteq̄ celebret. ibidem S
 Utrū sacerdos in missa a celebratō
ne trāsire possit aut a cōmuniō/
ne abstinere. Et vtrū sacerdos i
missa celebratōnem differre pos
sit. Ibidem T
 Utrū nocturna pollutio impediāt
celebratōem. Et quot modis ip
sa prouenit r U
 Utrum absq̄ indumentis sacerdo
talibus possit sacerdos celebra
re. fo. xi X
Capitulū .X.
 Utrum sacerdos in die possit p̄les
missas celebrare r A
 Utrū sacerdos post ablutōem cali
as susceptas possit iterū celebrare
et si dicatur ieiunus Ibidem B.
 De defectibus occurrentib⁹ sacerdo

ti in missa xi
 De piculis accidētibus in missa cir
ca species sacramenti rj. D
 Quid agendū sit si sanguis stillaue
rit. et de pena que propter hoc i/
fligitur rj E
 De qua materia debeat esse calix et
ssimiliter corporale rj F

Capitulū .XI.

Quibus ministrāda est eucharistia
folio. rj. S
 Utrū pctōrib⁹ sit ministrāda. rj. D.
 Utrū peccatoribus occulte prenti/
bus sit neganda rj. J
 Utrū panis loco eucharistie possit
dari rj R
 Qua hora missę celebrari debent.
Ibidem L
 De his que dicūt in missa. ibidē M
 De his q̄ fiunt in missa rj. N.

Capitulū .XII.

De sacramento Penitentie
 Quare penitētia dicatur secūda ta
bula fo. xv D
 Quid sit penitētia. et que sit ei⁹ ma
teria et forma ibidem P
 Utr̄ in absoluendo requirat⁹ ma
nus sacerdotis imposito. xv. Q
 De quibus peccatis sit penitētia i
iungenda xv R
 Q triplex est penitētia ibidē S
 De solenni penitētia quō habz fie
ri. xv. T
 Utrum confessio debeat fieri de q̄/
libet peccato mortali. aut etiam
de quolibet veniali. Et vtrum q̄
libet fidelis teneatur de necessi
tate ad confitendū rvi. U
 Utrum debeat confessio fieri pro/
prio sacerdoti et nō alteri. ibidē X
 Utrū m̄ler debeat p̄fiteri sacerdoti
d̄ pctō q̄ cū ea p̄misit. rvi. A.

Tabula

Tabula

Utrum confessio possit fieri per interpres aut per scripturam aut caritatem **rvl B**

Utrum confessio possit fieri a tercio pro proprio sacerdote in necessitate. **Ibidem L**

Utrum sacerdos possit confitentem in confessione aliquid interrogare. **ibid D**

Que sunt circumstantie que aggravant peccatum: et que sunt interroganda. **rvl E**

Que sunt conditiones confessionis. **rvij F**

Utrum quilibet sacerdos ab omnibus peccatis possit absolvere penitentem **rvij G**

Capitulum XIII.

Utrum quilibet sacerdos extra confessionem potest penitentem ab omnibus peccatis absolvere. et casibus retentis placatis **ibid H**

Expositio casuum retroque placatis. **rvij I**

Utrum excommunicatus prius sit absolucus a peccatis quam ab excommunicatione **Ibidem K**

Utrum quilibet sacerdos possit excommunicatum absolvere. et ad queque pertinet. **ibid L**

Utrum excommunicatus possit iudicium in iudicium absolvi **rvij M**

Utrum excommunicatus pluribus excommunicationibus possit ab una absolvi sine alia **rvij N**

Utrum iudex possit excommunicatum absolvere a peccatis sicut ab excommunicatione. Et de clauibus et eorum potestate. **rvij O**

Utrum simplex sacerdos possit a ministro excommunicatione absolvere. **Ibidem P**

Casus in quibus licet precipare auctoritate excommunicato **rvij Q**

Utrum tota penitentia pro peccatis sit iungenda: vel sit in arbitrio sacerdotis **rvij R**

Capitulum XIII.

Utrum infirmis sit penitentia indulgentia. **folio xx S**

Utrum unus possit pro alio satisfacere **ibidem T**

Utrum indulgentie valeant et vtrum tantum quantum sonant **xx U**

Lap. XV.

Quot sunt grades satisfactoris. **xx L**

Utrum in oratione semper requiratur actualis attentio **Ibidem B**

Utrum oratio debeat esse vocalis et nunquam mentalis **xxi B**

Utrum illi qui obmisit horas canonicas iniungendum sit ut illud quod obmisit iterum dicat **xxi C**

De oratione dominica et periculis in ea contentis **ibidem D**

Capitulum XVI.

De elemosyna et partibus eius. et vtrum cadat sub precepto **xxi E**

Quot sunt elemosyne corporales. **xxij F**

Utrum de male acquisitis sit facienda elemosyna **xxij G**

Utrum de acquisitis in ludo tarilloz possit fieri elemosyna. **ibidem H**

Utrum persone subiecte possint facere elemosynam de bonis dominorum suorum **Ibidem I**

Utrum clerici debeant dare in elemosynis ea que sibi superflua sunt. **xxij K**

Utrum propinquioribus vel melioribus danda sit elemosyna. **ibid L**

Utrum iocularioribus danda sit elemosyna **xxij M**

Utrum aliquis sibi metipsum possit elemosynam facere. **xxij N**

Utrum elemosyne que debent pro defunctis possunt differri sine peccato. **ibidem O**

Utrum ex illarum dilatoe panatur

defunctus **Ibidem P**

Que sunt elemosyne spirituales. **xxij Q**

De fraterna correctioe vtrum teneatur homo se corrigere delinquentem. **Ibidem R**

Quibus incumbit fraterna correctio **Ibidem S**

Utrum peccator possit corrigere. **ibid T**

Utrum correctio precedat publicam denudationem **xxij U**

Utrum religiosi peccent accusantes publice fratres suos in capitulis Et vtrum teneant obedire prelati precipienti que revelent culpam fratris **xxij V**

Lap. XVII.

De ieiunijs vtrum cadant sub precepto pro **xxij B**

Quot et que sunt persone que a ieiunio absolviunt. et ad quot annos pueri tenentur ad ieiunia seruanda. **Ibidem C**

Utrum pegrini et laborantes ieiunare teneant **ibidem L**

Utrum seruitores nobilium et aliorum teneant ieiunare **Ibidem D**

Utrum pregnantes et matricis ieiunare teneant. Et ad quem preter dispensationem ieiunij **xxij E**

Utrum pauperes semper excusetur a ieiunio **xxij F**

De temporibus ieiuniorum **ibidem G**

De abstinendis sumendis rebus ieiunio: unum **xxij H**

Utrum rebus ieiuniorum sit tantum semel in die comedendum **ibidem I**

Lap. XVIII.

Utrum restitutio sit de necessitate salutis **xxij K**

Utrum in furto et rapina sit restitutio facienda. **ibidem L**

Utrum quis accipiendo res suas

occulte ab alio detentas furtive committat vel non committat. **xxv M**

Utrum quis pro re sua violenter detenta possit aliam rem accipere. **ibid N**

Utrum rapina sit gravior peccatum quam furtum **xxv O**

Capitulum XIX.

De usura **De usura**

Utrum liceat aliquid accipere pro pecunia mutuata **xxvi P**

Utrum ille qui damnus incurrit per mutationem pecunie possit illud recuperare **ibidem Q**

Utrum favor. obsequium. munus a manu possint pro pecunia mutuata recipi. Et vtrum ille qui mutuat possit pro lucrato petere. **xxvi R**

Utrum omnia lucrata ex pecunia usuraria sint restituenda **xxvi S**

Capitulum XX.

Quomodo damnus illatus in persona sit restituendus **xxvij T**

Quo modo damnus illatus in rebus sit restituendus **ibidem U**

Utrum restitutio sit semper facienda ei cui res est ablata **xxvij V**

Utrum ille qui damnus infert teneatur semper restituere. **ibidem W**

Utrum accipientes res in bello teneantur restituere **xxvij X**

Utrum scriptio semper valeat **xxvij Y**

Capitulum XXI.

Utrum liceat res vendere plus quam valeant **xxvij Z**

Quo venditio est illicita propter defectum rei **ibidem A**

Utrum venditor debeat dicere emprotori defectum rei **xxvij B**

Utrum possit vendi fructus precium loci. **xxij C**

Utrum liceat vendere rem plus quam sit **xxij D**

Tabula

Capit. XXII.

De sacro extreme unctionis.
 Utrū extrema unctio sit sacra. xxx. J
 Quibus sit ministranda extrema unctio et a quibus ministrat. Ibidem R
 Que sit materia et forma extreme unctionis Ibidem L
 Que membra sint in unguenta. xxx. M
 Utrū possit extrema unctio pro quocumque necessitate scipi dari. Ibidem N.
 Que debent inquiri ab infirmis dum suscipiunt hoc sacramentum. xxx. O
 Qui sunt articuli fidei. Et quot sunt contenti in simbolo xxx. P

Capit. XXIII.

De sacramento Matrimonii
 Utrū matrimonium sit sacramentum xxx. Q
 Utrū i eo gratia conferatur Ibidem R
 Utrū carnalis copula sit de essentia sacramenti matrimonii. xxx. T
 Quo sponsalia fiant. Et quot modis fiant xxx. U
 Utrū possint fieri sponsalia sub conditione Ibidem B
 Quot modis dirimuntur sponsalia. xxxi. B

Quo tempore possint sponsalia contrahi. xxxi. L
 Utrū carnalis copula post sponsalia d futuro sublecuta faciat matrimonium Ibidem D
 Utrū consensus per verba de presentia ad matrimonium requiratur Ibidem E
 Et quod sunt illa verba Ibidem
 Utrum unius coniugis consensus ad matrimonium sufficiat Ibidem B

Capit. xxiiij

Utrū non consentiens possit aliquid ducere xxxi. H
 Utrū muti possint contrahere ma-

rimonium Ibidem J
 Utrū per procuratores possit contrahi matrimonium xxxij. K
 Utrum furiosi et amentes possint contrahere matrimonium. xxxij. L
 Utrū consensus conditionatus faciat matrimonium Ibidem M

Capit. XXV

Utrum alter coniugum teneat semper reddere debitum xxxij. N
 Utrū vir teneat uxori reddere debitum non petenti Ibidem O
 Utrum uxor teneat reddere debitum viro leproso xxxij. P
 Utrum liceat petere debitum a muliere menstruosa Ibidem Q
 Utrum a muliere pregnantem liceat petere debitum xxxij. R
 Utrum temporibus sacris liceat petere debitum aut reddere Ibidem S
 Utrum quilibet vir possit cum quolibet muliere per matrimonium copulari xxxij. T

De matrimonio clandestino. Et quod modis fiat Ibidem U

Cap. XXVI

Quot modis impeditur matrimonium contrahendum xxxij. X
 Casus in quibus impeditur et dirimitur matrimonium in generali. xxxij. B
 Utrū error personarum impediatur et dirimat matrimonium Ibidem C
 Utrū error nobilitatis seu dignitatis impediatur matrimonium. xxxij. L
 Utrū error consanguinitatis et huiusmodi impediatur matrimonium. Ibidem D

Capit. XXVII

Tabula

Utrū conditio servitutis impediatur et dirimat matrimonium. xxxij. E
 Utrū servus possit contrahere matrimonium absque licentia domini sui. Ibidem F
 Utrum vir possit facere se servum inuita uxore xxxv. B
 Utrū filij debeant sequi conditiones matris vel patris Ibidem D

Capit. XXVIII.

De impedimento voti. Primo quod sit votum xxxv. J
 Ex quibus habeat fieri votum. Ibidem K
 Utrū homo teneat semper adimplere quod vouit xxxv. L
 Que sunt persone que possunt vouere. Ibidem N
 Ad quos pertinet votorum dispensatio xxxvi. N
 Quomodo votum impeditur et dirimitur matrimonium xxxvi. D

Capit. XXIX

De impedimento cognationis. quod sit cognatio vel consanguinitas xxxvi. P
 Utrū consanguinitas per gradus et lineas distinguitur Ibidem Q
 Utrū consanguinitas impediatur matrimonium et dirimat xxxviij. R
 Quot gradus excluduntur a matrimonio Ibidem S

Capitulū. XXX

De impedimento affinitatis. Quid sit affinitas. et unde dicatur. xxxviiij. T
 Utrum in affinitate sint gradus. et quomodo impediatur matrimonium. Ibidem U

Quomodo procedendum est ad dirimendum matrimonium inter affines. xxxviij. X

Capitulū. XXXI

De publice honestatis iusticia quid sit. Quomodo differat ab affinitate. Et quod tempore causatur xxxviij. A
 Utrū impediatur matrimonium. Ibidem B

Cap. XXXII

De cognatione spirituali quod sit et quomodo causatur xl. E
 Quomodo impeditur matrimonium et dirimitur Ibidem D
 Inter quas personas contrahitur cognatio spiritualis xl. E
 Utrū cognatio spiritualis trahatur ab uno coniuge in alterum Ibidem F.

Cap. XXXIII.

De impedimento cognationis legalis quid sit. Et quod sit adoptio. xli. B
 Que persone possunt adoptare. Ibidem D.
 Quomodo fit adoptio. Et differentia inter adoptionem et arrogationem Ibidem D.
 Quomodo cognatio legalis impediatur matrimonium Ibidem R
 Inter quas personas cognatio legalis impeditur matrimonium xli. L

Capit. XXXIII

De impedimento criminis. Que sint crimina que impediunt matrimonium contrahendum. et que dirimunt iam contractum Fo. xli. M
 Utrū vir possit uxorem propter crimen adulterij dimittere xliij. N
 Casus in quibus non licet uxorem for-

Tabula

Utrū proprio iudicio possit vir vxo
re fornicantē dimittere. rliij. D
Utrū mulier possit virū fornican-
tem dimittere. rliij. D

Utrum vir possit vxoem fornican-
tē post diuortiu sibi reconciliari

Ibidem R
De filijs legitimis & illegitis. rliij. S
Utrum filij illegitimi possint legi-
timari. Ibidem T

Capit. XXXV.

De dispari cultu vtrum fidelis pos-
sit contrahere cum infideli mri-
monium. rliij. G

Utrum fidelis conuersus teneatur
ab infideli coniuge discedere.

Ibidem X
Utrum si discesserit possit aliud ma-
trimoniū habere. ibidē A

Utrum pro alijs peccatis q̄ pro in-
fidelitate solvatur matrimoni-
um. rliij. B

Capit. XXXI

De impedimento coactionis. Et qd
sit metus. rliij. L

Utrum metus cadat in constantes
virum. ibidē D

Utrū consensus coactus tollat ma-
trimonium. ibidē E

Utrum parentes possint cogere li-
beros suos ad contrahendū ma-
trimonium. rlv. F

Capit. XXXVII

De impedimento ordinis Utrus sa-
cer ordo impediat matrimo-
nium. rlv. G

Utrum in ecclesia orientali impedi-

Capit. XXXVIII.

De impedimento ligaminis quid
sit. Folio rlv. J

Utrum mulier credens virū suum
mortuū possit alii nubere. rlv. K

Utrum primus vir teneatur eam re-
cipere que sic nupsit cum secūdo

Ibidem L
De impedimento coeundi. Utrum
frigiditas impediat matrimo-
nium. rlv. M

Capit. XXVIV.

Quotuplex ē cā frigiditatis. rlv. N
Quomodo impeditur frigiditas et
cognoscatur. Fo. rlyi. O

De arratione mulieris. rlyi. P
Utrū impotentia viri ad vgnē diri-
mar mrimoniū. ibidē Q

Utrū ignorans impedimentū coniu-
gij sui possit ab eo separari dum
ad ea cognitos puenierit. rlyi. R

Capitulū. XL

De impedimento maleficiū Utrum
impediat & tollat matrimonium.
Folio rlyi. S

Unde maleficiū pueniat. ibidē T
Utrū impedimentū maleficiū possit p
aliū maleficiū licite tolli. rlyi. U

Q exorcismi ad illud amouendum
non valeant. ibidē X

finis tabule.

Conclusiones de septē sacramē-
tis tracte de scriptis sancti Tho-
me de aquino/ & quorundam alio-
rum doctorum sequunt.

Cap. I. De baptismo

¶ **Doniam**

me sepius rogasti
petre postq̄ sacer-
dotij sacri ordinē
suscepisti vt aliq̄ te
de administratione sacramētorum
edocere prout cedūt in vsu par-
ochialiū sacerdotū. Quia v̄o sol-
licitū te video: tue cōsentiam cha-
ritati. Primitus tū ad q̄stioes/ p-
positiones: et quēadmodū a meis
antecessoribz & sacris doctoribus
didici: p meo modulo cū de ad-
iutorio r̄debo. Breuibz q̄ v̄bil
vtar causas dicēdo & modicas po-
nēdo. q̄s si scire pleni⁹ cupias: ad
sacros canōes recurras seu docto-
rū sentētiās atq; scripta. Petr⁹
¶ Aliud vero nō video: sed exēplari
mō ac rudi⁹ prout spectat ad vul-
gi doctrinā q̄ro. Sillo. In nomi-
ne dñi nostricū christi (ex q̄ oia
sacramenta virtutē obtinēt) pete.
Petrus. Quia sacramētū ba-
ptismi est ianua omnīū alioz sac-
ramētoz: & sine ip̄o testante domi-
no salus nō habet: ideo sermo n̄
primitus oriat̄ de ip̄o. Sillo.
¶ Quia de baptismo loqr̄: scias tri-
plices baptismū fore. s. baptismū
fluminis. i. sp̄s sancti q̄ confitēt̄
scz christū & cōtriti in necessitatis
articulo baptizant. Alius ē bap-
tismus sanguis q̄ martyres p̄ fide xp̄i
mox̄eres baptizant. Sed tert⁹ ē

baptism⁹ fluminis siue aq̄: quo fi-
deles & pueri q̄ndie baptizantur
& regenerāt. Dic de q̄ istoz vis p̄
ponere q̄stionē. Petr⁹. De bā-
ptismo aq̄: qui a sacerdotibz est fi-
delibus q̄ndie ministrandus. Sil-
lo. Pete de eo modica & vtilia.

Petr⁹. Querō de q̄bus cōstituat̄
sacramētū baptismi. quō scz fiat
quado. & ex q̄bus. & q̄bus debeat
ministrari. Sillo. Questio tua q̄n-
qz particulas p̄tinet. & ideo ad v-
nāquāq; illaz prout poterō r̄de-
bo. Primitus q̄ris. ex q̄bus con-
stituat̄ baptism⁹. R̄deō q̄ ex re-
bus & verbis sicut & quodcūq; al-
ud sacramētū. Petr⁹. Edic-
to mibi q̄ sunt res. et q̄ sunt v̄ba.
Sillo. Res dicunt̄ elementū. &
ba & o inuocatio trinitat̄. Elemē-
tū em̄ est materia. et verba illa s̄
forma sacramēti. Petr⁹. De
clara mibi qd̄ est elementū illud
Qd̄ est materia baptismi. p̄terea
que sunt v̄ba illa que sunt forma
eius. Sillo. Quia baptismus
est ablutio que habet fieri in aqua
Ideo aqua est pp̄ria materia hu-
ius sacramēti: & nō vinū. nec ole-
um. nec alius liquor v̄ctuos⁹. sed
sola aqua. Petrus. Bene dixi-
sti q̄ aqua est materia sacramēti
Sed nūquid ex om̄i aqua p̄t̄ fie-
ri baptismus. Sillo. Dico q̄ nō
quia ex sola aqua naturali fit ba-
ptismus. v̄n̄ ex aqua rosea vel qua
cumq; alia artificialiter facta non
fit baptismus. nec ex vrina: & ta-
lis aqua sit poti⁹ humox̄q; aqua
Ex balneo tamē lutiūo. vel aq̄ de
coctiois carniū & huiusmodi bene
potest fieri baptismus. quia in eis
natura aque nō mutatur. Simi-
lit̄ ex pluuia & roze collecto fit ba-

ptismus. quia licet generent et va-
poribz et humoribus terre et rami-
per virtutes nature que fortior est
ardet resoluuntur in veram aquam.
quod ars non potest facere. et sic
vniuersaliter omnis aqua natu-
ralis est materia sacramenti bap-
tismi. Petrus. Quare magis et
aqua qz alio elemto fit bap-
tismi?

Billo. Require in scriptis su-
per quartu sententiaru. Nihilomu-
nus aliquas dicam tibi causas. qz
per aquam bap-
tismi effectus desi-
gnatur scilicet quia sicut aqua mu-
dat fordes et terrens sic bap-
tismus mundat homines vniuersaliter in-
terius. Similiter sicut aqua per e-
ius frigiditatem mitigat calorem
sic bap-
tismus concupiscentie fomi-
tem. Alia causa est propter comu-
nitatem aque et eius abundantiaz
vt propter defectu materie nullus
posset a bap-
tismi susceptione exclu-
sari. Alias causas requiras in scri-
ptis. Petrus. Sufficit mihi ad
presens de materia bap-
tismi tibi dicas.
Billo. Forma sacramenti bap-
tismi est hec. Ego bap-
tizo te in nomi-
ne patris et filij et spiritus sancti amen.

Petrus. Sunt ne hec verba
oia de essentia forme? qz si vna
dictio dimittatur qz bap-
tismi non
fiat. Billo. Verba que sunt de
essentia forme sine quibus bap-
tismus non fiet sunt hec. Bap-
tizo te
in nomine patris et filij et spiritus
sancti. Unde cum hec dictio Ego
intelligatur in hoc verbo prime p-
sone bap-
tizo non est absolute de
essentia forme. Similiter hec di-
ctio Amen non est de essentia for-
me absolute. sed de institutione ec-
clesie. quia ly ego ponitur propter

expressionem persone ministri. Et
hoc quod est amen ad certitudinem
effectus bap-
tismi. Unde cum no
sint de essentia forme absolute. si
quis eas dimitteret propter hoc
no impediretur bap-
tismus quin
fieret. Sed qui hoc dimitteret sci-
enter peccaret: mandatum ecclesie
transgrediendo. Petrus. Nun
quid potest benedicere bap-
tizo me
sicut bap-
tizo te. Billo. No. qz
sicut nullus potest seipsum genera-
re sic nec bap-
tizare cum bap-
tismus sit generatio spiritalis. ideo non
dicitur bap-
tizo me sed bap-
tizo te.

Petrus. Nunquid ita bene po-
test dici Bap-
tizo te in nominibus
sicut dicitur in nomine. Billo. no.
Quia virtus diuina que operatur in
bap-
tismo pertinet ad diuinam es-
sentiam que est vna in tribus per-
sonis. ideo ad vnitatem denotan-
dam essentie dicitur in nomine et
non in nominibus. Petrus. R.
Nunquid potest bap-
tizari in nomine
genitoris et genij et flaminis
et in nomine patris et filij et spiri-
tus sancti. cum tamen idem signifi-
cent. Billo. No. quia solum ex
illis verbis fit bap-
tismus que sig-
nificant proprietates relatiuas per-
sonarum. hec autem tali ter signifi-
cant scilicet pater et filius et spiri-
tus sanctus. Genitor autem et ge-
nitus et flamen non significant pro-
prietates relatiuas personarum di-
uinarum sed dicuntur actus rationa-
les ipsarum personarum et significant
magis ipsos actus qz ipsas perso-
nas. Et ideo solum in nomine pa-
tris et filij et spiritus sancti fit bap-
tismus. et no in alijs vocibz. Pe-
trus. Nunquid fit bap-
tismus sic
dicendo. Bap-
tizo te in nomine pa-

Coz?

tris et filij et spiritus sancti sicut di-
cunt laici. Billo. Attendat vari-
atur forma bap-
tismi quinqz mo-
is. Vno modo variat. et b dupl. vel cir-
ca significatione et b o-
sicut dicitur
est. in nomine genitoris et filij. et sic no fit
bap-
tismus. Alio modo circa voces so-
lum manere eade significatione et mo-
significandi. et sic diuersis linguis fit
bap-
tismus. sicut in latino greco et galli-
co sermo. et sic talis variatio non
obest. Similiter variatio circa vo-
ces manere eade significatione. et b i-
mera simplicitate sicut laici faciunt
qz nesciunt verba latina forme. in
nomine patris et filij vel ponendo noiatu-
um vel genuum pro dative vel ac-
cusatiuo no impedit bap-
tismus. Se-
cus enim et si intelliges hoc faceret
et intentione et noui ritui velle face-
re inducere. qz et peccaret. et bap-
tismus impediret. Secundo mutat for-
ma corrupendo vel diminuendo
scz subtrahendo aliquid quod sit de
essentia forme vel si dimittat ly ba-
ptizo vel ly te vel aliquid triu no-
minu personaru. et sic non fit bap-
tismus. Tertium autem si necessitate mor-
tis imminere vna persona solu noiet
et puer decederet anteqz alie plone
noientur. vt sic dicitur. Bap-
tizo te
in nomine patris et puer decederet
ateqz diceret et filij et spiritus sancti
pater crededum esse illum sacerdos
deus supplet defectu. Si puer ve-
ro supuueret et non dubij sub-
ditio
one bap-
tizo adus eest. eo qz ecclesia
in bap-
tizando tres personas et pri-
mit et no solu vna. Si vero subtra-
hatur vel diminuat aliquid quod
no e absolute de eentia forme. sed
solu de institutione ecclesie sicut de
ego et ly amen no impeditur bap-
tismus. peccaret tamen qui hoc fa-

enter faceret. Tertio impeditur bap-
tismus addendo scilicet quando
additio corrumpit sensu. et est con-
tra reuerentia personaru. vt si dicit
Bap-
tizo te in nomine patris ma-
ioris et filij minoris. quia perso-
ne coequales sunt in essentia. Si
vero additio no corrumpit sensu
nec fit contra reuerentia persona-
rum bap-
tismus no impedit siue fi-
at talis additio a preante. vt dicitur
do Bap-
tizo te in nomine patris oi-
potentis et filij vni geniti et spissan-
cti paracliti. siue enim fiat a parte
post. vt dicendo Bap-
tizo te in no-
mine patris et filij et spiritus sancti
et beate marie virginis et beati Ni-
colai. et sic non impeditur bap-
tismus. Et hoc tñ intelligit quado il-
le qz hoc addit non intendit facere
nouum ritum. sed hoc non facit ex
malicia sed ex mera simplicitate.
Similiter qz no credat nec inten-
dat qz bap-
tismus efficacia habeat
et beate marie inuocatioe vel bea-
ti nicolai sed ex sola inuocatioe tri-
nitatis et solu credat qz oratio bea-
te marie virginis vel beati nicolai
prosit bap-
tizado ad sui bap-
tismi
conseruatioe. Quarto impedi-
tur bap-
tismus transponendo lit-
teras vel sillabas quibus sensus
corrumpitur. si vero trasponat di-
ctiones sicut ly bap-
tizo post te no
impeditur bap-
tismus licet peccet
hoc faciens. Quinto corruppi-
tur bap-
tismus interpolando qn-
do fit tanta interpolatioe verborz
et operz qz corrumpitur actus in-
tentio bap-
tizantis vel intermisce-
do aliud impertines ad sacramen-
tum. vt Bap-
tizo te in nomine pa-
tris et tunc operetur aliquid per ma-
gnu tempus. vel aliquid dicat in
b 2

722. 99

17

17

17

132. 134

132. 134

Ego

Amen

Ampt.

Cap. II. et III. De sacramento

medio. ut dicendo Baptiso te. va
de et fac igne vel huiusmodi talis
magna continuatio corrumpit ba
ptismus. Si vero propter necessita
tem fiat modica interpausatio sic
sternutando sciendo vel huius
modi non corrumpitur baptismus.
Igitur ex omnibus premissis colligi
ge. forma baptismi est hec. Ego
baptiso te in nomine patris et filij
et spiritus sancti Amen.

Cap. II. Petrus.

Ufficit mihi de prima p/
te questionis mee nunc mi
hi de secunda particula re
spōdeas scilicet quomodo fiat ba
ptismus. Billo. Una de ritibus et
modo baptizandi queris. Dico qd
dupliciter datur baptismus scōm
vsum diversarū ecclesiarū. quan
doq; enim datur per immersionē
ita qd totus puer immergitur in a
qua. quandoq; etiam datur p as
persionem quando puer aqua as
pergitur et super caput eius aqua
aspargitur vel perfunditur aqua
corpus et tangit et aspergit. Pe
trus. Nunquid hec aspersio et im
mersio semel fiunt aut pluries.

Billo. Scōm consuetudinem di
versarum ecclesiarū quandoq; fit
trina immersio et aspersio et quan
doq; vnicia. et in his consuetudo ec
clesiarum est obseruanda. Pe
trus. In locis vbi consuevit eccle
sia trinā immersionem et aspersio
nem facere si tunc solūmodo vna
fieret esset puer baptizatus an nō

Billo. Sic esset baptizatus sed
sic faciens peccaret mandatū eccle
siae et consuetudinem non seruans

nisi simplicitas eius aut necessitas
excusaret. Petrus. Que pars
corporis debet immergi vel asper
gi. Billo. Caput. quia in eo om
nes sensus vigent et in eo est prin
cipium vite animalis. Petrus.
Et si caput haberi non possit. Nū
quid potest alia pars que haberi
potest immergi aut aspergi vt pa
ter in pueris in vteris matris q
rum sola manus apper et de peri
ditatione timetur. Billo. In
tali casu debet aspergi vel immer
gi pars que apparet et pie creden
dus est qd deus supplet defectum.
Si tamen postmodum puer vi
uus habet etur debet totus immer
gi vel salte; caput eius aspergi sub
condicione sic dicendo. Puer non
intendo te baptizare si baptizatus
fueris. sed si baptizatus non fueris
ego baptizo te in nomine patris et
filij et spiritus sancti amē. Et hoc est
securius quia aliter nō intrēdit ba
ptismus p̄fici. igitur baptismus p
immersionē vel aspersionē vnicia;
vel trinā haberi fieri sicut ecclesia in
qua habitas consuevit habere mo
dum qui modus extat seruad^o et.

Cap. III. Petrus

Tertia parte mee questi
onis mihi respondeas sci
licet quādo dandus est ba
ptismus an statim vel differendus
sit. Billo. In adultis nō est statim
dandus sed potius p aliquod tem
pus differendus. quia probādi sūt
si ex fide accedat ne resiliat a pro
posito et contumeliam faciāt sacra
mento. Pueris vero est statim dā
dus propter periculū mortis nec

Baptismi Fo. III.

est differendus. quia nō potest eis
aliter subueniri. Petrus. Qui
bus vero dādus an omnibus pue
ris indifferēter sit ministrandus
mihi edicito. Billo. pueris gētili
um et iudeoz nō est inuitis paren
tibus dādus aut eis nescientibus
baptismus ministrādus maxime
tempore illo quo carēt vsu ratiois
cū naturali ratioe tali tēpore sine
sub parētū cura et tutela. qui pos
sent eos inducere ad relinquēdus
sacramētū quod ignorāter susce
perūt. quod verteret in fidei detri
mentū. Petrus. Quid faciendū
est de infantibus quos meretrices
reliquerūt in huius et in forib^o ec
clesiarū de quibus dubitā an fu
rit baptizati. Billo. De huiusmo
di infantibus et pueris quos stari
natos comperet et nescitur an fu
erint baptizati. Consultitur vt sub
cōditōe baptizētur sub hac forma
Puer si fueris baptizatus te rebap
tizare nō intendo sed si nō fueris
baptizatus ego baptizo te in noīe
patris et filij et spūs sancti amē. qd i
tali casu nō dicitur iterari quod
nescitur esse factū. Petrus. Et
qd de istis pueris est faciendū qd
obstetrices ad templū deferūt et
eos in necessitate baptizatos asse
rūt. Billo. Eodē modo faciās si
aut in predictis et eos sub cōditōe
baptizes. nec mulierū verbis assē
tiās. quia cū ignare sint credit sem
per eas verba baptismi corrupte
protulisse. aut immersionē seu as
persionē modo indebito fecisse. et
ideo pueros sic sub cōditōe bap
tizatos nō est rebaptizandos pou
sue saluti iucuratur.

Petrus. Quid faciendū
est de infantibus quos meretrices
reliquerūt in huius et in forib^o ec
clesiarū de quibus dubitā an fu
rit baptizati. Billo. De huiusmo
di infantibus et pueris quos stari
natos comperet et nescitur an fu
erint baptizati. Consultitur vt sub
cōditōe baptizētur sub hac forma
Puer si fueris baptizatus te rebap
tizare nō intendo sed si nō fueris
baptizatus ego baptizo te in noīe
patris et filij et spūs sancti amē. qd i
tali casu nō dicitur iterari quod
nescitur esse factū. Petrus. Et
qd de istis pueris est faciendū qd
obstetrices ad templū deferūt et
eos in necessitate baptizatos asse
rūt. Billo. Eodē modo faciās si
aut in predictis et eos sub cōditōe
baptizes. nec mulierū verbis assē
tiās. quia cū ignare sint credit sem
per eas verba baptismi corrupte
protulisse. aut immersionē seu as
persionē modo indebito fecisse. et
ideo pueros sic sub cōditōe bap
tizatos nō est rebaptizandos pou
sue saluti iucuratur.

De istis pte mee questionis mi
hi respondeas scilicet a quibus ta
ptismus possit dari seu debet mī
nistrari. Billo. Lulibet naturas
humanā habenti cōgruit hoc face
re sacramētū seu ministrare. quia
sicut aqua est elementū quo sacra
mentum baptismi efficitur. p̄ter
eius cōmunitatē. vt nullus possit
propter defectū materie nō susce
pido baptismū excusari. sic omnis
homo siue masculus siue femina
in necessitate potest baptismū mi
nistrare. vt null^o etiaz possz p̄ter
defectū ministri excusari. Pe
trus. Si omnis homo est minister
huius sacramenti quare pueri sa
cerdotibus ad baptizandū defere
tur. Billo. Sacerdos est princi
palis minister sacramentoz. ideo
primo et principaliter ad ipm per
tinet huius sacramenti ministra
tio. quia cessante necessitate hoc sa
cramētū cū solennitate fieri de
bet scilicet sub benedictōe aque sa
lis et huiusmodi que licet nō sint
de essentia sacramenti. sunt tamē
de honestate et cōgruentia exorā
mi. et quia hec ad sacerdotē perti
nent. ideo primo nisi necessaria oc
currat debent pueri ad baptizan
dum sacerdoti deferri et ab ipō ba
ptizari sed in necessitate urgente et sa
cerdote absente possūt pueri a de
ricis baptizari. et si clerici nō fuerint
presentes possūt a laicis et p̄us a
viris. et si absentes fuerint mulie
res possūt in tali necessitate bap
tizare. Et ideo laici tam viri q̄ mulie
res sunt a sacerdotibus ad bap
tizandū pueros instruendi. Pe
trus. Pono qd matre pariete nul
lus fuerit p̄fens nisi parer; num
quid potest pater in tali necessita
te propriū filiū baptizare et ius pe

7. 3.

b 3

Cap. III. De sacramento

tendi debitū matrimonij ab vro/ re nō perbat. Billo. In tanta ne/ cessitate vbi per aliū q̄s per patres/ vel matres puero nō potest subue/ niri. licitū est suos propios filios/ baptizare. Nec propter boca iure/ debiti matrimonij sunt puuari. Aliud tamē est z esset si temerarie/ alter corus suū propriū filius bap/ tizaret vel ambo. quia sic qui hoc/ faceret iure debiti matrimonij pri/ uaretur. etiam ambo si vrerq; co/ rum hoc temerarie faceret z pro/ priū filiū suū baptizaret vnus et/ alius cum susciperet. Petrus. Nunquid possunt duo homines/ vnus puerū baptizare quoz vn⁹/ verba proferat et alter immergat/ vel aspergat. verbigratia. duo sunt/ quoz vnus est qui manus non/ habet z loqui potest. z alter mu⁹/ qui loqui nō potest z habet man⁹/ in necessitate. Nunquid puero eis/ presentato potest mutatus vba/ proferre z mutus immergere vel/ aspergere z ex eozū opere puer sit/ baptizatus. Billo. Dico q̄ nō qz/ oportet in baptismo q̄ simul con/ currāt in actione baptizandi ex/ eodem verbū prolaturum cum opere/ elemētū aliter falsa est oratio que/ veritate baptismi exprimit. vt di/ cendo. Baptizo te oportet q̄ ille/ qui immergit vel baptizat loquat⁹/ z q̄ verbū eius accedat ad elemē/ tum aliter cēt superflua eius ora/ tio. Unde si mutus qui immer/ ger e non potest dicat Baptizo te/ mētur quia nō immergit sed poti/ us mutus z ideo nō baptizat. ideo/ necessariū est q̄ ex eodem proferā/ tur verba simul cum aque immer/ sione vel aspersione. Petrus. q̄

diristi q̄ omnis homo potest bap/ tismū ministrare. Quero an here/ ticā z schismatici iudei pagani z infi/ deles possint ministrare sacramē/ tum baptismi. Billo. Dico q̄ sic/ dum tamē habeant inrēctiones vni/ uersalem faciendi quod facit ecclē/ sia absolute nec obest baptismū su/ sapiētib⁹ ab eis ignorāter. Pe D
trus. Et quid prodest baptismus/ ficte accedētib⁹ adultis. Billo. Si quis fictus accedat ad bap/ tismū (sicut sepe vidimus iudeos) nō intēdens ibi aliquid recipere ni/ si id soluz quod facit ecclēsia sacra/ mētum id est absolutionē recipit z/ caracterem sed rem sacramenti sci/ licet gratiam spiritus sancti nō reci/ pit sed recedēte fictiōe nō propter/ hoc est baptizandus cum bap/ tism⁹/ iterari nō potest sed conteri debet/ de fictiōe. z tunc suscipit gratiam/ z virtutē obtinet sacramēti. Pe E
trus. Ad quid prodest illa gratia/ que in baptismo cōfertur. Billo. Doiem a pena za culpa totaliter/ absoluit que ante baptismū gesse/ rat. Verū tamē quia in paruulis/ solum est originale peccatū z non/ actuale cum vsu rationis careant/ ipsos a peccato originali purgat et/ a pena absoluit que pro ipso debet/ Adultivero quia nō solum trahit/ peccatū originale sed etiam actua/ le eos ab vtroq; absoluit za pena/ que pro vtriusq; debetur zc.

Baptismi

Fo. III

Capitulū. III.

Petrus querit.

5 n Unquid est necessarium/ q̄ aliqui ad leuandū pue/ rum accedant semper et/ vnus possit eodem puerum tenere z/ ipm baptizare. Billo. Iustus est/ vt aliqui ad suscipiendū puerum/ de sacro fonte accedant z patris/ dicatur. quia sicut baptizans est si/ cut pater spiritualis. ita suscipiens/ est sicut mater vel nutritrix spiritua/ lis. ideo sicut in generatione natu/ rali requiritur pater z mater ita in/ spirituali regeneratione. vnde si/ cut mater fungitur ad puerū offi/ cio nutritris sic suscipiens puerum/ officio nutritris spiritualis fungit⁹. Et nutritrix spiritualiter puerū tenet/ tur z orationem docere. domini/ cam orationem z symbolum. In/ summa tamē necessitate vbi plu/ res haberi nō possunt ille idē qui/ eum immergit seu aspergit in ba/ ptismo. etiam sufficit q̄ vtroq; of/ ficio fungatur. Pet⁹. Et quot/ sufficiunt ad suscipiendū puerū/ de sacro fonte. Billo. vnus so/ lus. sed quādoq; duo ad designan/ dum vnionē deitatis z humani/ tatis in christo. Et quādoq; tres/ ad plus admittuntur propter tri/ nitatis representationem perso/ narum nec plures q̄ tres recipias/ quia multa cognoui matrimonia/ propter hmoi cognatiōis spūal/ multiplicationem impediti sicut de/ clarabo cum de matrimonio dicā/ D Petrus. Ergo con sanguinei pos/ sūt plures interesse. Billo. Om/

nes con sanguinei in gradu attinē/ tie pueri baptizati z eius parentis/ pro vnica persona recipiuntur. Et/ ideo quādo dicitur q̄ solt. m tres/ personē recipiantur ad leuandū/ puerū intelligitur de illis qui ni/ hil attinent puero nec eius paren/ tibus z inter quos possz matrimo/ nium copulari. Petrus. Quot/ annozum debent esse de sacro fō/ te puerum suscipientes. Billo. Adulte etatis z tot annozum q̄ su/ orum possint esse memores sacro/ rum. Et ideo pueros non admittē/ tas ad leuandū pueros. quia suos/ filios directe nescirent z etiam p/ pter eozum labilem memoriā postmodum imemores facti sui/ possent ducere filios suos in vr/ ores. Petrus. Si sacerdos ex i R
providentia baptizat masculū pu/ erum quez feminā credit esse. nun/ quid est puer rebaptizandus. Billo. Nō. quia baptismus nullū/ serum sibi appropriat sed naturā/ humanā. vnde prima inrētio ecclē/ sic z ministri est puerum z hominē/ baptizare z per accidens virum vl/ feminā. Ideo si masculum bap/ tizat credens esse feminā vel femi/ nam credens esse hominē masculi/ num non est rebaptizandus puer. sed nomen ei appropriandum est/ qd congruit ei vel serui suo vt si fe/ mina fuerit z nomen ei impositus/ fuerit Johannes in baptismo Jo/ hanna vocetur. Et si non fuerit no/ men propriū serui vocetur fm/ nomen vnus de patris fm con/ filium episcopi. Petrus. Quid/ si mlr mo: tua fuerit z puer credat/ viuere agēdū ē. S. si p̄stiterit eis/ b 4

B. D. L. O. L. D. D. Z

Cap. III. De sacramento

mortuus statim apiat z puer extra
bas ab ea. z si vna repiatur bap-
tizerur. z si puer repiatur mortuus
nūquid est cū matre sepeliendus.
Billo. De hoc sunt diuerse opi-
niones. Quidā dicūt q̄ est cū ma-
tre sepeliend⁹ licz nō fuerit bap-
tizeris qz portio matris est. Et hu-
ic opinioni videt cōsentire Bāfre-
dus in sūma sua de consecratōne
ecclie. Alij dicunt q̄bus magis con-
sentio q̄ nō est cū matre in arrio
sepeliendus. qz postq̄ format⁹ p̄
fecte repitur dubiū est i eo animā
p̄fuisse distinctā ab ania matris.
etiā corpus licz incertū fuerit ei et
ab ea sum̄pserit alimentū. z ideo
idem iudiciū est de eo sicut de pa-
gano. Et he due opiniones tāgun-
tur in decretis de secreta. dist. i. su-
p̄ illud. Ecclesia in qua mortuorū
Petrus. Multa sunt que p̄ce-
dūt et que sequunt. que sunt illa
mihi edoceas. S. Omnia decla-
rare tibi longū esset. tamē teneas
q̄ eorundē quoddā dicit̄ catheci-
smus: z aliud exorcismus. Exorcis-
mus est illa abiuratio q̄ habz fieri
anteq̄ bap̄tismus administrat. z
ibi sūt plura. Primū est scz insu-
flatio ad expellendū v̄ritem de-
monis. Secūdū est benedictio cū
manus appositōe ad p̄cludendū
viam diabolo expulsiōe ne redeat.
Tercū est auris ex spuro linitio.
q̄ siḡt doctrine fidei approbatōez.
Quartū est salis in ore appositō
p̄pter doctrine fidei confessionem.
Quintū est olei sancti antea in pe-
ctore z retro inter scapulas inun-
ctio. p̄pter aptitudinē eius contra
demonē ad pugna. Sextū est a-
qua benedicta cōtra diabolicas i-
pugnationes exteriores. z bec ad

exorcismū p̄tinent. Ad catheci-
smū vero p̄tinet fidei instructio. d̄
qua debent instrui ad bap̄tismus
venientes. Ideo puulis dicit̄. Cre-
dis in deū patrē omnipotentē zc.
Et patrini pro eis respondēt. cre-
do. scz opam daturus vt credant.
Et sufficit p̄ paruulis vt vsūz. ti-
onis nō habēt. Adulti v̄o v̄ebent
p̄ semenipos r̄ndere. Jḡt hec duo
scz cathecismus z exorcism⁹ bap̄ti-
smū p̄cedere debent. Illa vero
q̄ sequunt̄ bap̄tismū tria sūt. quo-
rum primū est crismatis v̄ctio i
verace que significat descensū san-
cti spūs. Secūdū est illa alba ve-
stis que signat innocētie puritatē.
Tercū est candela ardens q̄ i ma-
nu ponit. que signat lumen cogni-
tionis qd̄ debet habere bap̄tizat⁹
in bonis sectādis z in malis vitā-
dis z obmittēdis. Petrus. Cō-
uenit hec omnia opari in puero iā
in necessitate a laic⁹ bap̄tizato seu
ab aliquo alio. S. Nō cōuenit.
quia vt iam dixi exorcism⁹ ordina-
tur ad diaboli expulsiōē. z cath-
ecismus ad fidei instructiōē. Pr̄
bap̄tismū autē z diabolo eicitur.
z patrini i fide firmi sūt. z pro eo
iam sponderūt. ideo non opz
illa iterari sed solū illa que sequūt̄
bap̄tismū p̄sbyter operet scz linitio
onē crismatis. Petrus. Quis
eorū debet p̄cedere an exorcism⁹
an cathecism⁹. Billo. In adul-
tis semp̄ debz p̄cedere cathecism⁹
q̄ exorcism⁹. qz in fide p̄ius de-
bent informari. In paruulis ve-
ro qui nō habent vsūz ratiōis fm̄
vsūm ecclie p̄cedit exorcism⁹ ad
expellendū diaboli potestates. ne
vite eorū insidiet ne suscipiat sacra-
mentū. Suffiat autē patrinoz

Cōfirmationis Fo. V.

eorz pro eis fidei confessio. Nec ti-
bi petre que de sacramento bap̄tis-
mi dixi rogo te vt ad p̄sens tibi
sufficiant.

Cap. V. De sacramento cōfirmationis.

Petrus. Alijs sacramētis me do-
ceas. z maxime de his q̄
caracteres imp̄munt. que
admodū et bap̄tismus. S. Tri-
a sunt sacramēta que imp̄munt
caracterē. scz bap̄tismus. cōfirma-
tio z ordo. De bap̄tismo tibi dixi
de alijs duobus ad te nō p̄tinet.
sed a solis epis est eorum admini-
stratio conferēda. Petrus. Ali-
quantulum de his edicito. S.
Pete prius de cōfirmatiōe que
sequit̄ bap̄tismū. Petrus. Dic
mihi que sit materia z forma sac-
ramenti cōfirmatiōis. et qui debet
cōfirmari. z a quibus. z in quo lo-
co cōfirmatio cōferat. Billo.
Materia huius sacramenti cōle-
um oliuaz z balsamuz simul mi-
xtum. z vocatur crisma. quod a
solis epis conferat. z nō quoli-
bet renouat. et debz igne cremari.
Forma autē huius sacramenti. scz
cōfirmationis est talis. Cōsigno te
signo crucis. z firmo te crismate
salutis. in nomine patris z filij et
spūs sancti Amen. Solis autē
episcopis p̄tinet hoc sacramentū
ministrare. eo q̄ sunt in gradu al-
tiori. z ad eos p̄tinet ascribere fide-
les ad pugna spūs ad quam eli-
guntur cōfirmari. sicut ad reges
z duces p̄tinet ascribere milites ad
pugna regalem. Papa tamē d̄ ple-
nitudine potestatis p̄t cōmitte-
re sacerdoti q̄ sacramentū confir-
mationis z minores ordines con-

ferat. Ad omnes autē v̄triusq̄
serus p̄tinet hoc sacramentū susci-
pere. qui vsū rōis habēt. qz ad statū
militie spiritualis omnes christi-
ani debent adiniri. et nomē chri-
sti cōfidenter z audacter cōfiteri.
Unde periculosū est hominibus
hoc sacramētū nō suscipere. Ideo
ne eorū ignorantia sit crassa qd̄ cō-
temp̄tū generare videt̄ bonus est
cōsiliū vt moneant̄ sepius ad hu-
iusmodi sacramētū susceptionem.
z ad querendū episcopū vt illd̄ sus-
cipiant. Debet autē qui hoc sa-
cramentū suscipit̄ ieiun⁹ esse. z cō-
fessus. In fronte vero hoc sac-
ramentū conferē. eo q̄ est loc⁹ euidē-
tior: vt firmatus plenarie et ple-
na fronte cōfiteat̄ nomen christi
z se esse christianū. z q̄ non vere/
cun det cōfiteri nomē christi. qz
in illo sacramento dat̄ spūs sanct⁹
ad robur. Debet autē ille q̄ cō-
firmatur ab alio teneri. q̄ ab epi-
scopo inungit̄. et specialiter a p̄s-
confirmato. Nec refert siue a vi-
ris siue a mulierib⁹ teneatur. duz
tamen ip̄e tenens pri⁹ fuerit con-
firmatus. z hoc vt instruat̄ ab eo
a quo tenet ad pugna spiritualem
z fidei confessionē. Debet etiaz
ille qui confirmat̄ tridū ferre li-
gaturā. qz frons eius ligat̄ prop̄
crismatis obseruationē. z ad tridu-
anē dominice sepulture significati-
onē. z in tercia die ad sacerdotē ac-
cedere debet. z sacerdos cū sale et
aqua frontē confirmati debet ab-
luere. et in piscinā siue i loco sacro
z secreto ligaturā cōburere. z cine-
res in terram attrij opire.

Cap. VI.

Cap. VI. De sacramento

De sacramento Ordinis

Petrus querit

Unc de sacramento ordinis aliqua mihi dicaſſe. **Sillo.** Curioſus eſt ſuſſiciant tibi ſacramen-
Bta de quibus indiges circa popu-
 lum. **Petrus.** Aliqua et pua-
 a te de illo audire cupio. quia for-
 te mihi proderit ſicut ſpero. **Sil-
 lo.** **Pete.** **Petrus.** Quero a te
 quid ſit ſacramentū ordinis. et ſi
 materiam et formam habeat. Et
 quot ſunt ſacri ordines. **Sillo**
Sacramentum ordinis eſt quod
dam ſignaculum eccleſie quo ſpi-
ritualis poteſtas traditur ordina-
to qua ſuſcipiens conſecratur. Il-
la vero que porriguntur eis qui or-
dinantur ſunt materia ſacramen-
ti ordinis. ſicut calix cum vino. z
patena cū pane ſacerdoti. Unde il-
la res que primæ ad ordines qui
ſuſcipitur z datur in illo ordine ma-
teria eſt huius ſacramenti quod ſu-
ſcipitur. ſicut ſubdyacono calix va-
cuis. acolyto traditio crucis z cāde-
labri. exoraiſte liber exoraiſtorum.
lectoris liber prophetarū. oſtiano
clavis. Forma vero huius ſacra-
menti eſt ſermo epiſcopi: et ver-
bum quod epiſcopus dicit in illa
porrectione illarum rerum diri-
gitur epiſcopo in illa forma ver-
bo impatiuo dicendo. Accipite et
agite hoc vel illud. Unde porre-
ctio rerum et verbum epiſcopi ad
eos qui ordinantur ſunt de eſſen-
tia ſacramenti ordinis. Sunt
autē ſeptem ordines. z ordinantur
omnes ad ſacramentum euchar-

ſtie. quorum quattuor primi or-
 dinantur ad diſponendū eos qui
 ad eucharſtiam accedunt: dignos
 ſuſcipientes z indignos repellen-
 tes. Quorum primus dicitur exor-
 aiſta qui poteſtate demonis expel-
 lit ab energuminis. Et ſcias qd e-
 nerguminus eſt qui laborat i me-
 lancolia vlt aliſquis obſeſſus ab ali-
 quo demone a quo vexatur. Se-
 cundus eſt oſtianoſ qui expellit in-
 dignos a conſortio fidelium. z intro-
 ducit dignos. Tercius eſt lectoria-
 rius vel lector qui p ſacre ſcriptu-
 re lectionē intellectū illuminat ſi-
 delium. Quartus eſt obſeſſus. qd de-
 ferendo cereos deuotionē excitat
 fidelium. Eriſti quattuor ordines di-
 cuntur nō ſacri. nō qd ſanctitate ca-
 reant ſed quia nō ordinantur ad eu-
 chariſtie ſacramentū ſicut alij tres.
 nec iſtis quattuor eſt cōtinētia an-
 nera. quia homo in iſtis quattuor or-
 dinibus cōſtituitur poteſtate laicare vlt
 vltimū pcedere ſm libitū. z ſic nō
 imprimuntur characterē. Tres autē
 alij ordines ſacri dicuntur quia refe-
 runtur ad ſacramentū eucharſtie cō-
 ſecrationē. Quorū primus dicitur
 ſubdyaconatus qui vaſa de mini-
 a corporis z ſanguinis tenet. Jo ſub
 dyaconi accipiunt calicē de manu e-
 piſcopi ſed vacuū. Verūtamē ſub
 dyaconus diſponit materiā eucha-
 riſtie. Secundus ordo eſt dyacona-
 tus. qui oia diſpenſat ſacerdoti et
 miniſtrat. Tercius ordo eſt pſbiter-
 ratus qui eucharſtiā cōſecrat. Et
 ſiſti tres ordines ad eucharſtiā
 directe referunt. quia ſubdyacon-
 no. z dyaconus offert eā pſbitero
 z pſbyter deo conſecrādo. Eriſtiſ

Ordinis

Jo. VI

tribus ordinibus eſt cōtinētia an-
 nera. **Petrus.** Quis poteſt or-
 do eſſe vni ſacramentū cū ſunt ſe-
 ptem ordines. **Sillo.** Sacramen-
 tum ordinis dicit vni vnitare p/
 fecandis. ſicut domus dicit vna ad
 quā edificandā multa conſtrunt
Sic omnes ordines ad vni vlti-
mū actum qui dicit eucharſtia cō-
currunt: tamē nō dicit vni vnitare
in diſtinctibilitatis vel continuati-
onis. cum vnus ordo poſſit eſſe ſi-
ne alio. Petrus. Nunquid in q
 liber illoꝝ ſeptem ordinum impri-
 mitur character. **Sillo.** Etā ſi ſin-
 gulis ordinibus ſinguli characteres
 imprimuntur z diſtinguntur inter ſe
 z ad vltimū characterē ſcilicet pſe-
 byteratus vniuntur. Et imprimunt
 character in quolibet ordine in tra-
 ditione inſtrumentū aptū ad illuz or-
 dinem cum recipit cum debita for-
 ma verborū que ab epiſcopo pro-
 feruntur. ſicut in traditione claviū
 eccleſie character oſtianoſ impri-
 mitur. **Character vero lectoris in tra-**
ditione libri prophetarū. Character
exoraiſte in traditione libri exoraiſ-
torum. Et character acolyti in tra-
ditione candelabri vel vceoli: in
quo vinū ponitur vel aqua pro-
pter conſecrationē. et illud admi-
niſtrat ſubdyacono qui ibidem vi-
num ponit. Character vero ſubdy-
coni imprimuntur in calicis vacui con-
ſecrati traditione cum debita for-
ma verborū epiſcopi. Et in his qn
q ordinibus in traditione rerum pſe-
dicarum cum debitis formis ver-
borum epiſcopi characteres impri-
muntur. De duobus autē ordini-
bus. ſcilicet dyaconatu et pſbitero
ratu quidā dixerunt qd characteres

imprimunt in manuum appoſitio-
 ne. Sed non placet alijs. eo qd ca-
 racter imprimi in traditione ali/
 cuius rei competentis ad illud ſa-
 cramentū: vt dictum eſt. Verūtamē
 men lig per manus impoſitionē
 detur plenitudo gratie ad animi
 niſtrationē ſacramentorū ſicut ſa-
 cerdoti tanqz principali. et dyaco-
 no tanquā miniſtro. tamen cara-
 cter imprimitur in traditione re/
 rum ad eos pertinentium. Unde
 quāvis principalis actus dyaco-
 ni: ſicut porrigere corpus chriſti cū
 patena: et ſanguinem diſpenſare
 cum calice ſit. tamen in ſua ordi-
 natione nō poteſt exprimi per tra-
 ditionem vaſorum tantū. cum hoc
 detur ſubdyacono. nec per traditi-
 onem materie ſcilicet corporis et
 ſanguinis chriſti. quia non eſt de
 cens qd ei tradatur ſanguis chri-
 ſti in calice: et corpus chriſti in pa-
 tena. cum ſacerdoti qui eſt princi-
 palis miniſter ſolum detur panis
 in patena: et vinum in calice. z nō
 corpus et ſanguis. Verūtamē
 qd ad actum ſecundariū qui e-
 legere euangelium: dicitur cara-
 cter imprimi in traditione libri e-
 uangeliorū cum debita forma ver-
 borū epiſcopi. Similiter dicitur
 in ordine ſacerdotali character im-
 primi in traditione panis in pate-
 na: et vini in calicem cum debi-
 ta forma verborū epiſcopi. Quia
 principalis poteſtas ſacerdotis eſt
 conſecrare corpus chriſti verum
 et ſanguinem. Et hanc poteſtatem
 dedit chriſtus ante paſſionem ſu-
 am diſcipulis ſuis cum dixit. hoc
 facite in meam cōmemorationem
 Sed ſecundariū actus ſacerdotis

Cap. VI. De sacramento

est foluere z ligare fideles z dispo-
nere eos ad eucharistie susceptione
cuius potestate accipit p man^o epi
scopi impositione cu epus dicit. ac
cipite spiritus sanctu quoz remiseri-
tis peccata etc. Et hoc ptnet ad cor-
pus xpi mysticu. z qz hoc sacramen-
tu or dis plus respicit cozp^o xpi ve-
ru qz mysticu. ideo dicitur caracter im-
p^omi in rez traditioe cu debita for-
ma verboz episcopi et quibus sa-
cramentum eucharistie conficitur
scz in pane i patca z i vino i calice.
Similiter in vnctione manuu sa-
cerdotis imp^omitur caracter. scz qz
solus fit vnctio manibus sacerdo-
tum vt eis tangant cozp^o xpi
sicut calix inungitur vt contineat
sanguines. et patena vt contineat
corpus christi. Similiter suas qz
vestimentis sacris caracter non
imp^omitur sed solum ex eis signat
idoneitas que in sacerdote z in mi-
nistris ecclesie debet ee. **Petr^o.**
Quia de vestibus sacris mentione
fecisti dic mihi quid significant et
ad quid ministris ecclesie sunt co-
cesse. **Billo.** Ornatus vestimen-
toruz exterior signat ornatu inte-
rioru moruz que habere debent
qui ad diuina tractanda accedunt
Queda aurez vestes requirunt in
superioribus ministris q non requirunt in
inferioribus. z quedas sunt comu-
nes omnibus. Et sunt tres vestes
comunes scilicet alba camisia to-
tum corpus cooperiens que signat
puritate vite. z amictus humeros
regens que signat fortitudines bo-
noruz opez maxime ad diuina of-
ficia exercenda. z angulus quod si-
gnat repressioe carnis. Sub dya-
conus aurez vltra hoc habet duo
scilicet manipulu quasi sudarium

ad tergen du limpidine oculoꝝ
id est omne negligentiam circa di-
uina mysteria. eo q pmo ad sacra-
tractanda admittitur subdiacon^o
Dabet etia tunicam stricta p qua
doctrina apostolica in legendo re-
xtum ap ostoli signatur. quia vita
z doctrina apostolica strictior est
qz doctrina legis. Dyaconus vero
super hoc habet stola a sinistro hu-
mero in dextro tendente ad signa-
dum fortitudinē in tolerantia ad
uerforuz. Habet etia dalmaticā
longam ad designandū largitates
in dispensatione sacramentozū. qz
dyaconus pmo dispensator sacra-
mentozū ponitur. quia sanguines
xpi dispensat. In dispensatioe ve-
ro requiritur largitas. Sacerdoti
bus vero in vtroqz humero poni-
tur stola vt ostēdatur q plena po-
testas dispensandi sacramenta si-
bi datur vel per hoc signantur ar-
ma iusticie a dextris z a sinistris i
susceptione aduersozū z prospe-
rozū. z ideo stola descendit vsqz ad
inferiora. Super hoc additur ca-
sula rotunda ad designandū aut
signandū charitatē que est supre-
ma omnium virtutum. quia sacer-
dos consecrat sacramentum cha-
ritatis scilicet eucharistiam. In e-
piscopis autem plura superaddū-
tur scilicet calice ad denotandum
rectitudinem gressuū id est affecti-
onum. Sandalia ad designandū
contemptuz terrenozū. Succin-
crozum quo stola ligatur cum al-
ba signat amores honestatis. Tu-
nica talaris significat perseveran-
tiam in aggressionē arduoz in bo-
nis operibus. Dalmatica vero si-
gnificat largitatem in operib^o mi-
sericordie respectu indigentium.

Anulus sigt desponsationem ecclie
Per cyrothecas significat caure-
la in opere. Per mitra sigtur sciē-
tia z doctrina vtriusqz testamenti
scz noui z veteris. vnde z duo cor-
nua habet. Bacul^o curā pastozales
desigt. quia debet colligere vagos
z hoc sigt baculi cururas. z susten-
tare debiles z infirmos. z hoc de
signat baculi basta. z dicitur pūgere lē-
tos. i. tardos et pigros. z hoc sigt
stimul^o in pede baculi. vñ^o. Colli-
ge sustera stimula vaga morbida
lenta. **Sed vlteri^o** archiepi ha-
bet palliū in signū pūlegiate prā-
tis. quia archieps est pnceps epo-
rum subditozū z suffraganeozū. vñ
z palliū sigt torquem aureā quaz
solebant legitime certates accipe
Eccc significatōem vestiu audisti.
Petrus Nunqd corona est or-
do. **S.** non: sed est signū distincti-
uū ministroz ecclie a plebe z mūi-
Sik p ronsurā clericalē deputat
qs ad cultū diuinū: n̄ ad sacra tra-
ctanda sed ad laudes diuinas dan-
das. vnde cōsura fit in modū co-
rone. qz reges sunt. i. se z alios re-
gentes: et in deū regimē regnare
habent. z deo seruire regnare est.
ad cui^o seruitiū sunt dputati. Si-
militer fit i rasiōe capilloꝝ ad de-
signadū renunciatōem supfluoꝝ
terrenozū. qz deū clericus ptez sue
hereditatis z statuit. z se heredē di-
facit. Et etiā in supiori pte capitis
fit ad designandū q semp debet
habere oculos mētis ad deū eleva-
Stos. **Petrus** Nunqd epas^o est
ordo. **S.** Scias q duplicat or-
do dicit. Vno mō p respectuz ad
corpus xpi vez. scz ad consecratō-
nem hostie. z sic ordo est sacm p-
prie. z isto modo epatus nō est or-

do. qz epatus nō habz prāte supi-
orem nec maiorē sacerdote qstuz
ad psecratōz cozpis xpi. Alio mō
sumit ordo fm q est quoddā offi-
ciū i respectu aliquaz actionū sacra-
rū. z sic cū epus habeat prātez re-
spectu cozpis xpi mystici qd est ec-
clesia: in actibus ad sacramentuz
pncipaliter pntentibz. sic isto mō
epatus dicit ordo cōiter. Nec ē sa-
cramentū sed sacramērale. vnde
epatus dependet ab ordine sacer-
dotali. z epalis prās p̄suppōit or-
dines sacerdotale. qz null^o potest
epalem potestare suscipere nisi pri^o
fuerit ordinatus in sacerdotē. qz
prās epalis nō solum est prās iu-
risdictionis sed etiā ordinis. put or-
do secūdo mō sumit cōiter z lar-
ge. **Petrus** Nunqd pnt ali^o
sacerdotes ab epis ordines cōfer-
re. **S.** Collatio ordinū alicui p̄-
uenire dupliciter. aut de iure cōi-
rōe sue ordinarie prātis. z sic solū
epi possunt qscunqz ordines con-
ferre. qz solū ad eos ptnet insti-
tuere ministros in ecclia. vñ pec-
cant epi q sciēter indignos pmo-
uent. Alio mō collatio ordinū cō-
cedit alicui ex indulgentia genera-
li vel specialī rōe cōmissiois domi-
ni pape. z sic ali^o sacerdotes nō e-
piscopi pnt minores ordines con-
ferre. nō tñ maiores. **Petrus**
Nunqd nō baptizatus z nō cōfir-
matus potest sacros ordines ac-
cipere. **S.** De necessitate sacra-
mentū ordinis p̄supponit sacm
baptismi. Unde si aliqs non ba-
ptizatus pmoueret ad sacerdotiū
nō esset sacerdos. nec posset hosti-
am consecrare. nec absolueret in-
foropenitentiali. Unde deberet
fm canōes baptizari z iterato. or-

dinari. etiam si ante baptismum primo ueretur in episcopum non esset episcopus et si alius ordinaret ordinatum non essent nec ordinis recipient. Quam autem ad sacramentum confirmatio nis scias quod de necessitate sacramentum ordinis non presupponit sacramentum confirmationis. nec de necessitate operis quod ille qui suscipit sacros ordines sit confirmatus. verum tamen de congruitate sacramentum ordinis presupponit sacramentum confirmationis. quia congruum est quod ille qui accedit ad sacros ordines suscipiens eos habeat omnem illam perfectioem que requiritur ad fidei confessionem. per quam fit aliquis idoneus ad executionem ordinis. hoc autem fit per sacramentum confirmationis. et sic character sacramenti ordinis de congruitate presupponit characterem sacramenti confirmationis et non de necessitate. sed de necessitate presupponit characterem sacramenti baptismi

Cap. VII Petri

Et sunt que impediunt susceptionem ordinis. et que sunt que impediunt solam executionem ordinis susceptioem. B. Primum quod impedit ordinis susceptionem est seruus femine. quia mulier simpliciter ordinis suscipere non potest. sed solus uir. cum sit prima imago dei. mulier autem imago uiri. ut dicit apostolus. i. ad ephos. ii. ca. Unde licet mulier uocetur diaconissa in abbatis. hoc non est ratione ordinis. sed quia habet officium ad maritum. Sicut omelias legedi. Sunt autem plura que non impediunt susceptionem ordinis. sed magis executionem. quorum primum est defectus cognitiois

vel discretionis. ut sunt pueri et amentes qui visu rationis carent. Unde licet possint ordinis suscipere. priuatur tamen executione. quia ad executionem ordinis requiritur discretio. unde in quibusdam ordinibus requiritur etas discretiois. ex honestate congrua. sicut in duobus primis minoribus ordinibus. sed ad ultra etas requiritur in alijs de necessitate precepti. In nullo tamen requiritur etas de necessitate sacramenti. quia in sacramento confertur potestas. que potest alicui competere. quis non dum sit idoneus executioni. Unde sciendum est. quod in infantia completa usque ad xii. annum sunt duo primi minores ordines suscipi. a uicesimo primo anno pro subdiaconatus suscipitur. a uicesimo quinto diaconatus. a tricesimo presbyteratus. a tricesimo similiter completo potest quis in episcopum eligi. Verum tamen propter necessitatem ecclesie. et idoneitatem potest etas ordinis ex dispensatione episcopi anticipari. Secundo seruus impedit ordinem sacrum quantum ad executionem. quia seruus non potest se alteri mancipare absque licentia domini. cuius est seruus. et per ordinem homo mancipatur diuino officio. Verum tamen si seruus ordinaret characterem recipit. et ordinem cum libertas non sit de essentia diuini ordinis. sed executione caret. Unde si seruus ordinem domino nesciente vel non consentiente rediget in partem seruitutem. non obstante quod sacrum ordinem susceperit. Tertio homicidius impedit sacrum ordinem de necessitate sacramenti. sed de ratione precepti. quia contraria sacramento eucharistie propter horridam effusionem sanguinis. Unde homicida et pule

homicidium fieri quocumque modo fiat siue conscientia iudex. uel alius irregularis efficiat. licet in iudicando non peccet. Verum tamen si homicida vel consentiens homicidio susceperit ordinem. ut pus. characterem suscipit. sed executione caret. Si uero alius interfecerit hominem casualiter dans operam rei licite. et adhibet omnem diligentiam. nec homicida iudicatur nec irregularis efficitur. nec prohibetur a susceptione ordinis. Ille tamen qui casualiter occidit hominem licet operam dederit rei licite sed debita diligentia non adhibuerit siue se defendendo siue alio modo irregularis efficitur et prohibetur a susceptione ordinis. Quarto. Illegitimitas impedit a susceptione ordinis non de necessitate sacramenti. sed de ratione precepti propter honestatem sacramenti. ad quam requiritur claritas fame et originis. que uitiatur ex uitioso origine. Verum tamen si suscipiat ordinem illegitime natus. characterem suscipit. sed executione caret. nisi fuerit cum eo dispensatus. quia uero ut dictum est in sacramento ordinis propter honestatem requiritur claritas fame et in quolibet ordine constituitur quis. ut sit dux aliorum in rebus diuinis. ideo de ratione precepti. et non de necessitate sacramenti requiritur in ordinato firmitas bonitatis uel uire sanctitatis. Unde si malus cum conscientia peccati mortalitatis ad ordines accedat tanquam priuatus mortaliter peccat. Nihilominus tamen ordinem suscipit. Nec etiam semper requiritur quod ille qui ordinatur sit uirgo. quia uirginitas non requiritur in susceptione ordinis. Nec consecratur quis in spon-

sus ecclesie sed magis in ministerium sponse ecclesie scilicet christi. In relatione tamen uirginum requiritur uirginitas. quia per hoc designatur uinculum spiritualis matrimonij ecclesie sic ad christum. quia christus elegit ecclesiam non habentem maculam nec rugam. ut dicit apostolus ad ephos. vi. cap. ij. ad ephos. vi. Despondi enim uos uni uiro uirginem castam exhibere christo. Et licet aliqua uiolata fuerit et corrupta per uolentiam uiro nec consentiente. tamen non uelatur quantum perdat quantum ad christum uirginitatis gloriam. De hac autem materia in scriptis require. quia ad te non principat operatio sed solis episcopis. Quinto matrimonium impedit ordinis susceptionem. non de necessitate sacramenti sed ut prius de ratione precepti. quia si uir etiam contingat ordinem suscipiat characterem suscipit sed caret ordinis executione. quia ordinis annexa est continentia. Uir autem sui corporis potestatem non habet sed mulier. ideo semper tenet debitum reddere uxori. Ipse tamen potest uariare iure suo petendi denuo debitum. Si uero uir ex consensu mulieris ad ordinem accedit ordinem suscipit et tamen ordinis executionem mulier tamen tenetur perpetuam continentiam uocare. et hoc tenet in ecclesia occidentali. secus tamen est in ecclesia orientali apud grecos. De quo plenius dicitur in scriptis cum de matrimonio tractabitur in capitulo xxxviij. Sexto bigamia impedit ordinis susceptionem. quia per bigamiam signatio christi et ecclesie que est una uinitas delatur. ideo bigamus sacros ordines non potest suscipere. sed est irregularis. et hoc

Handwritten marginal notes on the left side of the page, including 'R', 'q', 'ad p. 7', 'prima imago dei', '1. cor. ii.', 'ad 2. m. p. l.', and '1. cor. ii.'.

Handwritten marginal notes on the right side of the page, including 'D', '9', and 'P'.

Cap. VII. De sacramento

est de ratione precepti et non de necessitate sacramenti. quia si accedat ad ordines characterem suscipit sed executione caret. papa tamen ex plenitudine potestatis potest cum bigamo dispensare et episcopi quantum ad minores ordines possunt cum ipso dispensare. **Petrus.** Quod prohibetur bigamia et quatuor modis. **S.** Bigamia contrahitur ex carnis diuisione ex vinculo matrimonii procedente. sicut cum quis duxit corruptam ab alio et ea cognoscit. Et est inde quod si quis cognoscit plures mulieres fornicario concubitu siue in matrimonio siue extra matrimonium non efficit irregularis nec bigamus. si militer si ducat in uxorem quam prius cognouerat. dum tamen ab alio cognita non fuerit non efficit irregularis. **S.** Si si cognita fuerit ab alio et ea cognoscit concubitu fornicario dum ea in uxorem non duxerit non efficit irregularis. si tamen corrupta ab alio duxerit et ea cognouerit bigamum efficit et irregularis. Et nota quod bigamia contrahitur sex modis. Uno modo quando habet plures uxores legitimas et eas carnaliter cognoscit. si tamen duas duxerit in uxores in diuersis partibus et una decedat antequam cognouerit eam: non propter hoc efficit irregularis. **S.** Si etiam si religionem ingrediat antequam secundam cognouerit. Secundus est quando diuersi temporibus habet duas vel plures uxores. una de iure et alia de facto. et abas cognoscit carnaliter. Tercius quando etiam simul habet plures uxores. una de iure et alia de facto et abas cognouit carnaliter. Quartus est quando viduam a priori cognitam duxit et cognoscit. Quintus est quando duxit in uxorem corruptam ab alio prius et eas eque cognoscit. Sextus est quando pro-

pria uxorem cognoscit postquam adulterata fuerit cum alio. **S.** Primo Regulariter uicium membrum et defectus impedit ordinis susceptioem ut prius. non ex necessitate sacramenti sed ratione precepti. Etiam si talis defectus sit quod macula inferat per quam claritas fame et persone obstruitur. et abscissio nasi manus et huiusmodi. hic tamen si accedat characterem recipit sed executione caret. **S.** Octavo suscipit ordines furtiue. uel plures in una die prius ab executione. licet recipiat ordinem. unde pena eorum est dispensatio. Et si prius lara fuerit excoicatio solus papa cum eis dispensat. si vero non fuerit lara potest episcopus dispensare. et maxime in minoribus ordinibus uel si clausura irruerit. Si vero aliquid promoueat per saltum ad ordines. sic accipiendo sacerdotium antequam sit diaconus si bex malicia fecerit debet deponi quibus characterem suscipit ordinis. si tamen ignoranter hoc fecerit debet sibi imponi penitentia ab episcopo. et interim carere executione ordinis quem per saltum suscipit quousque ordinem premissus recipiat. **S.** Nono quod ab hereticis aut symoniacis episcopis promouentur quis recipiant ordinem non tamen executione ordinis. Unde episcopi schismatici heretici degradati et huiusmodi licet ab ecclesia palli sint quod forma ecclesie catholice consecrati sunt. uera tamen sacramenta non ferunt. quia in consecratione episcopi datur ipsi potestas que per teo manet in eo quousque non impetatur character. Quod patet quod quando reconciliantur ab ecclesia non iterum consecrantur. et ideo preterea non ferunt ordines non amittunt sed preterea eos possunt. uerumtamen gratiam que conferuntur in illis non conferuntur quod ab episcopis sciens sacramenta recipiunt. non proprie

Eucharistie

inefficacia sacramentorum quod ferunt sed proprie peccati recipientis sciens ab eis sacramenta ecclesie propter prohibitionem et ideo executione ordinum non recipiunt licet recipiant sacramenta. In omnibus igitur precedentibus tenentur quod si aliquis impeditus impedimentis predictis ad ordines accedat sacramentum recipit sed non ordinis executionem excepto primo impedimento de sexu femineo. quia mulier nec characterem recipit ordinem nec executionem. hec ad presens de sacramento ordinis tibi sufficiat. si amplius cupis scire ad canones et ad doctorum scripta recurere. **Petrus.** Dic mihi ulterius. Numquid peccat aliquis semper mortaliter ministrando in ordine suscipere pro peccato mortali. **S.** Billo. sic necessitate cessante. quia contra legem diuina agit que precipit quod illud quod iustum est huiusmodi excoicatur. talis autem peccator in istum ordinem iniuste excoicatur. et ideo peccat mortaliter. **S.** Curramus in casu necessitatis licet licet licet laico in necessitate baptizare. sic etiam licet sacerdoti in necessitate sacramenta ministrare. uel in ordine ordinem suscipere excoicatur quod posito emendationibus. Et sciendum est quod diuinus minister peccator ab ecclesia sustinetur. subditus ei potest ab eo sacramenta suscipere. quoniam ad hoc est ei obligatus. et hoc in tempore necessitatis. propter necessitatem tamen non debet ab eo suscipere sacramenta. nec enim ad ministrandum inducere. quod sic cum in dixerit ad peccatum. **Petrus.** Numquid ordinarum tenet dicere horas canonicas et officium diuinum. **S.** Billo. Etiam tenet scias quod ad horas canonicas et officium diuinum aliquis duplici ratione tenet. una est propter ordinem suscipere. cui diuinum officium

est annexum ad referendum deo gratias. cum ordinatum ad seruicium uocauit et ordinatum. secundum rationem est propter beneficium suscipere. quia qui de altari uisualtari debet seruire. et qui ob peccatum obmittit peccat. etc.

Cap. VIII. De sacramento eucharistie.

Petrus. Quia sacramentum eucharistie sequitur sacramentum ordinis cum sacerdos ordinetur ad ipsa ordinetur de ipso me doccas. **S.** Billo. **Petrus.** Quero quid dicat eucharistia et ex quibus sacramentum eucharistie efficiat. **S.** Billo. eucharistia dicitur bona gratia ab eo quod est bona gratia. quod in eo totus gratie plenitudo continetur. sicut filius dei corporaliter in sacramento altaris et sic aut alia sacramenta et materia et forma constituantur sic in sacramentum eucharistie. **Petrus.** Dic mihi prius quod sit materia eucharistie. **S.** Billo. Panis et uinum. quod ueritate uerborum que sunt forma huiusmodi sacramenti transubstantiationis panis in corpore christi et uinum in sanguine. **Petrus.** De quod pane sit sacramentum eucharistie. **S.** De pane ne triticeo uel frumento solimmodo quod christus grano frumenti se copauit. et ideo de pane alteri gratiam non fit sacramentum. sed de spelta uel uena ordeo et huiusmodi. Uerumtamen si aliquis uult de granis huiusmodi miscere cum frumento. dum tamen specie frumenti non mutet non impedit quod ex illo pane fieri possit sacramentum et celebrari. Aliud tamen est si tanta mixtura est illorum granorum cum frumento quod species frumenti mutaret. quod sic ex illo pane non celebraret. **Petrus.** Est ne ille panis de quo celebratur azymus aut fer-

Cap. VIII. De sacramento

mentar. **S.** Ex utroque fiat et celebratur secundum consuetudines diversarum ecclesiarum. Ecclesia enim romana ex azimo fiat. quod ex tali pane creditur fecisse christum. quod prima die azimorum Ecclesia vero orientalis. scilicet grecorum celebrat ex fermentato ad detestandos heresis nazareorum quod euangelia et legalia miscerentur. consuetudo nostra latiorum rationabilior est. **Petrus.** Quare requiritur vinum ad celebrandum sacramentum. **S.** Ad designandum effectum sacramenti quod est leticia spiritualis. quia vinum significat cor hominis. **Petrus.** De quo vino fiat. **S.** Solummodo de vino vitis quod dicitur dicitur scriptura. amos non bibat de heremum vitis. Sicut servus vitis se comparavit cum dicit. Ego sum vitis vera et vos palmites. unde ex alio vino non celebratur necessitas sacramentum ut pote de vino maligranatorum pomorum piroz et zymoi. quia non dicuntur proprie vinum sed huiusmodi magis. Sicut nec ex puro aceto cum sit vitum corruptum ex vino acetofo. tamen aliquantulum non totaliter corrupto bene possit confici. Sicut nec ex aggregite nec ceruilla conficitur quod sit in via ut fiat vinum non dum tamen est vinum. Ex musto tamen in necitate possit confici. quia spiritum vini habet. prohibet tamen ne ex musto puro statim ex vasa in calice exposito celebraretur pro eius impuritate. sic igitur materia huius sacramenti est panis de frumento et vinum de vite.

S. **Petrus.** Ad quod admiscetur aqua cum vino cum ministrat. **S.** Tripliciter de causa. prima ad memoriam passionis christi quod cum sanguine aqua fluxit de latere eius. Secunda est quod designat vinum populi fidelis ad ipsum christum. quod per aquam populus christiana designat. unde in Apocalypsi dicitur. Aquam multam populi multi. Tertia causa est pro institutione sacramenti quod probabiliter cre-

dicitur quod christus hoc sacramentum instituit in vino aqua permixto. secundum morem illius terre. unde per uerbum. Bibere vinum quod dicitur misculatum vobis. nec sufficit quod aliter facerent aquam cum vino in calice ponatur nisi dyaconus ex precepto sacerdotis. eo quod sacerdos est mediator inter deum et populum. et ideo appositio aqua in dolio vel in vase a clerico non sufficit propter sacri significationem. **Petrus.** Si aqua non admisceatur cum vino. non impeditur celebratio sacramenti. **S.** Non. quod aque admixtio cum vino non est de essentia sacramenti. sed est sine illa pro sacramentum conficitur sed peccaret quod sacramentum aqua dimitteret. **Petrus.** Numquid tamen de aqua quantum de vino imponendum est. **S.** Non. sed in minima quantitate ut. scilicet. statim absorbeat a vino et convertatur in vinum sic tamen quod habeat gustum vini magis quam aqua. **Petrus.** Quia per virtutem huiusmodi aqua sunt forma sacramenti transsubstantiant panem et vinum in corpus et sanguinem christi. ostendit tamen quod sunt huiusmodi aqua sunt forma eius. **S.** Ipsi sacramenti due sunt forme. una super panem et alia super vinum. Forma vero quod super panem est quod transsubstantiat panem in verum corpus christi est hec. Hoc est ei corpus meum. unde illa huiusmodi accipitez manducate ex hoc omnes non sunt de essentia forme sed solum illa huiusmodi predicta. et si sacerdos populus non diceret super panem eius intentione conficiendi sacramentum consecraret quis peccaret transgrediendo constitutiones ecclesie. Forma super vinum quod transsubstantiat in verum sanguinem christi hec est. Hic est enim calix sanguinis mei novi et eterni testamenti. unde videtur ibi. per totum. Et scias quod quidam istorum huiusmodi sunt de essentia sacramenti declarat versus ipsius sacramenti sicut illa accipitez et bibite. et quod efficacia sacramenti sic illa novi et eterni testamenti. Sicut hec dicitur ei

non est de essentia huiusmodi sed de institutione ecclesie. unde si quis illam dimitteret conficeret nec sacramentum impediret sed peccaret. Nota etiam quod calix ibi ponitur metaphorice. id est similitudinaria pro sanguine christi. Item scias quod corpus humanum non sit sine sanguine. nec sanguis sine corpore. ideo in consecratione corporis primo fit conversio in corpus et naturalis comunicatio in corpus et aliam rem illam humanam sequitur sanguinem. **Petrus.** Si sacerdos solus consecraret corpus et non consecraret sanguinem. nunquid esset ibi verum corpus christi consecratum. **S.** Imo verum corpus christi consecratum sub illis speciebus virtute verborum que ad consecrationem corporis christi pertinent licet nunquam sanguis consecraret. Unde errauerunt quidam in heresim lapsi sunt qui dixerunt quod una forma expectat aliam et non est ibi corpus donec post verborum prolationem sanguinis. hoc enim esset idolatrare. quia sacerdos sic elevando hostiam corpus christi non indicaret populo sed solus panem quod est erroneus dicere et heresis. ibi enim est verum corpus christi. **Petrus.** Num in hoc sacramento sit verum corpus christi et verus sanguis christi quomodo manent illa accidentia que videmus et sentimus sicut albedo dulcedo rotunditas magnum paruum et huiusmodi. **Sillo.** Illa accidentia que videntur sentis virtute divina per se manent que primo erant in subiecto panis et vini et sine subiecto sunt et post consecrationem eandem virtutem retinent virtute divina quam prius habebant in subiecto. quia et franguntur et putrefiunt et corrumpuntur.

In de fractio illa quas sacerdos facit non est in corpore christi sed in accidentibus et speciebus. si mulier nec putrefactio sed in accidentibus. et ex his vermes generantur. **Petrus.** Quid de vermibus ex his generatis sciendum est. **Sillo.** comburi debent et cineres in piscinam reponi. Similiter etiam alia animalia ut mures et musce ibidem capte sicut comburende. et illud quod sumi potest debet sacerdos sumere si possit absque periculo si vero non possit tunc sunt presbyste cum omni reverentia servanda. Et eodem modo sciendum est de hostia masticata ab infirmis et per vomitum reiecta. Quia quod diu manent species tamen diu manent sub ipsis corpus christi. et ideo si non possint sumi sine periculo servandae sunt ut dictum est. **Petrus.** De sacramento secundum se satis mihi dixisti. Nunc de ministro eius et ipsius dispensatione mihi dicas. **Sillo.** Sacerdos minister est huius sacramenti et ad ipsum solum pertinet celebratio sacramenti. **De Petro.** Nunquid sacerdos cum celebrat debet esse ieiunus et confessus. **Sillo.** Nec ieiunus nec alia preparatio requiritur ad celebrationem huius sacramenti de necessitate. sed sola ordinis sacerdotalis susceptio quia heretici schismatici degradati excommunicati pransi et non confessi possent hoc sacramentum conferre quis peccaret mandatum ecclesie transgrediendo. propter reverentiam tamen tanti sacramenti ecclesia instituit ut sacerdotes ieiunent et confessi ad celebrandum accederent et contriti ne contra eorum damnationem assumerent sacramentum.

Cap. IX.

Petrus.

Unde post aliquā potationē aq̄ vel sumptiones medicine celebrare potest cū actu et repute ieiunij. **S.** ut p̄ us dicitur est q̄tū ē de necessitate sacramētū pot. q̄tū vō ad reuerentiā sacri institutionē ecclesiē potest. **S.** as tñ dupl̄r eē ieiunij. s. ieiunū ecclie qd̄ h̄ fieri p̄pter carnis et vitioz mortificationē. et illud non soluit p̄pter sūptionē aq̄ vel medicine. et h̄ ieiunū n̄ requirit in celebrādo. Aliud est ieiunij nature qd̄ dicitur p̄uationē amissam qz rei siue aq̄ siue medicine. qz nihil in corpore suscipit. et tale ieiunij requirit in cōsecrādo. et incipit h̄ ieiunij in media nocte. qz tūc dies naturalis incipit. **U.** si sacerdos post mediā noctē aliqd̄ sūperit siue aquā siue medicinā d̄ in sequenti die a celebrationē cessare et als a cōione nisi in cā iuramentis. qz ab hac regula excipiunt in firmi. **S.** i vō aliqd̄ añ mediam noctē sūperit sacerdos pot̄ sequenti die celebrare et als cōionē recipere nec refert si post illā sūptionē dormierit vel nō. qz de: nutio soluz ē p̄pter sedationes p̄urbationū mētis. nec requirit ad cōsecrationem.

R. Pet̄. Nunqd̄ reliq̄e aboz remanēt in dētib̄ in ore soluit te iunij nature et p̄secrationē i pedijunt. **S.** Tales reliq̄ie aboz si casualit̄ nō ex p̄posito trāsglunt. nō soluit ieiunij nature nec celebrationē aut sūptionē eucharistie i pedijunt. **S.** nec aq̄ modica et vini q̄bus os abluit. nā oia talia solū p̄ modū saluē trāsglunt qd̄ vitari nō pot̄. **U.** erūt in oib̄ talibus bonū est abstinere si necessi-

tas nō occurrat. p̄pter reuerentiā sacramētū: et papue qñ aliqd̄ puuz extraneū fuerit capū cū salina in q̄ritate maiori. igit scias qz ieiunij nature requirit ad celebrationē et sūptionē eucharistie vt. l. nihil sumat nec trāsglunt qd̄ vitari possit post mediā noctē aliud a salina nec ad hoc valet illa dormitio quā dicunt aliq̄. quia post q̄ dormierit p̄nt celebrare. qz ieiunij nō reputat ieiunio nature sed pot̄ ieiunio ecclie. **Petr̄.** Si sacerdos ad celebrationē accedat nō p̄fessus: nunqd̄ peccat sicut peccat nō ieiunus celebrando. **S.** Sacerdos accedens ad celebrationē vel als ad eucharistie sūptionē indigne cū p̄sentia peccati mortalis mortaliter peccat et iudicij sibi māducat et ibi bit nō d̄ iudicās corpus xpi. iō de hoc accedere p̄trit̄ et p̄fess̄ si copia sacerdot̄ beat. quā si h̄re nō p̄t̄ et cū necessitas cogat celebrare p̄teratur de peccatis et p̄positū beat̄ p̄fitendi post modū dū oportunitatē habuerit et copia sacerdot̄. **Petr̄.** Si sacerdos in peccato se sciens et cōtritionē nō habuerit et ex necessitate ad missas celebrandā accesserit. aut forte in missa peccat̄ a mēorie occurrerit et de illo nō penituerit: nunqd̄ pot̄ celebrationē misse trāsi re. aut saltes a cōione abstinere. **S.** Nā. qz sacerdos h̄ in se q̄p̄t se parare ad sacramētū p̄ficiendū et sūmendū. s. p̄tritionē et p̄positū p̄fitendi b̄ndo. vñ licet cū p̄scia peccet mortalit̄ celebrādo. grauius tñ peccaret si p̄secrationē obmitteret et se p̄secrare simularet. qz populū decipiendo dādo panē pro corpore xpi et vinū p̄ sanguine. iō nullo mō d̄ p̄secrationē simulare. **S.** et a

post p̄secrationē nullo mō d̄ se a p̄ceptōe et sūptionē sacri abstinere. **L.** rō est. qz eucharistia nō solū est sacri sed etiā sacrificij. quicūqz offert sacrificij d̄ eē p̄iceps sacrificij qd̄ offert. **Sacerdos** vero accedens ad altare offert sacrificij p̄ populo et se disp̄satorē sacrificij offert et oñdit. **Et** iō d̄ eē p̄us p̄iceps huius sacrificij. iō necesse est vt q̄ntiscūqz p̄sbi celebrat qz corp̄ et sanguine sumat. et h̄ p̄ceptū habet in decretis de con. di. ij. ca. **Relatū.** Petrus. Quia in sacro eucharistie est sanctus sc̄oz. Nunqd̄ sacerdos maculat̄ de nocte p̄ pollutionē feminis in dormiēdo debet a celebrationē cessare cū ip̄e dormin̄ dicat Sancti estote qz sc̄us sū. **S.** Nunqz nocturna pollutio i pedit celebra. tionē et sūptionē eucharistie ex necessitate et q̄nqz nō ex necessitate sed ex p̄gruitate et honestate. **U.** p̄pter qd̄ scire debes qz nocturna pollutio p̄cedit ex peccato mortali et necessitate i pedit. **U.** nō notādū qz nocturna pollutio ex plurib̄ causis p̄cedit. p̄mo quidē ex cā extrinseca sicut ex illusione demonū qz q̄n p̄uenit ex defectu et negligentia p̄pationis ad deuotionē et orōnes et talis negligentia q̄nqz est peccati mortale q̄nqz veniale fm qz maior est negligentia et loc̄ dat diabolo et p̄ tali defectu que hō scit ex sua negligentia p̄cessisse teneat a celebrationē et als a cōione cessare. quādo qz autē talis illusio p̄uenit ex demonū neq̄cia volentū hoies a sūptione eucharistie retrahere et sacerdores a celebrationē. et h̄ maxime contingit circa festiuitates in q̄b̄ debet populū cōicari et p̄pter h̄ nō est abstinendū qz talis illusio quādo

qz cessat p̄ sūptionē eucharistie sic legit de quodā in vitis patris qz illudebat et p̄ siliū senior ad cōionē accessit et sic cessauit illusio. q̄n qz autē talis pollutio vel illusio p̄cedit et p̄uenit ex cā intrinseca sp̄uali et q̄nqz sine peccato fit sic cū aliq̄s studendo circa vitia carnalia p̄pter lectionē vel p̄dicationē ad ea reprobanda. vel etiā p̄fessiones audiendo. et h̄ sine delectationē carnali. sed sola in firmitate carnis. talis pollutio nō i pedit celebrationē. nec etiam eucharistie sūptionē. **U.** qz et p̄uenit ex cā intrinseca et cū peccato sc̄oz q̄n p̄uenit ex cogitationē p̄cedere et delectationē carnali. qz q̄nqz est peccatū mortale q̄n. s. p̄fess̄ in h̄ habet. et tunc de necessitate est abstinendū. **U.** qz etiā est peccatū veniale. s. q̄n nō h̄ p̄fess̄. et tūc nō est abstinendū de necessitate sed de p̄gruitate et honestate. **U.** qz etiā tal pollutio p̄uenit ex nimia sūptionē cibi vt pot̄ tūc q̄nqz ē mortale et q̄nqz veniale fm sp̄m peccati gula. et sic est abstinendū vt dictū ē. **U.** qz talis pollutio p̄uenit ex sola debilitate nature sic patiunt̄ vigilantes sicut ex sup̄fluitate. vt q̄s patit̄ fluxū sanguinis sic et semis. et qz h̄ nō p̄cedit ex voluntate sed pot̄ ex corruptōe nature nō est abstinendū a celebrationē nec a sūptionē sacri. **In** omnib̄ igit̄ mois pollutionū susp̄dit̄ qz ex mortali peccato p̄cedit d̄ sacerdos a celebrationē abstinere et als a cōione de necessitate dicta die. et etiā tot dieb̄ quosqz mēs a vagationē cessauerit. **In** omnib̄ vō mois qz ex peccato veniali p̄cedit̄ abstinendū est nō ex necessitate s̄ p̄gruitate et honestate. **Et** hec oia intelligunt̄ qz sacerdos nō teneat ad officandū.

Cap. X. De sacramento

qz si de necessitate opteat sacerdos / te pro populo celebrare. d3 pferri / si possit. z si non possit. ppter absc / tia sacerdoti conerata a3 pposito / confitendi z mutatis vestimentis im / mudiis munda induat z sic ad cele / bratione accedat. qz si dimittet3 ce / lebratione gentes scandalizarēt euz / turpiter z sic scandalū ē euitanduz / iqtū d3 qz pter qd crederet eē pei⁹ qz / esset z ipm coisse. **Petr⁹.** Nūqd / sacerdos absqz indumtis sacerdo / calibus possit celebrare. **S.** Quan / tū ad virtutē sacri p̄t sacerdos cele / brare absqz indumtis sacerdotali / bus. qz soluz ad p̄ficiendū h̄ sacra / mentuz req̄rit caracter ordinis sa / cerdotalis. sed q̄ntū ad istationē / ecclie. ppter honestatē z reuerentiā / sacri vestes req̄unt. et si sacerdos / absqz ipis celebraret licet cōficeret / mortaliter tñ peccaret mandam3 / ecclie trasgrediēdo z absolutōne / a p̄lato superior. utpote epo postu / rare deberet.

Ca. X. Petr⁹.

Bn Unqd p̄t sacerdos in die / plures missas celebrare. / **S.** possit d̄ virtute ordiis s3 / rōe p̄cepti suffic̄ ei semel vnā i die / celebrare. in necessitate tñ p̄mittitur / sacerdoti ab ecclia in die duas mis / sas celebrare. sicut vnā de rpe aliā / p̄ defunctis vel de nuptijs seu cri / am ali3 sacerdoti in necessitate suc / currendo. d3 p̄ p̄cio tñ nullo mō h̄ / bis in die missas celebrare vel etiā / p̄ offerorio reprimdo qz h̄ eēt dā / nabile. Scias tñ qz plures missas / q̄s duas nunquā p̄missuz est sacer / doti celebrare nisi in die natali dñi / in q̄ p̄t sacerdos q̄ adiutoriu et ay / ras h̄. ppter officiu diei. p̄ p̄lo tres / missas celebrare videlicet i h̄ diei

Petr⁹. Cū sacerdoti cūm d3 cele / brare vt dictū ē. nūqd p̄ p̄ceptio / nē sanguis ablutionem in calice / factā de vino p̄cipiet zietun⁹ repu / tabit. nec p̄ter h̄ ad celebrandū se / cundā missas impediet. **S.** Nihil oi / no post p̄ceptionē sanguis sacer / dos sumet in p̄ma missa dū post / ea aliā voluerit celebrare sed q̄ntū / poterit sanguine ebibat z cū lingua / z labijs calicē tergat. z post aquā i / fundat in calicē z abluto eo aquas / in piscinā ifundat. z sic terso calice / celebrare poterit in eodē. **S.** Alio / mō faciat vt ali3 dicit. ppter reue / rentiā sacri. sup̄to sanguine vinū / ponat in calice z illū abluat z ablutō / nes in alio ponat calice vel in vase / mundissimo z refuet illud vsqz ad / ablutionē tertie misse z de eo faci / at ablutiones post susceptionē san / guis z illū sumat. caueat sacerdos / ne ablutionē vini in calice factas p̄ / p̄ceptionē sanguis aut qd cūqz ali / ud sumat dū voluerit aliā missas / celebrare. qz sic sciun⁹ nō eēt nec de / beret celebrare z si sic celebras pec / caret z p̄ indulgēcia ep̄m adire debe / ret. **Petr⁹.** qz mlt̄a picula i mis / sa p̄nt occurrere tā circa sacerdotē / q̄s circa sacm̄ quō sit agenduz mi / hi dicas. **S.** Etiā mlt̄a defect⁹ p̄nt / occurrere tā circa sacerdotē q̄s circa / species. Circa h̄o sacerdotē p̄nt oc / currere defect⁹ qz for̄ te p̄t sacerdos / mori in missa q̄nqz ante p̄secratio / nes q̄nqz post. si an p̄secrationē p̄ti / gerit euz mori vel graui ifirmitate / detineri nō oportet qz p̄ aliū sacerdo / tēz suppleat defect⁹. si h̄o post p̄se / crationes iceptā vel tā p̄fectā d3 p̄ / aliū sacerdotē supplet h̄ m̄ cōcaliū / tolletanū vt d3 i decre. viij. c. di. i. ni / bil cōtra ordiū. vel vt d3 Inno cē

Eucharistie Fo. XII

tius tert⁹ mel⁹ ē hostiā cōsecratā / refuare z sup̄ aliā hostiā n̄ cōsecre / tā missas a capite ichoare p̄ aliū sa / cerdotē. si h̄o nesciat vbi ifirm⁹ vel / moriens sacerdos deficiat d3 mis / sa p̄ aliū a capite ichoari. si h̄o cō / tigerit qz sacerdos post consecrati / ones recozdet se comedisse vel bi / bisse n̄ d3 p̄termittere sacm̄ s3 eu / charistiā d3 sumere z missas p̄fice / re. Et sil⁹ si recordat⁹ fuerit se in et / cōicatione facere auz p̄posito ab so / lutionē perendi d3 missas p̄ficere. z / idē est etiā si recordat⁹ fuerit se pec / catū mortale cōmississe cū p̄posito / to emendādū d3 eucharistiā sume / re z missas p̄ficere. qz nullo mō h̄ / sacm̄ ip̄fectū relinq̄re vt d3 i p̄di / cto decreto Nihil zc. qz vbi occur / rit difficultas sp̄ accipiendū ē illd̄ / in q̄ min⁹ est de piculo. maius aut / est piculū relinq̄re id qd̄ p̄tinet ad / p̄fectionē sacri. min⁹ auz qd̄ p̄tinet / ad dispositionē mistri siue sacerdo / tis sumentis. iō nullo mō d3 se sa / cerdos p̄uare a sūptione sacri z ip̄ / sectū illd̄ relinq̄re. vñ d3 in illo de / creto Nihil. Null⁹ absqz parenti p̄ / uentu molestie minister vel sacer / dos cū icepit ip̄fecta officia p̄esu / mat oino relinq̄re. Si q̄s auz h̄ / temerarie p̄sūperit excommuni / cationis sententiā sustinebit.

Petr⁹. De periculis que circa spe / cies sacramenti cadunt quid agen / dum sit dictio mihi. **Billo.** Cir / ca specierū picula. Nota qz si ara / na vel venenū ante consecratio / nem in calice fuerit illud deponat / z terso calice vinū z aquam sumat / iteruz. Si vero post consecrationē / illud aciderit debet anial aut mu / sca quod in calice incidit caute ca / pi z diligenter lauare z postea cō /

buri z ablutio cum oīmbus in pi / scinam poni. Si vero post conse / crationes sacerdos nouerit venenū / eē in calice debet totū illud in vas / culo reponi z cum reliquijs scrua / ri. Et ne sacramentū remaneat im / perfectū debet sacerdos aliud vi / nū cum aqua in calice reponere et / iteruz consecrationē resumere z sa / crificiū perficere. Si aut̄ an̄ conse / crationes sanguinis z post cōsecre / rationes corporis sacerdos vinū aut a / quā nō eē in calice cognouerit de / bet illud apponere quod deficiat eē / postea consecrare. Si auz post cō / secrationē sanguis aduertat aquā / deficere nec cū vino p̄us mixtā fu / isse nō debet vterius aquas impo / nere cū aqua non sit de necessitate sa / cramenti vt dictū est sed debet sa / cramentū sic sumere z totū perfice / re z de negligentia debet postmo / dū cōfiteri pro eo qz aquā dimisit / Si h̄o sacerdos p̄cipiat post h̄ba / cōsecratiois sanguis r̄pi solas aquā / in calice positas fuisse z nō vinū d3 / aquas ponere in piscinā vt dictuz / est z vinuz cum aqua reponere z a / h̄bis cōsecratiois sanguinis resu / mere z sanguines consecrare. z sic / missam perficere. Si aut̄ m̄ h̄ ad / uertat post susceptionem corporis / christi debet alias hostiam nō con / secratam z vinū cum aqua reap̄e / re z simul corpus christi z sangui / nem r̄pi consecrare z nō solū vinū / sed totū simul vt obfuet̄ debet⁹ or / do cōsecrandi z eoz q̄ ad celebrati / onem concurrunt. s. h̄ba q̄ dicen / da sunt nō soluz sup̄ra sanguines. / sed etiā sup̄ra corpus christi sic illud / qd̄ dicitur Quorūqz est hac altaris / p̄cipatione sacrosanctuz corpus / corp⁹ et sanguinē sumplerim⁹ zc.

Et dicit sacerdos itez hostia consecrata et sanguine christi sumere non obstat re quod pus aqua superierit quod credebat esse sanguine cum hostia pus consecrata. quod preceptum dicitur quod perficiat sacramentum eucharistie est maioris obligatoris quod preceptum datur quod a ieiunio hominum sumatur. Imperfectum autem sacramentum nullo modo licet pretere ut dicitur est.

Petrus. Quid faciedum est si aliquid de sanguine stillauerit. **S.** Jura dicitur quod agendum sit. Et pena que propter hoc infligitur. Unde ex decreto patris pape de conse. di. ij. dicitur. Si per negligentiam aliquid de sanguine stillauerit in terram lingua labatur et radatur tabula. si non fuerit tabula ut non committatur fra vel locus radatur et igne consumatur. et ceteris iuxta altare abscidatur. et sacerdos .xl. diebus penitet. Si super altare ceciderit calix sorbeat mister stilla et tribus diebus penitet. Si super linteamen altaribus usque ad aliud stilla puerit quatuor diebus penitet. si usque ad factum. si linteamen noue diebus. si usque ad quartum. xx. diebus penitet. et linteamina que tetigerunt stillam tribus vicibus mister abluat calice superposito. et aqua ablutionis sumatur iuxta altare recodatur. Et hoc colligitur quod non oportet linteamina super que sanguis stillauerit scindi sic quodam faciunt. sed sufficit ablutio predicta. De his autem que euomunt sacramentum sequitur ibidem ex penitentiali Bede. si quis per ebrietatem vel voracitatem eucharistiam euomuerit. xl. diebus penitet. clericus vel monachus dyacomus seu presbyterus. lx. diebus penitet. episcopus. xc. Si quis per infirmitatis causam euomuerit. vii. diebus penitet. Et inferi ex psalmo aurelianum. quod bene non custodierit sacrificium ut et missam vel aliquid aial illud comederit. xl. diebus penitet. Qui autem illud prodide

rit in ecclesia aut per eum ceciderit et in inuenta fuerit. xxx. diebus. Eadem etiam pena videtur sacerdos dignus esse per cuius negligentiam hostie putrefiunt vel piculantur. que putrefactio fit ex accidentibus et speciebus et non corpore christi. Si tamen et mes et aiala inuenta fuerit perburatur et cineres in piscinam reponatur. et quod sanum est sacerdoti sumatur. Penitentia vero predicta que a iure instituitur augmentari potest vel minui consideratis conditionibus negotii et persone. Et dicitur illa penitentia esse in ieiuniis.

Petrus. De qua maria dicitur calix et cetera corpale. **S.** Calix dicitur esse solus ex auro vel argenteo sicut dicitur in stanno. De ere vero auricalco propter rubiginem que pinouetur ad vomitum esse non debet. Sicut nec de vitro propter fragilitatem. nec etiam de ligno propter eius porositatem. Loxpale autem de lino et puro lintheo esse dicitur. et non de serico propter representatorem sudarium christi. quod fuit de syndone inuoluta. et hec tibi sufficiat.

Cap. XI.

Petrus. Iam mihi nunc quibus sacramentum eucharistie ministrandum sit et quomodo mihi dicas. **S.** Clarum est quod fidelibus. scilicet solus corpus christi et non sanguis propter effusionis periculum vitandus. Sed quibus dari debet. fidelibus tibi dico quod per penitentibus et confessoribus sicut in apparitione. quod de solus est scrutator cordium. Unde nemini potes denegare eucharistiam propter hoc loco quem confessus scisti et audisti etiam et peritum vel si peritosis euidencia videtur. aut per ablutio ab alijs fidei dignis didicisti. Quomodo autem ministras scias quod plebi ministras sine sanguine propter effusionis periculum. **Petrus.** Si solus fidelibus et iustis est ministranda eucharistia. quod per contrariis non est mi

nistranda. **S.** Ulex est per contrariis in a nifesti et per iudicium ecclesiasticum conuicti. sic se usurarii manifesti: raptorum: homicidarum et homicidarum. Etiam ipis penitentibus non est deneganda eucharistia. **Petrus.** Si aliquid per contrarium ipse nites occulte ad me in die pasce aduenerit et sacramentum eucharistie petierit cum alijs. nunquid ei denegabo cum nouerim eius conscientiam esse malam. **S.** Si in secreto petierit et occulte sit peccator dicitur esse monere non iudicium aie sue sacramentum sumatur. quod si desistere noluerit cum christiano sit et id quod sumus est petit non potes ei prohibere. et hoc dicit Augustinus in glo. super illud. i. Lxxviii. v. Si is qui inquit vos noiaet fornicator: raptor etc. nos a cōione quocumque prohibere non possim nisi ante spōte confessus aut in iudicio ecclesiastico vel seculari iunctus. si vero in publico petierit et conscientiam scias malam negare nullo modo potes ne sue confessionis perditore esse videat. Sed cum se sacerdos in publico deus monere ne quis ad sacramentum cōione accedat antequam de peccato penituerit et fuerit perititus et confessus si postmodum accedat peccator occultus et in publico perat ut sibi minister. Melius est enim sacerdoti ut al sumens peccet mortaliter quod eide denegando eucharistiam conscientiam suam perdere videat. **Petrus.** Si quis petierit secrete ut in publico sibi panis loco eucharistie ministraret. nunquid hoc sacerdos potest facere sine culpa. **S.** Non. si sic donec sub specie hostie consecrate. et ideo caueas ne cuius hostia non consecrata loco hostie secrete mister publice vel private. ne ydolatrare facias sumere et etiam circumstantes adorantes panem hostia consecrata. Caueas etiam ne fauore aut timore cuius corpus christi ad examinatione

tribuas. quod hoc est ceptare deum. **Petrus.** Dic mihi que hora tenet sacerdos celebrare et quid tenet dicere. **S.** Diebus dominicis hora tertia missa dicitur celebrari regulariter. quod in tali hora christus a iudeis est crucifixus. In quibus ieiuniorum hora nona. quod ut tunc christus emisit spiritum voce magis. Mille vero puare in auroza panis dicitur quod radij solis videtur splendere. Nunquid vero in nocte celebratur missa: nisi in die natalis domini et in vigilia pasce quod de nocte dicitur christus nasci et resurrexisse. Et quod sacerdos tenet ad fuerit diuinitu dicitur dicitur celebrare aliquid fuerit dicitur dicere quod pertinet ad preceptum antequam in tempore ordinatio. Et quod maturi ne pertinet ad tempus crepusculi dicitur. per magis ad intium diei quod sol emittit radios super terram. auroza in quo pertinet mille puare celebrari. ideo maturi nas et per magis dicitur sacerdos dicere antequam quod ad celebrandum accedat. **Petrus.** Dic mihi de his que dicitur et fuerit in celebratoe missae. **S.** Sic dicitur in decretis di. i. Jacobus frater domini fuit carmen et Basilius cesariensis episcopus edidit missae celebratoe. sed sacramentum eucharistie christus instituit ut dicitur. et quod in hoc sacro totum mysterium nostre salutis continetur. ideo per ceteris sacramentis agimus de eo cum maioris solennitate et reuerentia. Et quod scriptum est in ecclesiasticis. iij. Lxxviii. pedem tuum ingredies domum domini et ecclesiasticis. xliiij. Antequam oras prope aiaz tuam Iohannes ante celebratoe huius mysterij dicitur permissi prope ad digna agendum que sequitur. Luus prope aiaz prima per est laus diuina que fit in introitu missae secundum illud. Sacrificium laudis honorem facit me etc. et sumit ut pluries in introitu missae dicitur psalmi. vel cum per. quod ut dicit Dionysius. ecclesiastice iterar chie. Psalmi continetur per modum

laudis quicquid in tota scriptura continet. Secunda pars preparatio ad hoc sacramentum continet commemorationes patris misericordum misericordiam petit dicendo Kyrieleyson ter pro persona patris Christeleyson ter pro persona filii. Etiam Kyrieleyson ter pro persona spiritus sancti. Triplicem misericordiam saltem ignorantie culpe et pene ad designandum quod omnes persone sunt eadem in seivnem. Tercia pars preparationis ad celebrandum sacramentum illud commemorat celestem gloriam ad quam tendimus propter presentem miseriam dicendo. Gloria in excelsis deo. Obmittit tamen in officio luctuosus. que solium pertinent ad commemorationes misericordie. Quarta pars preparationis suadente continet orationem quam sacerdos facit pro populo. ut fides christi sint digni tantis mysteriis. et sic per dicitur quattuor ad preparationes celebrationis pertinent. Deinde de se quod celebratores instructo populo fideles ad fidem que fit per doctrinam prophetarum apostolicam et evangelicam. et ideo per mittunt lectores prophetarum et apostolorum ad disponendum populum ad fidem. Et quod exultatio spiritualis et gemitus postquam debet in populo ex doctrina prophetarum et apostolorum ideo propter dicitur lectioones caritativa choro graduale quod significat perfectiores spirituales vite. Et illa quod significat spirituales exultationem et letitiam. Sed tractus in officio luctuosus canit ad designandum spirituales gemitus. Deinde legit evangelium ad instruendum perfecte populum in doctrina christi que in evangelio continet. quod lectio caritativa symboli fidei. In qua ostendit populum se assentire per fidem doctrine christi quod symboli in festis scripturarum que fidem

christi fundaverunt et de quibus fit merito in symbolo sic brevis signis et apostolorum et aliorum festorum que fidei articulos continent. Deinde populo preparato et instructo accedit ad celebrationem sacri quod quidem offertur in sacrificium et consecrat et sumit ut sacrificium. Circa quod tria sunt. quod primo agit oblatio. Secundo oblatio marie et consecratio Tercio eiusdem preceptio. Circa oblatioes vero duo aguntur. scilicet laus populi in cantu offertorium et oratio sacerdotum petens ut laus et oblatio sit deo accepta. Quod sequitur sequitur consecratio que virtute dei agit. Primo exortat populum ad devotioem et prestantio ne quam dicit sacerdos. quod tunc monent populum ut cor habeat sursum ad dominum. Et ideo illa finita populum ex devotioem precepta laudat christi divinitatem cum angelus dicit. Sanctus sanctus sanctus. Et laudat humanitatem eius pueri hebreorum dicendo. Benedictus qui venit in nomine domini. Magna in excelsis. Deinde sacerdos secreto commemorat illos per quibus hoc sacrificium offertur. Et primo per universalem ecclesiam. et deinde per illis que sunt in sublimitate constituti secundum consilium apostoli. I. Cor. ii. Obsecro primo omnium fieri obsecrationes et specialiter autem commemorat quosdam que offerunt vel per quibus offertur hoc sacrificium Tunc dicit Memoro. Secundo commemorat sanctos que per omnia implorat per predictis. cum dicit Loricantes etc. Tercio concludit petitiones ut hec oblatio sit salutaria illis pro quibus offertur cum dicit. Hanc igitur oblationem etc. Non sequitur accedit sacerdos ad consecrationem eucharistie. id est que petit effectum consecrationis cum dicit. Quia oblationem etc. vel hoc dicitur petit ut consecratio sit in nobis fructuosa. ideo signum dicit. Ut nobis corpus et sanguis fiat oblationem etc. Et hoc significat verba

que sacerdos premitit dicitur Hanc oblationem etc. Benedicta Rara etc. Secundo dicitur Aug. Benedicta. id est per quam benedicimur. Ascripta per quam in celo ascribimur. Rara per quam in visceribus christi censeamur. Rationabilis per quam a bestiali sensu eruanimur. Acceptabilis per quam. id est per quod nobis ipsis displicemus per hanc acceptabiles eius filio simus. Secundo pagit sacerdos consecrationem per verba salutaria domini nostri iesu christi cum dicit. Qui per des etc. Tercio exortat se sacerdos a presumptioe per obedientiam ad mandatum christi cum dicit. Unus et meores etc. Quarto petit sacerdos ut sacrificium pactum sit deo acceptum cum dicit. Super quod proicio ac sereno vultu. Et hoc devotioe offerentium ipsi sic sacrificia antiquorum fuerunt ei accepta ex eorum devotioe. Et tunc illud dicit esse ei magis acceptum cum sit perfectissimum. Imo petit sacerdos hoc sacrificium et facti effectum spirituale quantum ad duo. Primo quantum ad ipsos sumeres illud sacrificium cum dicit Supplices te rogamus etc. Nec petit sacerdos in hoc dicitur quod spes sacramentalis aut corpus christi et sanguis sub eisdem speciebus conerti ferant in celum. et ibi deservant. scilicet quantum et petit per corpus christi mystico. scilicet per ecclesiam catholicam que si gnat per verum corpus et sanguinem christi quod orones sacerdos et populi angelus assistet huic sacro repunit deo. secundum illud Apoc. vii. Ascendit fumus aromatum et incensum de orationibus sanctorum de manu angeli coram domino. Iohannes dicit sacerdos. Tibe hec perferri per manum sancti angeli tui in sublime altare tuum in celo. Et dicitur sublimis altare ecclesie trinitatis in quam transferri petimus. vel ipse deus que beatitudo nostra que obtinere petimus. Vel per angelum per intelligi ipse christus que angelus dicitur

coelestis. que corpus suum mysticum. scilicet sanctam ecclesiam deo patri coniungit. et ecclesie triumphanti que est in celis. propter hoc dicitur missa. quod sacerdos per angelum mittit preces ad deum. Secundo petit sacerdos a deo huius sacri et sacrificii effectum quantum ad mortuos que iam hoc corpus sumere non possunt. cum dicit. Memoro domine. scilicet quod tu per. Tercio petit huius sacri vel sacrificii spiritualiter effectum quantum ad ipsos sacerdotes offerentes cum dicit. Nobis quoque peccatoribus etc. Quod sequitur agit de sumptione huius sacri que per tria habet fieri. Primo per orationem communem totius populi que est oratio dominica. cum dicit sacerdos Pater noster que est etc. Secundo per orationem privatam cum dicit. Libera nos quod sumus domine ab omnibus malis etc. Et hoc offert specialiter pro populo. Tercio preparat populum per pacem que datur cum dicit. Agnus dei etc. cum eucharistia sit sacramentum unitatis et pacis que tamen par solus dicitur quantum sacrificium datur per presentibus. quod pro defunctis in eorum missa par non datur. quia non sunt in perturbatione huius mundi sed que est in domino. ideo dicitur dona eis requiem. Similiter nec inter mortuos qui iam mundo mortui sunt. ut habetur super illud in decretis de consecratione distinctione secunda. Pace. Deinde sequitur per preceptio sacramenti. Primo sacerdos sumit eucharistiam. deinde datur ceteris qui communicant. Et instans est ut primo sumat. quia qui divi na tradit alijs primo debet eorum esse particeps. ut dicit Dionysius in tercio capitulo ecclesiastice hierarchie. Ultimo autem tota missa celebratio terminatur in gratiarum actione populo exultante pro sumptione huius sacramenti. Et tunc sacer

dos refert gr̄as deo dicēdo ofonē
sicut x̄p̄s post cenā cū discipulis su-
is celebratā dixit ymnū. in fine dī
aconus pplm licentiā dicēdo. Tre
missa ē. s. hostia missa ē ad dñm p
angelū. Om̄ igit̄ istoz q̄dā dicun-
tur a choro & hec p̄tinet ad totā ec-
clesiā sicut introitus & graduale et
h̄mōi. Quedāz inspirant̄ p̄lo p̄ sa-
cerdotē sicut fides & gl̄a celestis in
choat. B̄la in excels̄ dō & credo. q̄
dam etiā dicunt̄ populo p̄ mistrof
sicut doctrine veter̄ testam̄ti & no-
ui ranḡs a deo missos. Quedā h̄o
solus sacerdos p̄sequit̄ sic illa q̄
p̄tinet ad suū officiu; sic dona & p̄-
ces. Et eoz q̄dā dicit̄ sacerdos i pu-
blico. & hec p̄tinet ad sacerdotē et
ad populū vt ofones. Quedā ei
ad sacerdotē solū vt oblationes &
p̄secratio. r̄io ea dicit̄ occulte in si-
gnū q̄ circa x̄p̄s passiōis x̄p̄i ante
missionē sp̄ssit̄ in discipulos ip̄i
p̄fitebant̄ x̄p̄m occulte. In his et-
iam q̄ a sacerdote in publico dicūt
expectat assensū dicentū Amē. & ex-
citāt attentionē populi. & ideo pre-
mittit̄ Dñs vobiscū. & in fine Per
oia se. s. Amē subiungit̄. Notādus
est etiā q̄ in missis solēnib; plures
dñt assistere sacerdoti vt d̄r sother
papa vt h̄r in decret̄ de con. di. 1.
vbi d̄r q̄ nullus sacerdos missam
p̄sumat celebrare nisi duob; p̄nti-
bus sibi cor̄spondētib; & ip̄e ter-
tius heat̄. In missis tñ p̄uat̄ vnū
sufficit h̄rē mistroz q̄ gerit p̄sonaz
totius populi catholici & totius ec-
clesie ex au^o p̄sona r̄nd; plures sa-
cerdoti. Pet^o. De his q̄ fiūt in
missa mihi dicat. B. longū ē enar-
rare s; breuit̄ p̄trāsibo. vñ scias q̄
eoz q̄ in missa fiūt q̄dā p̄tinet ad
reuerentiā sup̄ionis sac̄ti sicut ab-

lutio manū q̄ p̄uenient̄ fit. qz p̄/
dosa tractare n̄ demus nisi mani-
bus loq̄ & mundis. Silf. p̄r signi-
ficationē fit. s. vt sacerdos interior
sit lotus p̄ p̄fessione sic exterior p̄
manū lotionē. & lauant̄ extremi-
tates digitor̄ ad designādū emun-
dationē etiā a minis p̄cis p̄ p̄fes-
sionē q̄ fit ad altare in introitu mis-
se. Thurificatio at̄ dupl̄ fit. p̄mo
p̄ reuerentiā sac̄ti vt si sit in loco
celebratiōis aliqd̄ olens & p̄u odo-
ris p̄ bonū odorē thuris depellat̄
Alia ratio mystica est. s. ad rep̄ntā-
dū diuie gr̄e effectū fit thurificatio
qz sic x̄p̄s bono odore plenus ē et
ab ip̄o deriuat̄. sic ad fidē p̄ officii
mistroz ecclesie. ideo i missa vndi-
q; altare thurificat̄ p̄ qd̄ x̄p̄s desi-
gnat̄ & postmodū oēs fideles p̄ or-
dinē. & sic illud p̄tinet ad corp^o x̄p̄i
mysticū. Sūt at̄ alia q̄ fiūt ad rep̄-
sentationē passionis x̄p̄i sic cruds
signationes q̄ fiūt a sacerdote in ce-
lebratione q̄ designat̄ effectū & vir-
tutē cruc̄ & moduz passionis x̄p̄i.
post p̄secrationē h̄o extēdit sacer-
dos brachia sua qd̄ designat̄ extē-
sionē brachioz x̄p̄i in cruce. Levat
postea manus ad designanduz q̄
or̄o eius p̄ populo ad deū dirigat̄
Quāt̄ sacerdos q̄q; in missa ma-
nus iūgit & inclinat se or̄as suppli-
citer significat̄ hūilitatē & obediē-
tiā x̄p̄i ex q̄ passus ē. Digt̄o autē
iūgit sacerdos post p̄secrationē scz
pollicē cū indice q̄ h̄o corpus x̄p̄i co-
secratū tetigerat ad designādū vt
si aliq̄ pticula hostie p̄secrate adhe-
reat digit̄ ne cadat & h̄ fit p̄pter re-
uerentiā sac̄ti. Quia; aut̄ viciū &
tit se sacerdos ad pplm ad design-
dū qz x̄p̄s i die resurrectionis ma-
nifestauit se quinq; dies. Salutat

aut̄ sacerdos populū septies in
in missa. scz q̄q; vicibus q̄ v̄t
se ad populū. et vna vice q̄ dicit̄
dñs vobiscū ante p̄fationē. & alia
vice q̄ dicit̄. Pars dñi sit sp̄ vobi-
scum. ad designādū sp̄ritozmē q̄
tam sp̄ssit̄. Ep̄us aut̄ celebrās
in prima salutarōe dicit̄ Pars vo-
bis. quia h̄ christ^o dicit̄ discipulis
suis post resurrectionē cui^o p̄sonā
ep̄us representat̄. ¶ Itē frangit̄ ho-
stia cōsecrata in tres pres. quarū
vna ponit̄ in calice que desiḡt̄ cor-
pus christi qd̄ iaz̄ surrexit. & corp^o
mysticū eius q̄tū ad sanctos qui
cū corpibus surrexerūt. vt h̄rē vir-
gēs. Pars cōsecra- h̄ḡt̄ ip̄m am-
bulantē sup̄ terrā & corpus ei^o mi-
sticū. s. fideles x̄p̄i in terra viuetes
q̄ passionib; terunt. Tercia pars
in altari vsq; ad finē misse rema-
nens significat̄ corpus x̄p̄i iacens
in sepulchro. et corpus ei^o mysti-
cum. scz corpa sanctorū iacentia in
sepulchris. quoz aīe sunt in pur-
gatorio v̄l in celo. Itē aut̄ mod^o
suandi vnā partē hostie vsq; ad fi-
nem misse mō nō seruat̄. manz tñ
eadem significatio p̄tū hostie fra-
cte. Constat̄ aut̄ alie hostie con-
secrate p̄pter infirmos. vt in d̄cre-
tis de cōse. di. 4. legit̄. c. Presbyter
De hac aut̄ triplia fractōe nota &
sus. Hostia diuidit̄ in pres tincta
beatos Plane secta notat̄ viuos
suata sepultos. Quidā tamē di-
cunt qz ps hostie in calice posita si-
gnificat̄ illos q̄ viuūt in h̄ mūdo
fideliter. quia sunt p̄cipēs passi-
onis christi. Pars extra calicē ser-
uata plane siḡt̄ bonos in corpore
& anima. vt br̄a & go. Pars come-
sta significat̄ illos quoz corpa in
sepulchris iact̄ & aīe eoz in pur-

gatorio sunt aut̄ in celo. Et nota qz
illa fractio trina nō habet fieri in
corpore christi. sed in accidentib; et
specieb; p̄ se manētib; q̄ retinet̄ &
tunc eandē virtute diuina quā p̄
habebant in subiecto. Et h̄ dicit̄
est supra. c. viij. ¶ Nota etiā
qz pars in calice missa nō dōs po-
pulo dari in supplementū cōmuni-
onis. quia panē intinctū nō dedit
x̄p̄us discipulis nisi iude p̄ditoz. ¶
Nec tamē accepit iudas corp^o x̄p̄i
sibi sub panē tincto sed simplicē pa-
nem. qz corp^o & sanguinē x̄p̄i p̄-
us cū ceteris discipul̄ sumpserat.
Sed in p̄correctōe panis intincti ex-
p̄ssit̄ Jobi euāgeliste suū p̄ditoz.
Post sumpcionē autē corpis & s̄a-
guinis x̄p̄i os vno abluit̄. et post
ea digit̄ q̄bus sacerdos tetigerat
corp^o x̄p̄i. Et nō debz ablutōem
sumere si voluerit postea aliā mis-
sam celebrare. qz si aliud a sangui-
ne sumeret celebratiōem alterius
misse impediret. ideo in decretali
de celebratiōe misse exp̄sse dicit̄. qz
sp̄ sacerdos os suū vino p̄sunde-
re debet postq̄ accepit totū cucha-
ristie sacramentū. nisi tñ codex die
aliā missam debuerit celebrare. ne
si forte vinū p̄fusionis acciper̄ cele-
brationē aliā impediret. Un̄ quic
qd̄ infundit̄ p̄ter species vel cū ip̄-
sis in calicē illud nō p̄uertit̄ in spe-
cies sacramēta sed pot^o illas cor-
rumpunt. & ideo vinū infusū in cali-
cē post sumpcionē sanguinis nullo
modo sumēdū est a sacerdote aut̄
sacerdos vult aliā missam celebra-
re. Et h̄ dicit̄ est cap. x. vt supra

Cap. XII. De sacramento

D Sacramto penitentie au dire post scda tabula volo diluuii vel naufragiu. Et valde necessaria e sacerdonby salte cura eccliastrica hntiby. **Billo** Multa sunt in b sacro q no potero declarare sz qd vis pe te. z tibi radebo put potero. **Petrus** Quid est sacm penitentie. q est ei materia z forma. **S.** Penitencia dr scda tabula fm metaphora. qz sicut pmu remediū trāscentibz e nauis in teg vt in ea nauigares saluē tur. sic scdm remediū p nauē fra/ tra est tabula nauis q sibi adherē res saluat. Sic spūalit pmu reme diū hui vite est baptisim ad suā dū castitate. sz pnia est scdm reme diū q itegritate pditā p pctm mor tale reparat ad salutē. z iō scda tabu la dz p naufragiū pcti mortalis. **Petrus** Quid e pnia. **S.** Pe nitentia est pnerita mala deplagere z plāgēda iterz n committere. Et eti am in sacro pnie e maia z forma sic ē in alijs sacris. Ac em penitē tis dolentz de pctis cōmissis sunt materia sacri pnie. vba aut sacer/ dotis in absoluēdo penitētē cōfite tē sūt forma. s. ista. Ego absoluo te z c. Un illa vba q pferūt. s. Misere reat tui omps de. Et siltilla. In dulgētia abso. z re. oim pctoz. z c. no s d essentia forme sacri pnie sz solū sūt orōes z supplicatōes deo nec ipediūt effectū sacri. z iō solū s hēc vba Ego absoluo te z c. Nec etiā ly ego ē de nēitate sz ponit ad maiorē expfionē intentōis absol uentis. **Petrus** Nūqd requirit ma/ nū impositio sup caput penitētis in absoluēdo eū. **S.** No. qā de tali manū impositōe mētōz xps non fecit. cū dixit petro z discipul suis.

Qd cūq ligauer sup trā erit liga tu z i cel. Et qd cūq soluer sup ter rā solutū erit z i cel. Jo vba p dca sz Absoluo te z c. opant solū vtu te diuina. **Petrus** De qd pctis ē R ppe pnia inuigēda. **S.** De mor talibz z nō ppe venialibz nisi inqz tū cōmittit ea volūtate mera. nec etiā ē p pctm origiale cū nō reite/ rat sic nec baptisim q dat ē p illō Et iō qz pctm actualē plies iterat. **S** iō pnia ē de ipo. s. hūda. **Petrus** Quotuplex ē pnia. **S.** Triplex ē genū pnie. Est eni qdā pnia puata q fit i secrete quā sacerdos qliber die inuigat p pctis occultis. Est aut alia publica q fit i publico p pctis manifestis. vt pegrinatio p mūdū corpe nudo vl cū baculo cubitali. z hūmō. Et hec etiā iterat p: et a sacerdote iniungi. Est aut tertia pe nitentia q solēnis dz q fit i capite ie iunij qdragēsimē. z solū iūigat ab epō p enormi crimie qd cōmouet totā vrbe vl aliū locū publicū. z p puulo z piculōzōe cū scādalo po/ puli et pentū iauria. Nec reiterat hec pnia pp significatōes ei. qz ip sa deliēt electōnez hois de padilo fressu q semel facta est. Et nō iūi gū solēnis hec pnia clericū pp scā/ dalū. qz p pniaz solēnē nō pot qf ad sacros ordies pmoueri z infa/ mis efficit. Silt nō inuigat pfois ordiat qz deserit ordim nō plone. **Petrus** Quō bz fieri hec pnia so lēnis. **S.** Isto mō bz fieri. Sole nit penitētes i capite iunij qdra/ gesime cū suis ps biter pntat se e/ piscopo auitar vl ei vicario an fo res mris ecclie: sacco iduti. nudis pedib. vultib. dcmisiss. coma de posita z eis in ecclia itroduct. eps cū clericū dicit. vij. psalmos. z p ea manū eis iponit: z aq bndicta as

Penitentie

pgit z cinerē capitis eoz iponit. alicio colla eoz opit z denūciat la crimabilz. qz sic adā deiecit ea pa dilo. ita z ipi ab ecclia eijant. Et tē iubet epus mistr vt eos ab ecclia expellat dero eos psequere z cātan te illud rñozū. In sudore vultus tui vesterz zc. Et tūc i cena dñi a suis ps biterz i eccliaz reducant z/ runt vsq ad octauas pasce. Ita q nec cōione nec pacē recipit. z tūc er ibūt de ecclia z erūt extra eccliam vsq ad talē diē seqntē. s. i capite ie/ iunij ani seqntē. z fiet sic p qliber āno qulqz adit ecclie eis reddet. **Recōciliat** ab ecclia fm volūtatez epī ad quē solū pniaz recōciliatio. **Mheres** at comā n deponūt i si/ gnū subiectōis sz solū viri **Petrus** Nūqd dz penitēs de qlibz peccato morali cōfiteri dū ad sui cognitō nē puenerit z etiā d pctōviali. **S.** Nō sz solū redit de restatio pcti. z displicetia z etiā mor deuotōis i deū z i res sacras. Un vāalia pec cata remittūt p sacroz susceptrōes sic eucharistie z extreme vinctōis z hūmō. Silt remittūt ex motu eoz q ad drestōez illoz pctōz faciūt. s. cōfessioe generali. tōsiōe peccōis genuflexioe z orōe dñica vt cū dz. **Dimitte** nob debita nra zc. z hu/ iusmodi. **Tercio** dimittūtur qn ali q sūt ex deuotōe dei z rez sacraz sic ex aspōe aq bndicte z epali bñ dictōe ac etiā bndictōe sacerdotz i fine misse. z ex oibz q reuerentiā pre bet deo z rez sacz. Et hec itelligū tur i hoie i q solū sūt vāalia. qz in illo hoie cū q est veniale cū morta li nō remittūt veniale absqz morta li. **Petrus** Nūqd tenet qliber de nē ad pfitēdū saltē sel i āno z pro

po sacerdoti curato vel alfi ex eius mādato. nec p alqs plar dīspen sare qn teneat ad cōfite dū mo rra lia pctā qz p fessio n solū ē de iure positino sz etiā d iure diuio **Petrus** Nūqd p qd alijs pfiteri qz p x po sacerdoti. **S.** Quilibz tenet ppo sacerdoti pfiteri q curā aie ei bz: z h saltē semel i āno de oibz pec cat. suis tā pp ptatē z iurisdictōez. quā bz ppz sacerdos sup parro/ chianū suū z dz vultū ei agnosce re cū ei aie sit redditur rōez. tā eti am pp pccptū ecclie i illa dcretali **Dis** vsqz ser q ad ānos dīsc re tōis puenerit zc. **Scias** m q qn qz casus excipiūt i qbz parrochia/ n p pfiteri aliq qz ppo sacerdoti **Prim** ē si pfitēs sit vagabūdis. **Secū** ē si domiciliū mutauit. **Terc** ē si culpa i alia prochia cō/ miserit **Quart** ē pp maliciā ppzū sacerdotz qn reuelatoz ē p fessiois vel iatāz pfitētē ad pctm. **Quint** ē in articulo mortz i q qlibz sacer dos p pfitētē absoluer. **Petrus** Nūqd p sacerdos audire p fessio nē mulier cū q peccauit. **S.** Sa/ cerdos n dz audire p fessione muli er cū q peccauit d illo pctō qd cū ea cōmilit sz dz ea alfi sacerdoti cō mittere. **Nec** dz mulier eidē cōfite ri sz dz ptere licentiā pfitēdi aliq. eti am si negaret deberz ad aliū ire tā pp piculū peccādi cū illo. qz ppē minorē erubescētia quā d pctō ba beret. nihilomi tñ silli pfiteret z illā absolueret cū emendationis p posito absoluta esset. **Et nota** q eadem peccata de quibus aliquis confessus fuit et absolutus. s. ite/ riam ea confiteatur laudabile est et fructuosum cum confitetur ei qui habet potestatem absoluerdi

B. P. L. C. L. 2. 2. 2.

quia tanto pl^o de pena satisfactoria ei remittit propter erubescenzas confessionis q̄ in pena satisfactoriaz p̄uertit. Et similiter propter vim clauum q̄b̄ sacerdotis absoluit. Vñ toniens passer aliq̄s p̄fiteri eadez peccata q̄ ab om̄i pena satisfactoria liberaret. Nec talis iteratio facit iniuriā sacramēto penitētie euz in eo nō imp̄mat̄ character sicut in baptisimo p̄firmatōe z ordine. nec fit consecratio materie sicut in sacramēto eucharistic. in quo nō licz hostia consecratur itez p̄secratur. et qz nullū horū est in sacramento penitētie. ideo licet z fructuosū z vtile est eadē peccata pluries p̄fiteri.

B. Petrus. Nunquid confessio pot fieri p̄ interpretē aut p̄ scripturas. Billo. Confessio fieri debz p̄ vba tam p̄pter erubescenzā p̄fientis. q̄ etiā p̄pter maiorē mentis p̄ceptum q̄ p̄ vba habet. quia dicit confessio q̄i oris passio. Verūamen in illis q̄ suos mētis p̄ceptus sacerdotibz nō possunt expr̄mere sicut faciūt illa signa mētis p̄ceptū expr̄mentia p̄ q̄ sacerdos possit cōfiteri animū agnoscere. Et carentibz loq̄la. scz. mūtis sufficiunt signa et scripture. Et s̄ vbi sacerdos vdi/oma cōfiteris nō intelligit sufficit interpretēs vel scriptura. **Petrus.** Quid faciet penitēs in cōtra necessitate posse q̄ nō habz copiaz sacerdotis cui valeat cōfiteri. Billo. Cōfiteri deo vel laico si habuerit. qz in tali necessitate possz confessio fieri laico vel clerico nō sacerdoti. p̄posito tñ retento z seruato p̄fenti dō sacerdoti dū copiaz habere poterit necessitate cessante **Petrus.** Multos expr̄tus sum q̄ ne d̄ suūt p̄fiteri. Nunquid possum ab

eis aliqua interrogare si ea cōmiserint. **S.** potes. sed petēdo debet adhibere diligentia z cautela in interrogando de peccatis nō vitaris et ad p̄pam p̄sonā. qz m̄lti nō est in interrogandū de peccatis religiosoz nec eccl̄ra. Similiter nō est interrogandū de illis peccatis que ex abundantia malicie sunt adinuerā nisi a lōge. z maxime de peccatis carnis. qz cū delectabilia sint possent mouere penitētē z ad eoz cognitōez de uenire q̄ pus ignorabat. Ideo de vitaris est q̄redū. vtpote de furto mendacio aut p̄iurio z hm̄oi. De carnalibz aut nō p̄pter circūstāz multū remoras. **Petrus.** Que sunt circūstātie p̄ q̄s aggravatur peccatū et que sunt intergrade. **S.** Ille circūstātie p̄ hūc s̄sum declarā. Quid quis vbi quibz auxiliis cur quō quando. Quis importat circūstāntia de p̄sona. vt q̄s fecit. vtrū iuuenis vel sener. clericus vel laicus. solutus vel ligatus. qz aggravat peccatū z trahit in aliā speciez vtpote si solutus est z cognovit mulierē solutā fornicator est. si ligatus est adulterū est. z sic de alijs peccatis. Quid importat circūstātia q̄ est effectus actus. sicut furado q̄ pl^o furat̄ maius damnaū infert. vltrem nō sacra furado furtū cōmittit. si furado rē sacra cōmittit sacri legiū. Vbi importat circūstāntiaz locū. vt si peccatū fiat in loco publico sacro vel puato. Quibz auxiliis. i. quibz instrumentis. vt si passit in manu. pugno. baculo aut gladio. Cur idē qua intentōe fecit. vt si q̄s occiderit aliu vel passit eā rapiendū aut eā vindicte. Quō importat modū aut q̄litate actus. vt si p̄fiteri scripserit aut remisit aut lenit

Quādo imptat eps vt si in tpe sacro peccatū commisit aut non sacro Istas em̄ septe circūstāntiaz diligēter debes a p̄fiteri inq̄rere. qz p̄fiteri debet. Et marie ille circūstātie q̄ trahūt peccatū in aliā spēm sic in fornicatōe z adulterio. s̄ ad ligatū accedere. Sicut stuprū sic violares gines aut deflorare. z sacrilegiū sicut cognoscere mulierē bñdīctā vlt sanctimoniale. z incest^o cognoscere vxoris sue sanguinea vel suaz cōsanguinea. in furto etiā est sacri legiū z in dolo p̄iurū z hm̄oi alia ista p̄ta q̄ trahūt in aliā speciez peccati. Cauetas vti dicit ne nimis de scendas ad p̄ticulares circūstāntiaz peccatorū carnaliū Sicut cauetas ne p̄sonā cū q̄ peccauit penitēs noia re eū cogas. qz si eā noiare voluerit ei prohibeas. sed solu inq̄ras de p̄ditōibz p̄sone generalibz cū qua peccauit. s̄ an sit p̄sa ligata aut soluta ordinata aut sacra religioez p̄fessa z hm̄oi. z sic generalit̄ ne p̄sonā p̄riā cognoscat. **Petrus.** Ut video p̄sona se d̄z accusare i cōfessione solū z integre p̄fiteri. **S.** Etiā vt scias q̄litate p̄fessio d̄z fieri p̄ditōes ei p̄ hos d̄z repies Sicut simplex hūilis p̄fessio pura fidelis. Atq̄ frequēs nuda discreta libera z verecunda. Integra secreta lauchrimabilis accelerata. Fortis z accusans z sit parere para. Hui^o autē expositio est hec. sit simplex. i. q̄ nihil dicit nisi qd p̄tinet ad q̄ntitatē peccati z q̄litate peccatorū. hūilis. i. miserū se clamet p̄fiteris. Pura. i. cū intentū oerrecta. Fidelis. id est vera frequēs. id est sepe fiat. nuda. i. sine involutōe vboz z nō involuta et obscura. discreta. i. vt maiora peccata dicat cū maiori pondere. libera. i.

voluntaria nō coacta. verecunda scz erubescendo de peccatis z nō scit cōtrando de bonis. integra. i. tota q̄ nihil celat. qz alit̄ ab solui non posset cas nō fiat absolutio vni^o peccati mortalis sine alto. secreta. s̄ q̄ntus ad formā penitētie vbi de occultis p̄scie agit. lauchrimabilis q̄ntus ad dolorē de peccatis cōmissis. accelerata. s̄ vt statim p̄fiteat̄ z non dilacionē p̄fenti q̄rat. hoc tñ nō ē de necessitate p̄cepti. qm̄ quilibet tenet solus semel de rōne p̄cepti p̄fiteri in anno scz in pascha. laudabile tñ est vt homo post lapsū statū p̄fiteat̄ taz. p̄pter recuperandā grām quā amisit. qz p̄pter piculū mortis cuius certitudinē nō agnoscat. Fortis. i. vt p̄pter erubescenzā peccatū cōfiteri nō dimittat. accusas. i. seipm̄ z nō aliū. para parere. qz in oibus d̄z p̄fiteris sacerdoti obedire q̄ntū ad ea que sunt in foro penitētie. **Petrus.** Quia post p̄fessionem penitēntis sequit̄ absolutio sacerdotis. ideo de absolutioe mihi dicis. Et primo vtrūz q̄sqz sacerdos possit ab om̄ibus peccatis absolute uere penitētie. Billo. In casu necessitatis vbi de morte p̄fentis timetur quilibet sacerdos potest absolueri ab om̄ibus peccatis confidentem. Etiā ab om̄i vinculo excoicationis. iniūgendo tñ pus ei q̄ si ad statū sanitatis peruenerit z necessitas cessauerit q̄ adeat episcopus aut ei vicariū. s̄ penitentiario pro suscipienda penitētia p̄ maiozibus peccatis pro quibus est remittendus. Similiter si excoicatus fuerit q̄ adeat iudicē ad satisfaciendū pro p̄sumacijs z dicit̄. alioqui si neglexerit in p̄stnam suāz p̄m Bonifaciu occauū retrudetur.

Cap. XIII. De sacramento

Capitulū. XIII.

Petrus.

D Unquid extra necessitatem
 potest quilibet sacerdos peni-
 tentē et quēlibet absolue-
 re per quibuscumque etiam peris. **S.** Nō.
 quia licet potestas sacerdotalis que
 fertur in ordine se extendat quous est
 de se ad omnia peccata remittenda. Ve-
 ritatem ad usum huius potestatis se-
 quitur iurisdicō quā iurisdicō a maio-
 ribus in inferiores descendit. idco
 potest superior sibi aliq̄ referuare in quibus
 iudicium inferiori nō cōmittit.
 Sūt autē quous casus reccā iure pro
 quibus simplex sacerdos remittit
 penitentē ad superiorē. Primus est
 quā imponēda est solennis penitē-
 tia. scd̄s est de exccōicatis a iure vel
 ab hoīe quē inferior sacerdos nō
 potest absoluerē. Tertius est quā inue-
 nit irregularitātē a penitēte p̄tra-
 ctā pro cuius dispensatione debet eū
 ad superiorē remittere. Quartus est d̄
 inccōdiarijs. Quintus est quando cō-
 suetudo ē in aliquo ep̄atu quod enor-
 mia crimina ad terrorem ep̄o refuā-
 tur quia fluctudo in talibus dat et
 aufert potestates. Et ista crimina in
 his versibz p̄tinent. Qui facit ince-
 stū deflorās aut homicida. Trans-
 gressor voti: p̄iurus: forniculosusq̄.
 Sacrilagus: patris paussor vel so-
 domita. Et mentita fides faciens
 iccōdiaria prohis. Oppressor: blasphemus
 hereticus ois adulter. Clericus
 percussor is adcat p̄fulcs. Istos ca-
 sus solent ep̄i retinere. sed in aliq̄-
 bus diocēsbz p̄pter peccantū mul-
 titudinē et locoz remotionē ac scā-
 dali curationē ep̄i aliq̄s dicōz ca-
 suū curatis sacerdotibz cōmittūt.

Etiam si in quibus locorū a quibus
 absoluitur et a quibusdam
 nō. unde bonū est casus refuatos
 ep̄is sacerdotes agnoscere. quā ab-
 soluentes a retentis quibus non
 possunt peccant. De his autē casu-
 bus papa quorundā penes sereni-
 ter absolutionē. s. paussor: et clerici
 cū atrociniuria incendiarios ec-
 clesiarū et fallarios literarū papaliū
 Petrus. Expositionē dicōz ca-
 suū mihi dicas. **S.** Expositio cor-
 est manifesta. Veritatem aliq̄ tibi
 dicā. Incestus est concubinatus
 carnalis inter personas eiusdē sa-
 guinis sicut cum matre filia vel so-
 rore neptē matertera germana et
 huiusmodi. v. eiusdē affinitatis si-
 cut cū consanguinea vxoris p̄prie
 vsq̄ ad gradū prohibitorū sic cau-
 satur ex parte viri incestus. sic etiā
 ex parte vxoris quādo cognoscit a
 cognato viri sui. deflorans. s. virgi-
 nes. quia virginitas est sumus bo-
 num et angelis comparatur et ceteris
 simus fructus attribuitur. Et ideo
 illicita defloratio virginis salicet
 extra matrimonium summū peccatū
 ē. et dicitur stuprū. Homicida salicet
 voluntarius sicut insidiando i-
 uadendo consiliū auxiliū p̄bē-
 do vel casuali facto debita diligen-
 tiā non adhibendo. Prohibens
 nō remouēdo sic re illicitē ex quibus
 homicidij sequitur opam dādo. Trans-
 gressor voti salicet extra casū necē-
 tatis. p̄iurus. s. coram iudice v. plu-
 ribz ex quo scandalū oritur. Sor-
 niculosus. s. diuinatores carminatri-
 ces. demonijs auxiliū inuocan-
 tes et eis reuerentiā facientes. Sa-
 crilagus salicet auferendo rem-
 sacrum de sacro loco vel non sacris
 de loco sacro v. sacrum de non sac-

Penitentie

Fo. XVIII

cro. Ad hunc casū refertur violatō
 ecclesiarum et locoz sacrorum scilicet
 licet violenter homines extrahen-
 do. crimen fornicationis vel san-
 guinis effusione in eis perpetrando.
 Et similiter mortalem et mili-
 erem benedictā carnaliter cognos-
 cendo. filiolam suā aut cōmatres
 Patris paussor salicet voluntarie
 ratione vindicte vel iniurie vel illi-
 citum faciendo ex quo maris aut
 patris paussio sequitur. Sodomi-
 ta salicet hominis cū homine mu-
 licis cum muliere extra vas debi-
 tum vel cū bruto. Ad hunc casum
 refertur ois mollicitas carnalis
 procuratio per contactū. Nētra
 fides cū intentione decipiendi vel
 damni inferendi vt in seruis appa-
 ret quires dominoz suos debent
 seruare. Similiter vbi alteri p̄ci-
 diatū generatur sicut in debitoz
 apparet vbi fidei promissū fidei
 niri potest querendo soluendi di-
 lationes. Ad hunc casum refertur
 ois periuuriū perniciosum. faciēs
 incendia domozū ecclesiarum pre-
 ter casū iusti belli. Probris oppres-
 so: sponte. et ad hunc casum refer-
 tur procuratio sterilitatis et abor-
 tuozum. Et si ceus procreatus et
 for: maris fuerit in ventre homi-
 dium est. Et ad hunc casum homici-
 dij refertur eius destructio. Blas-
 phemus id est blasphemus: in de-
 um et in sanctos cōmittens. et simi-
 liter ad hunc casum refertur ois
 idolatria et veneratio demonum.
 quia est heresis. Hereticus salicet
 falsa contra deum faciendo. cōtra
 articulos fidei predicando dicen-
 do aperte vel secrete oppositum si-
 det. ois factorēs et consenti-

entes hereticū reputantur. Simili-
 ter ad hunc casum refertur p̄cedi-
 casus casus salicet demonijs vene-
 ratio et ois contumelia creato-
 ris. Ois adulter salicet acce-
 dens ad thozum alterius. vel tho-
 rum suum violans illicito concu-
 bitu siue fuerit vir siue mulier. Cle-
 ricus percussor salicet animo in-
 iuriandi vel violentiam inferendo
 in se vel in rebus sibi coniunctis vt
 vestimentis et huiusmodi. Et si a-
 tror fuerit iniuria aut enozmis ad
 solum papam pertinēt absolutio
 Sūt autem plures qui a suis p̄-
 latis absolui possunt. Primo si p̄-
 cussor est in articulo mortis. Se-
 cundo hostiaris potentis domi-
 dum tamen et proposito vel odio
 non derum grauitur percussor.
 Tertio si dominus seruū percusse-
 rit leuiter et maxime quando pro-
 pter eius absentiam vel defectum
 dominus damnum incurrit. Quar-
 to mulierē percussor. Quinto si
 regularis regularem percussor nī
 si sit enozmis excessus. Sexto si p̄-
 cussor sit pauper. Septimo si ini-
 micitias capitales habeat. Octa-
 uo si percussor sit impubes scence
 vel impotens. Sunt etiam alij se-
 prem casus in quibus percussor
 clericum ex cōmunicatōne non in-
 currit. Primus si percussor eum
 causa discipline vt magister et pre-
 latus. Secundus si ex iocosa leui-
 tate percussor. Tertius si iuenerit
 cum turpiter conuersantem vela-
 gentem cum vxore matre filia vel
 sorore sua. Quartus si statim vi vt re-
 pellat cū moderamine inculpate tu-
 tele. Quintus si ignoret eū ē clericū
 Sextus si iuenerit eū i apostasia

post trinam monitionē ei factam
 Septimus si clericus transfert se
 ad actus penitus prios. vt si fiat
 miles pugil aut bigamus. Simi-
 liter si furto deprehendat aut occi-
 dent. in his casibz penitentes clez
 nec sententiā excoicationis incurrūt
 nec peccant. Petrus. Quia ex-
 coicatio sepat hoīem a sacris dic q
 mō in foro penitētie erga excoi-
 catū sit agendū an p̄us debeat ab-
 solui ab excoicatione q̄ absoluat a
 peccatis. S. Prius debet absol-
 ui penitens a snia excoicationis ab-
 eo q̄ habet potestare absoluedi eo
 q̄ excoicatio sepat hoīem a sacris
 q̄ absoluat a pctis nisi casus moz-
 nis imineat in q̄ potest quilibet sa-
 cerdos ab omī excoicatione z ab oi-
 pctō absoluerē vt dictū est. tñ ei in-
 iungendū est q̄ satisfactio recuperata
 ad iudicē ibit vt ei satisfaciā de e-
 menda z p̄sumacia. qd si recusaue-
 rit ad re iudicē post recuperatā sani-
 ratē p̄ in noua iura in p̄stina sniaz
 retrudet vt habet in. vi. li. decreta-
 lū de snia excoicationis. c. eos q̄ a
 sententia canonis. Petrus. Ad
 que p̄inet absolutio excoicationis
 S. Duplex est excoicatio. vna dī
 maior alia minor. Excoicatio ma-
 ior q̄ lata ē ab hoīe seu a iudice p̄-
 ner ad deū q̄ tulit sniam excoicati-
 onis aut ad ei⁹ supior. c. Si vō ex-
 coicatio lata sit a iure tñ cps p̄t
 absoluerē exceptis sex casibz quos
 sibi papa iuris p̄ditōz referuauit.
 Primus est qñ aliquis manus i-
 gessit violentas diabolo suadente
 in clericū vel religiosū. S. dū est
 de illo qui incendit eccliam z ē de-
 nunciatus. Tertius est de illo qui
 frangit eccliam z est denunciatus.
 Quartus est de illo q̄ cōicatur in di-

uinis cū excoicatio noialiter a papa
 Quir⁹ ē d illo q̄ falsar lras dñi pa-
 pe. Sextus est de illo q̄ cū excoica-
 tis cōicatur in crimine p̄ q̄ excoicati
 sunt. nō enīz debet absolui nisi ab
 eo q̄ excoicauit. Et si nō est ei⁹ sub-
 ditus nisi p̄pter difficultatē accedē
 di ad ipm et sic absoluerē ab cpō
 vel a sacerdote p̄rio p̄stira iurato-
 ria cautione q̄ pareat mandari il-
 lius iudicis q̄ tulit sniam. alioqui
 in eandē sententiāz retrudet vt di-
 ctū est in p̄cedenti articulo. Unde
 scias q̄ ille qui p̄cipat cū excoica-
 to in crimine eū in p̄sumacia p̄for-
 tando z p̄sulendo vt sniaz sustine-
 at maiorē excoicationē incurrit. nec
 p̄t absolui nisi a iudice q̄ tulit sen-
 tentiā. Similiter quando aliquis
 excoicatur a iudice cuius suis p̄cipā-
 tibus tunc p̄cipantes cū eo non
 possunt absolui nisi a iudice qui tu-
 lit sententiāz nisi in casu necessita-
 tis vt dictū est. Tamen sciendum
 est q̄ Bonifacius octauus confir-
 mando decretales Innocentiū q̄r-
 ti Et Gregoriū vice simipm suozū
 p̄decessoz p̄ prohibuit vt nullus iu-
 dicū excoimunicare p̄sumat maio-
 ri excoimunicacione p̄cipantes cū
 excoimunicatis locutione z alijs ca-
 sibus pro quibus participatio so-
 lum minorē excoimunicacionē in-
 currit nisi monitione canonica p̄-
 missa aliter nō teneat sententiāz
 habetur sexto libro decretalium de
 sententia excoicationis. ca. Statu-
 mus. z ca. Constitutio. z ca. Statu-
 tum. Petrus. Potest ne excoi-
 catus a iudice inuitus absolui. S.
 Immo. qz sicut excoicatio fertur i
 aliū inuitū. ita etiam potest absol-
 ui inuitus. etiam manente excoica-
 none z contumacia potest iudex q

excoicauit discrete remittere excoi-
 cationē iuste lata. si videat expedi-
 ce salute illius in que excoicatio la-
 ta est. Petrus. Nūquid ille qui
 est excoicatus pluribus excoicatio-
 bus potest ab vna absolui sine a-
 lia. S. Immo. qz excoicationes
 nō habent p̄nexionē adinuicē. Et
 ideo excoicatus pluribus excoicari
 onibz p̄t ab vna absolui remanēte
 alia. Verū tamē qñ aliquis est ex-
 coicatus pluribz⁹ excoicatioibz⁹ ab
 vno iudice si absoluat ab vna intel-
 ligitur absolui ab omnibus nisi cō-
 trariū exp̄matur vel pluribz⁹ caus-
 z diuersis sit pluries excoicatus ab
 eodem. S. diuersis vero iudicibus
 excoicatus si absolutus fuerit ab
 vno nō est absolutus ab alio nisi
 absolutio vnus ab alijs cōfirme-
 tur. Petr⁹. Quia excoicatio nō
 infligitur nisi pro pctō nūquid pōt
 iudex excoicari absoluerē pecca-
 to pro quo contra cum tulit sentē-
 tiam sicut ab excoicatione absolut
 S. Tua questio petit potestates
 clauū ecclie vt autē scias qd quer-
 agnoscere debes ecclesie clauē esse
 duplicē. Quarū vna est clauis iu-
 risdictionis z alia clauis ordis. La-
 uis iurisdictionis respicit eccliam
 militante a qua indigni eijciuntur
 p̄ potestare superiorz ad quos spe-
 ciat iurisditio. z ideo superiores p̄-
 lati habent hanc clauē iurisdictionis
 z ad eos p̄inet p̄ excoicationē a p̄-
 ceptione sacramentoz z cōione si
 delius cōtumaces sepere z eos ab
 excoicatione absoluerē. z quia non
 sacerdotes sicut electi officiales ar-
 chiepiscopi z hmoi habent hanc cla-
 uem iurisdictionis. ideo ipi delin-
 quētes z contumaces possunt ex-
 cōmunicari z ab excoicatione ab-

soluere etiam excoimunicatiōe iur-
 ta. Clauis autē ordinis respicit ec-
 clesiam triumphantem z habet dī-
 gnos ad celum ordinare z indig-
 nos repellere. ideo soli sacerdotes
 qui sunt mediatores inter deūz et
 hominē solum hanc clauē habēt
 Et quia per peccatū mortale eijci-
 tur homo a regno celozū. ideo ab
 solutio peccati mortalis ad solos
 p̄sbiteros pertinet qui huiusmo-
 di ordinis clauē habent. Et scias
 q̄ nullus a peccato inuitus absol-
 uitur licet ab excoicatione inuitus
 absolui possit. quia omē peccatus
 ex voluntate cōmittitur et proce-
 dit. Et si nō esset voluntariū nō ef-
 fet peccatū. Et ideo sicut nō cōmit-
 titur nisi ex voluntate salicet vt sic
 a nobis est impetratū voluntarie
 ita etiaz opozret vt voluntarie de-
 restetur a nobis. Et sic inuitus nō
 absoluitur aliquis a peccato s; ab
 excoimunicacione inuitus potest
 absolui vt dictus est supra. Et hoc
 igitur patet q̄ licz iudices possint
 absoluerē ratōne iurisdictionis ab
 excoimunicacione non tamē a pec-
 cato. Et si dicas q̄ iudex sacerdos
 absoluerit ab vtroqz. dico q̄ non
 absoluit a peccato ratione qua iu-
 dex z ratione sue iurisdictionis. sed
 ratōe qua sacerdos z q̄ habet cla-
 uem ordinis. Et quia excoimunica-
 tio non fertur in aliquem nisi pro
 peccato. iō semper post absolutio-
 nem iudicis ab excoimunicacione
 debet fieri absolutio a sacerdote d
 peccato. Et hoc debent sacerdotes
 laicos intimare qui ea non cogno-
 sunt. Petrus. De absolutiōne
 maioris excoimunicatiōis ad quez
 spectat dixisti. Nunc dicas de ab-
 solutiōne minoris excoimunicatiōis

Id

P

Cap. XIII De sacramento

nis salicis vt simplex sacerdos possit a minori excoicatione absolueret. Sic. sed vt scias ex quibus causetur minor excoicatione cu ex picipiantib maior excoicatione pueniat his versib cognosces. Si pro delictis anathema quis efficiatur. Da orare vale comunio mea sa negat. Os. i. osculu dādo. Ora. re. i. vt nō orecur cū eo. Lomunio vt nō comunicetur cū eo in sacramentis. Vale. i. ne saluteretur. Me sa negat. i. ne comedatur cum eo. Unde in istis casib minor excoicatione picipiant incurrir et a simplicia sacerdote potest absolui. Verū tamen vt dictū est ibi si pius. c. de. l. Si picipantes excoicentur a iudice cū excoicato non possunt absolui nisi a iudice excoimicante. Et similiter picipantes in crimine sustinendo et fouendo excoimicantur in crimine pro quo excoicatur. talis picipas maiore excoimicatione incurrir vt ibi dicitur est. f. cap. de. l. Petrus. Nūquid licet cū excoicato in aliquo picipare absq pctō. S. l. in his casib qui p hos versus habentur. Dec anathema tibi soluit ne possit obesse. Utile lex humile res ignorata necesse. Utile ponit q licet homi cū excoicato loqui pro salute anime sue. Similiter talia verba inferere. vt familiaris et familiaris verba salutis sue recipiat. Lex ad matrimoniu refertur qz mulier tenet semp viro obedire et a debitu reddere fm legē. Humile. ad subiectione refert. qz filius tenet obedire patri et ei seruire. Et loquitur hic de filiis nō e mancipatis. Quia mancipati pueri tenentur cultare patre excoicatu. Similiter

seruus tenetur obedire dño in quibus est ei obligat. Nota tamē q licet vxor possit picipare cū viro excoimicatio et filius cū patre et seruus cū domio. Verū tamen si sententia feratur in verum patrem aut dominū vxorē filios et seruos interdicto ecclesiastico sup onēdo interdicti sunt. nec ad sacramenta sunt recipiendi. Res ignorata. qā ignorat simpliciter q sit excoicatur. Necesse ad necessitate vite refertur quia peregrinis transiuntib p terram excoimicatio licet eis cibaria emere cum nō habent aliunde recurū. vel necesse refertur ad excoimicatu cum in articulo necessitatis existit quia tunc subuenitur nature. Ad primus etiā casū salicis vtile vt dicunt quidam repetitio debiti refertur. quia repetitio debiti ab excoimicatio potest fieri. quia sic monet ad salutē suam cū ad satisfaciendū monetur. Similiter omnes casus consimiles ad ipsum referuntur. igit beneuides q excoimicatus pū est absoluedus ab excoicatione a iudice qz a sacerdote a pctis. Et quomō sit picipadum cū excoicato et quō nō. Ad qz pūnet sententiā excoicanonis ferre. qui. f. habet clauē iurisdicōis ordinariā vel delegatā. Episcopi tamen auctoritate pūna clauē iurisdicōis habent in suis diocēlibus et excoicare auctoritate pūna possūt. Sacerdotes vero prochanos excoimicare nō possūt nisi excoimicatione eis specialiter facta. aut in casibus certis sibi a iure pcessis scilicet furto rapina et hmoi. de excoimicatione igitur duplici dictū est scilicet maiori et minori que licet separet hominē a sacramentis et

sacramentoz comunione nō tam vtraqz a comunione fidelū et a confortio. quia maior solū a confortio fidelū separar et non minor. et de minori potest sacerdos simplex absolueret. Petrus. Quia in sacramento penitentie post absolutioz et confessionē sequitur satisfactio. ideo de modo satisfaciēdi mihi dicat. Et pmo si sacerdos debeat tātam penitentiā iniungere quantā peccator meruit in peccando. S. Ad iniungendū penitentiā penitenti non potest sacerdos tantā penitentiā iniungere penitenti q pro peccatis mortaliibus requiritur. Quia in hac vita compleri nō potest. Similiter q fm qritates contritiōnis etiā pena diminuitur quā sacerdos nō agnoscit. ideo dicitur q penitentie sunt arbitrarie scilicet ad arbitriū sacerdotis q distincere considerat conditiones penitentiā et possibilitatem. vnde et si tota penitentiā nō soluit in hac vita que pro peccatis debet i purgatorio purgabitur et post hanc vitam soluetur. quoniam reatus penitentiae remanet ad quā fuerat obligatus. Similiter nō oportet q sacerdos iniungat penitentiā semp que ē a iura constituta ppter necessitates psonarū sed vt dictū ē ad eius arbitriū discretū est imponenda et.

Cap. XIII Petrus. Nūquid infirmus est iniungenda penitentiā. S. Non. quia si illa penitentiā iniungeretur ad illam teneretur quā tamē facere aut perficere non possent. Ideo est eis innotescenda et nō iniungenda. vnde innotescenda est eis vt dolent de peccatis et consolentur de misericordia dei et q p amicos prociarent elemosinas et oros et missas et diuini odii pro ipis fieri. Similiter q habeat propositum abstinentiā peccati si de infirmitate conualuerint aut conualescant et resurgant. Petrus. Nūquid potest vnus p alio satisfacere. Sillo. Ad euidentias tue questionis scias duplicem esse effectū satisfactiois. Primus est exatio causarū peccator sequentiū. et isto modo est penitentiā medicinalis quedā ad euandū peccatū sicut ieiuniū et peregrinatio domat cor p penitentiā et attenuat amplius in illud peccatum non cadat. Et isto modo non potest vnus pro alio satisfacere. quia ieiuniū et peregrinatio vnus non domat cor p alterius. Secundus effectus penitentiē est solutio debiti peccator precedentū quo debitor penitentiā fuerat obligatus post contritiōne confessionē et absolutioe. Et qritū ad hoc vnus potest pro alio satisfacere. Ita tamen q ille pro q alit satisfaciit sit in gratia et charitate. et q non habeat aliquos defectū ppter quē satisfacere non possit. nec satisfactioe facere quāz alius pro eo facit. quia si in peccato mortali fuerit satisfactio ab alio pro eo et non prodest. et si potēs fuerit debitor pro seipso satisfacere. potest tamen ab alio adiuari. Petrus. Nūquid indulgentie pro sunt penitentibus ad solutione pene ad quā penitens est pro peccatis obligat. Sillo. Scias q penitens est ad maiorem penam obligatus q sit illa que ei a sacerdote in confessione iniungitur que in purgatorio

o 4

Cap. XV. De sacramēto

expurgāda est. Et quia indulgentia ex merito passiois christi et sanctorum tñ valent quāntū pdicant. idō a debito illius pene penitētem ab soluit et dimittit eā penā. Si as etiā qd ad hoc qd indulgētie valeant quāntū requirunt. vtz duo ex parte dantis. et duo ex pte suscipientis. Et parte dantis reqrit primo auctoritas et potentia. Et hec p̄tinet iurisdicōni et ad superiores p̄tinet scz ad papā et epōs q̄ hñt dñs p̄satis thesauri ecclie. s. menti passionis christi et sanctorum. Scdo requirit causa rōnalis dandi. scz utilitas ecclie. Et hec p̄tinet ad clauem scientie. Unde p̄ utilitate ecclie et veneratōe sanctorum sunt dāde indulgētie. Et sic ista duo. s. auctoritas et utilitas ecclie ex parte dantis requirunt. Et quia papa plenaria potestatis habet sup thesaurum ecclie et alij plari limitata. idō solus papa habz plenitudinē potestatis dādi indulgētiās. Episcopi vero s̄m eius cōuentōem. Et p̄te vō suscipientis simulit duo requirunt. scz idoneitas et dispositio suscipientis qd sit in statu gr̄e et sine peccato mortali. Secūdu est de uotio fides et adimpletio ei⁹ qd p̄ indulgētiā denotat. Ista igit q̄ tuoz de necessitate ad h̄ qd indulgētie valeat debet currere. vt si vnū defuerit indulgētie nō valēt. Sic patet quō indulgētie valēt penitentibus et p̄fessis ad dimittendos peccata debite pro peccatis.

Cap. XV. Petr⁹

Te mihi de alijs modis satisfaciendi. Quot sūt par

tes satisfactoris quibus penitentia sunt iniungende. S. Tres sunt pres satisfactoris. scz oratio elemosyna et ieiunium. Quia penitentia vt dictū est nō solū est satisfactoria p̄ peccatis p̄teritis sed etiā medicina futuri peccati. Ideo conueniēs videtur vt talis penitentia iniungat q̄ sit in remediū p̄ actiones peccatorum futuri. Ideo contra vobolos et vagabundos oratoris penitentia imponitur. qz oratio eleuat mentē in deū. Contra delictuosos et gulosos ieiunium penitentia deēt. qz ieiunium sanat pestes corporis. Contra auaros et ambitiosos pecunie et elemosyne donent vt sic cōtraria p̄trarijs curant. Ad orationem vero p̄tinent omnia opa carnē affligētia sic vlgilie pegrinatōes ieiunia disciplinē. et h̄mōi. **Petrus.** De quo libet istoz aliqd mihi dicas. Et p̄mo de oratione vtrū semp oratio requiratur actuali attentio. **Sillo.** Actualis attentio necessaria est in oratione ad consequendū finem et melius principium et p̄mū. et quoniam mens hoīs est labilis sufficit habitualis attentio q̄ ex p̄ma attentione actuali p̄cedit et virtutē habet ex eo. sicut videmus in exēplo pietatis lapidis. sicut motio hominis lapidē p̄iacētis durat p̄ essentia actus dum manū lapidis apponit mouēdo. sed virtus secunde motōis lapidis ex vi p̄me motōis continue debilitat. aut qua lapis quiescit aut cōtrario motu mouet n̄ illi itez moueat. Sic est suo modo de oratione primo mō. qz oratio mouet a deuotōe orantis et attentione actuali s̄m essentia. Sed

Penitētie

fo. XL.

quia mēs ad alia propter infirmitatem hominis et euagationē mentis rapit. ideo manet attentio virtute et habitualiter. vt mota ab attentione actuali scz prima deuotōe sicut motio lapidis habet virtutē ex primo mouēte et effectu. sic oratio habet effectū suū ex prima attentione actuali et deuotōe. nisi tñ fiat euagatio qd oratio amittat virtutē prime attentionis. Sicut patet in illis q̄ horas dicēdo ad alia se transferūt. quod nō potest esse sine culpa. Et si ad contrariū mēs orationis se trāsserūt sicut ad illuc circa peccata nō est sine culpa mortali. Ideo necessariū est vt homo iorando vel horas dicēdo frequenter reuocet cor suū ad seipm. Ideo nota qd in oratione triplex debet esse attentio. Prima est ad vobos quibus petim⁹. Secūda ad petitionē ipsam. Tercia ad ea que petitionem circūstant sicut est necessitas pro qua deus petit et rogat. Et si aliqua istarū absit n̄ est reputanda attentio oratio. quia etiā illi qui nō intelligunt petitionis verba ad orationē attentī esse possūt. et ideo eis sufficit prima et secūda attentio. vt patet in laicis qui verba latinā nō intelligūt. In sūma igitur facta cū proposito nō est sine peccato et impedit fructū orationis. Et si ad contrariū orationis fuerit peccatum mortale. Si vero non fiat euagatio mentis cū proposito sed ex infirmitate mentis solūmodo nō est peccatū nec impedit orationis fructū cōtra hanc virtutē ex prima attentione vt dictū est. **Petr⁹.** Nunquid debet oratio

semp esse vocalis et nunq̄ mentalis. **Sillo.** Oratio comunis que fit pro populo a ministro ecclie debet esse vocalis vt omnibus innotescat. Oratio vero singularis personę siue fiat pro se siue pro alio vel alijs potest esse mentalis. Terciamen a adiungit vocalis propter tria. Primo ad exorandū in teriozem deuotionē. Secundo vt homo deo seruiat de omnibus q̄ habet non solū mente sed etiā corpore et ore. Tercio vt mentis affectus vehemēs p̄ vocem exprimat

Petrus. Nunquid illi qui tenentur ad diuinū fructū dicendū. vt pote horas canonicas et illud obmisit est iniungendū qd illud dicat. **Sillo.** Non. quia ad hoc seruicium diuinū est ordinatū vt ordinate dicatur. Et ideo si opteret obmittens illud diceret et resumeret inordinate illud diceret. quia forte officium passionis post pascha. id iniungendū ē ei aliud: vt pote platerium vel h̄mōi. **Petr⁹.** Que oratio ad satisfaciendū magis congruit que laicis est iniungēda. **S.** Oratio dominica. **Petr⁹.** Edicto mihi que sunt ea que in ea petimus. **Sillo.** Septē petitiones in ea petimus quas tibi breuiter declarabo. Primo vt fiducialiter ad ipm accedamus cui⁹ charitate petimus et maiestare cōfitemur. **Jō.** dicimus. **Pater noster.** Ecce charitas eius erga nos vt ipse ad nos tanq̄ ad filios condescēdat. Deinde eius excellentiam confitemur cum dicimus. qui es in celis. qui es per essentia: et nunq̄ deficiis in celis. super omnia excellentia et potestare habens. Deinde accedim⁹

Cap. XVI. De sacramento

ad petendū. et quia ipse fons no-
ster est. ideo petim⁹ vt eo fruamur
et eius gloria. Ido primo petim⁹
nomen eius in nobis sanctificari.
vt sic in eis desiderii nostrum per
dilectionem feratur. Ideo dicit.
Sanctificetur nomen tuū. nō q
ipsum sanctū sit: cum semp sit san-
ctum. sed sanctificetur in nobis vt
per illud sancti simus. Secundo
petimus ex hoc eius gloria per-
frui: cum dicitur. Adueniat regnū
tuum. Deinde petimus quinqz q
nos ordinant ad ipaz gloria. quo-
rum duo per se nos ordināt. alia
tria per accidēs. Primū est quod
nos ordiat ad gloriā quod est ter-
ciū in penitōne vt ei semp obedia-
mus. Ideo dicit. Fiat voluntas
tua sicut in celo z in terra. Quasi
dicit. Sicut angeli obediunt tibi
in celo. ita obediāmus tibi in ter-
ra. Quarto petimus vt de nobis
subsidii pueniendi ad hunc finē.
vt vita nostra conseruet tam spiri-
tualis qz corporalis. Ideo dicit. pa-
nem nostrū quotidianū da nobis
hodie. sine intelligat de sacramen-
to eucharistie per quē vita spiritua-
lis anime conseruat. sine de pane
materiali per quem vita corpora-
lis conseruat. Deinde petim⁹ tria
que nos ordinant ad ipam gloriā
per accidens per remotionē prohi-
bentis. Et sunt tria que nos impe-
diunt ad perueniendū ad beatitu-
dinē. Primū est peccatū. ideo pe-
timus ipam remoueri a nobis ideo
dicimus. Et dimitte nobis debita
nostra. et hec est quinta petitio.
Secundo petimus tempratiōem
a nobis remoueri que nos distur-
bat. et est sexta petitio. z ideo dicit

Et ne nos inducas in tempratio-
nem. Tercio petimus amoueri pe-
nalitatē pscntē. Et sic septima pe-
titio: cum dicit. Sed libera nos a
malo. Et sic sunt septem petitiōes
oratiōis dominice.

Cap. XVI.

Petrus

¶ Vero de secunda parte
satisfactōis vt mihi di-
cas. scz de elemosina. an
cadat sub pcepto. et qz
modis ipa fit. Billo. Elemosina
est duplex. quedā corporalis. et a-
lia spiritualis. Et vtraqz cadit sub
pcepto affirmatiuo. Et quia af-
firmatiua pcepta nō obligat sem-
per: sed pro loco et tēpore. et fm
conditiōnes alias determinatas.
ideo oportet cōsiderare conditiōes
ex parte dantis qz de de supfluo
nō solū respectu familie sue cui⁹ cu-
ram gerit. sed etiā considerāda est
ex parte suscipiens: necessitas. salu-
cer qz ille sit in necessitate cui dat.
Et isto modo elemosina corporalis
cadit sub pcepto. scilicet dare de su-
perfluo z indigent. quia dare d ne-
cessarijs sibi aut familie z ei qui nō
habet necessitatē nō cadit sub pre-
cepto sed magis sub cōsilio. Sic
est de elemosina spūali dicendus
qz cadit sub pcepto p loco z tem-
pore et alijs circūstantijs. quia nō
est semp corrigend⁹ proximus s;
monēdus pro loco et tēpore. z cō-
siderato modo admonēdi z corri-
gendi ex parte corrigentis. z spes
meliorandi ex parte illius qui cor-
rigitur. z hoc infra dicit. Petr⁹
Dic mihi quot sūt elemosine spi-

Penitētie

Jo. XXII

ritu ales. et quot sunt corporales.
et dic mihi de ipis. Billo. Scp-
tem sunt elemosine spirituales q
continent in hoc versu. Consule ca-
stiga solare remitte ser ora. Hm⁹
versus expositionē vide infra sub lit-
tera Q. Corporales vero elemosi-
ne etiā sunt septē que p hūc sum-
habent. Vilito poro cibo redimo
tego colligo cōdo. Vilito scz in fir-
mos. poro sitientes. cibo esuriētes
redimo incarceratos. tego nudos
colligo hospites pegrinos vagos.
condo scz mortuos sepeliendo.

Petrus. De quo debz fieri ele-
mosina. S. De proprio z nō de
alieno. Petrus. Ergo de male ac-
quisitis nō fit elemosina. S. Sc-
ias q aliqd dicit male acquisitū tri-
pliater. Vno modo quia debz re-
stitui ei cui illiāte acquiri. sicut de
rapina furto et hmoi. Et de tali nō
potest fieri elemosina: sed restitui-
endū est ei cui aufert. Alio modo
dicit aliqd male acquisitū et illi-
cite. quia dans z accipiens contra
iusticiā diuinā faciūt sicut in symo-
nia. Et tale non est restituendum
ei qui dedit. nec est remanendum
apud eum qui recipit. sed debet i e-
lemosinis erogari. Tercio modo
dicitur aliquid acquisitū illiāte ra-
tione actus acquirendi non ratiōe
acquisitionis: sicut in meretricio cu-
ius actus est illicitus. et a deo pro-
hibetur. Tamē illud quod datur
pro opere nō est illicitū. Sed po-
test mulier accipere locatiōes sui
corporis z de ea facere elemosinā
Terūta men de eo non debet fie-
ri sacrificium et oblatio ad altare:
tam p op⁹ reuerentiā sacrament
qz propter scādulum: et etiam pro

pter detestatōnem peccati. Petr⁹
trus. Nunquid etiā ex acquisitis
in ludo tarillorum potest fieri ele-
mosina. Billo. Propter luden-
tium cupiditatē prohibetur est lu-
dus. Ideo ille qui lucrat non po-
test retinere: nec ille qui perdidit
recipere valet: sed est in elemosy-
nis erogandū. nisi contraria con-
suetudo fuerit que pmittit ludos
fieri propter recreationem ciuium
solum et non propter lucrandi cu-
piditatem. Ille tamen qui lucrat
ab his qui non sunt sui iuris: sicut
sunt minores: surripi et serui qui
res dominorū suorū alienare nō
possunt: tenetur ad restitutiōnem
dominis quorū res predictę fue-
runt. Similiter et ille qui trahit
alium ad ludum violentē. vel qui
fraudem in ludo cōmittit deapic-
do proxiū suū: omnes illi ad
restitutiōnem tenent eis qui ami-
serūt. nec debet ab eo de illis rali-
ter in ludo acquisitis elemosina fi-
eri. Petr⁹. Nunquid vxores
pueri monachi serui et butulmo-
di possunt elemosinas facere abs-
qz suorum superiorum licentia.
Billo. Absolute loquendo illi q
sunt sub potestate constituti de re-
bus quibus suis superioribus sub-
iunguntur nō licet eis facere elemo-
sinas sine suoz superiorum licen-
tia nisi urgente necessitate. quia cū
in necessitate omnia sunt cōmūia
liceret etiā ab alieno succurrere in-
digenti. Unde monachus qui ad
ministratiōem non habet non po-
test elemosinas facere de bonis sue
ecclesie absqz licentia sui abbat̄is
et cōsensu expresse vel presump-
si tamē administratiōem habz pot

de rebus sibi commissis elemosinas facere sicut quod cadunt in usum suum. Et ideo est de muliere quia si nihil aliud habeat propter dicitur non potest elemosinas facere sine assensu mariti sui expresso vel presumpto si tamen alias res habeat sicut ex lucro suo vel alio modo potest elemosinas facere sed moderatas ne per eas vir depauperetur. Similiter nec seruus potest de rebus domini sui elemosinam facere quia licet eas habeat ad dispensationem domini tamen non ad donationem. Verumtamen aliqua modica que statim possent corrumpi possunt dare. Quia in hoc sensus domini esse presumitur. Eodem modo dicendum est de filiis et filiabus et familia. quia licet filius vel filia sit heres patris quia tamen nondum habet dominium supra res patris eas dare non potest ut prius.

Petrus. Numquid clerici tenentur erogare ea que sibi sunt perfruunt. **S.** Clerici de rebus primorum suorum possunt ut pro libito voluntatis sue dum tamen peccatum non fuerit scilicet luxuriando usurando et huiusmodi. ideo possunt eas seruare propter rationem penuriam suam. Etiam eas amicis suis distribuere. unde eas sic seruando aut dando non peccant. dum tamen modum seruandi non excedunt scilicet furando eas tempore necessitatis et subueniendo pauperibus. De rebus vero ecclesie cum clericis non sint domini sed ministri solum si superflua pauperibus non erogent peccant. Verumtamen scias quod bona ecclesiastica tripliciter diuiduntur. quia quedam sunt pauperum. et que continentur et non distribuitur sunt et latro. Alia sunt que cedunt in premissis ecclesie ad ecclesiam reparandam. et hec etiam in

alios usus conuertere non debent. Alia sunt ad usus ministrorum sicut sunt prebende et huiusmodi in his est dicendum licet de primorum bonis dicitur est quod seruando ea moderate pro necessitatibus suis non peccant. etiam possunt in necessitate suis amicis carnalibus de illis moderate subuenire.

Petrus. Quibus danda est elemosina vtriusque propinquo vel meliori vel ei qui magis indiget. **S.** Indigenti danda est elemosina et magis indigenti nec danda est sed elemosina meliori et secundum virtutes deo propinquo sed magis indigenti cum elemosina diuinitus sit instituta ad proximi necessitates subleuanda. Sed nota quod in elemosinis debent tres gradus constitui. scilicet honestum debitum et necessarium. Unde honestum est vtriusque propinquo si indigeant prius subueniatur. Debitum autem ut bene factoribus subueniamus et precipue melioribus. Sed necessarium est ut magis indigenti subueniatur. Et sic amicis et propinquo prius est subueniendum in necessitate. Tamen ex radice caritatis quidam nobis forte coniunguntur et nobis obueniunt ut prius eis subueniamus ceteris paribus. Verumtamen ex merito caritatis meliori et utiliori ad bonum cum est prius est subueniendum et elemosina danda quod propinquo. ideo non sunt immunes a peccatis que indignos peccatos ad beneficia ecclesiastica promouet dignis et melioribus relictis. Et sic breuiter prius est amicis subueniendum in necessitate urgente. cessante tamen necessitate meliori et utiliori est subueniendum. et elemosina magis indigenti distribuenda. **Petrus.** Numquid ioculatoribus danda est elemosina. **S.**

Numquid licitum est eis dare et quod non. quoniam ludus necessarius est ad suadendam vitam humane. quod quies in ludo acquiritur in eo habet solacium humane nature. Et ideo secundum philosophum et Tullium et tuosum est vti ludo honesto tempore debito. Ideo ludentibus propter recreacionem hominum ludo honesto et tempore debito licet aliquid dare pro fruitio et labore et elemosinam facere. Distinctio omnibus vero et ioculatoribus videntibus et huiusmodi inhonestis vel factis non licet dare aliquid. quod corpe dicta vel facta sunt magis ad confusionem quam ad consolationem. Ideo que talibus donat peccat. quod eos fouet et sustinet in peccatis. **Petrus.** Numquid potest aliquid sibi in tempore facere elemosinam. **S.** proprie loquendo non. sed loquendo de elemosina corporali. quod elemosina est operum misericordie. misericordia autem alienam miseriam respicit. igitur si tibi facit. Ideo nullus prope sibi met elemosinam facit. verumtamen ex consuetudine potest sibi comodum facere et elemosinam. sicut cum distributor elemosinarum facit comodum ex elemosinarum administratione. Sibi etiam potest accipere si indigens fuerit et necessitate habuerit sicut daret indigenti aliquid. **Petrus.** Numquid licite possunt differri elemosine que debentur pro defunctis distribuuntur absque defunctorum detrimento. **S.** Absolute loquendo non debent differri sed statim distribuuntur. Verumtamen si executor aliquantulum differat dare ut res defuncti amplifecerit eas potest vendendo vel meliorando non peccat sed laudabile est. si vero e contrario faciat per negligentiam suam vel suum proprium comodum procurando sine defunctorum comodo peccat. **Petrus.** Numquid ex tali dilatione defunctus pa-

nit. **S.** Scias quod duo detrimenta patitur defunctus ex dilatione distributionis elemosinarum. Primum detrimentum quod patitur est tolerancia peccati. Secundum est subtractio remedii et adiutorij. Ex premissis elemosine sunt duo remedia. Primum est meritis elemosine. secundum est effectus elemosine. Defunctus nullum detrimentum patitur propter dilationem distributionis nec maioris pena patitur. sed quantum ad effectum elemosine que est adiutorium et remedium. defunctus patitur non quantum ad penam sed quantum ad remedium suffragiorum. et non adhibetur propter tarditatem distributionis. Et ideo peccant que elemosinas defunctorum absque ratione differunt nec distribuuntur et si huiusmodi damnationem acquirunt. Et hec sunt dicta de elemosina corporali.

Petrus. Dic mihi de elemosina spirituali quod modis habet fieri. **S.** septem modis sunt elemosine spiritualis. ut habet in hoc versu. Consue castiga solare et mitte ferora. Consue le. si gerat. castiga. s. delinquentem. solare desolatum. remitte. s. iniurie reatum. fer. i. supposita lapsu. ora pro proximo. **Petrus.** De castigatione fraterne correptionis volo audire. Et primo vtriusque debet corrigere et delinquentem et nunquam dimittere. **S.** Si cur dicitur est supra in principio huius capituli fratris correctio cadit sub precepto affirmatiuo. ideo suas circumstantias requirit. quod non quicquam loco et tempore. Et ideo scias quod tripliciter fraterne correctio dimittitur. Primo ratione charitatis. et hoc cum probabiliter timeat ne deterioris fiat de linquentis corrigendo. vel alios a bono impediat vel a fide auertat. vel ob hoc infirmos premat vel a via bona et pia eruditio impediatur. a talibus

Cap. XVII. De sacramento

correctio. p loco 7 tpe licz abstine/
re vt dicit Aug. Nō videt esse cupi
ditas occasio sed plūm charitatis
Sed p̄mittit correctio frater
na cū pctō mortali. s. qñ propter
timorē mundanū vel cupiditates
seu fauorē peccator: dimittit corri/
gi. Et p̄pue qñ p̄sumit q̄ propt̄
correctōes nō possit a pctō retrahi
Tercio mō obmittit fraterna cor/
rectio et b̄ cū pctō veniali. quādo
s̄z propter aliquē timorē vel cupi
ditatē q̄s efficit tardior ad fratres
corrigendū. Tamen propter hoc
nō dimittet fratrē corrigere si d̄
eius emēdatōe speraret. Et sic san
cti v̄ri qñq̄ negligūt corrigere de/
linq̄ntes. Tēpus autē quo q̄s ob
ligat ad correctōem fraternā ē cū
delinq̄ns sibi occurrat 7 modo p̄t
corrigi et sperat eius emēdatio. Et
null' est ali' cui ex officio incumbat
corrigere. v̄l si ille cui incumbit sit
negligens in corrigendo. Contra
autē excusat q̄s a p̄cepto frāne cor
rectionis qñ videt frēm suū ex b̄
deteriorari. vel qñ sit supiorē et
diligentē ad corrigendū. Petr'
Quibz incumbit fraterna correctio
S. Saas q̄ duplex est correctio.
Vna que est act' charitat' q̄ sit p̄
simplicē ammonitōem: 7 tal' p̄t
ner habentibz charitatē siue fuerit
subditus siue plar'. Et isto mō p̄t
inferior supiorē suū delinquentes
cū mansuetudine 7 reuerētia corri/
gere. Alia est correctio que ē actus
iusticie q̄ sit p̄ punitōes vt alij ma
gis timeant. et hec p̄tinet ad supi
rea solū qui nō solū debēt mone/
re sed etiā punire. Et talis correctio
nō p̄tinet ad inferiorē respectu su
prioris cum nō habeat sup ipm iu
ridictōes sed mag' ex officio. Pri

ma aut correctio que ē actus cha/
ritatis p̄t p̄mitti ad tpus s̄z
qñ et ea dubitat deterioratio seq.
Sed scda que est act' iusticie nul
lo modo debz p̄mitti. etiā si de
linq̄ns deteriorer ea. Vñ iudex
nullo mō debz p̄mittere sentē
tiā damnatōis in peccantē prop̄
p̄urbatōz aut timorē eius siue lu
orum amicorū. Petr'. Nunqd
p̄t peccator corrigere. S. Quicū
qz aliū corrigit debet se p̄ula pctō
suo mūdare. Unde si platus deli
q̄ns corrigit subditū suū delinquē
tem peccat indigne officio suo vtē
do. Verūtamē p̄ simplicē ammo
nitōem vel rogatōes potest plar'
7 q̄cumqz ali' subdit' etiā in pecca
to notorio existēs delinq̄ntē mo
nere vt desistat a pctō suo. 7 suo ex
emplo nō in atret. Et talis sic corri
gendo monēdo 7 rogādo nō pec
cat. Petr'. Nunqd secreta am
monitō p̄cedit publicā denunci
atōem sicut dñs dixit in euāgelio.
Si peccauerit in te frater tu' cor
ripce illū inter te 7 ipm solū. S.
Si pctm̄ fratris est publicū 7 ma
nifestū dz publice manifestari pro
pter correctōem aliorz vt vite exē
plū assumāt. Si vero peccatū sit
occultū. aut illyd pctm̄ est in nocu
mentū primoz corporali. qz vult i
cēdere ciuitatē vel aliū occidere. v̄l
spūaliter qz est heretic'. 7 hoies p̄
uatin a fide auerit. tūc opz sta
tim q̄ p̄cedat ad denunciatōes. ni
si firmiter speret q̄ p̄ simplicē a/
monitōem possz illa mala impedire
Si vero peccatū occultū sit solus
in nocumētū peccatis v̄l a' q̄ cūz
corrigit debz p̄ simplicē ammo
nitōem corripi. postea s̄m p̄ceptum
dñi si noluerit emēdari debz coraz

Penitētiē

Jo. XXIII

duobus vel tribus argui. suando
tamē fama q̄tū potest. 7 si nō po
test fama ei' seruari qz peccatum
suū multiplicat dñs voluit q̄ cūz
dispendio fame publice argueret.
Et sic p̄t q̄ ammonitio secreta de
bet p̄cedere publicā denunciatōem
Petrus. Ergo peccat religiosi
q̄ fratres publice corā alijs de su
is culpis in capitul' arguit 7 p̄la
mant. S. Non. quia p̄clamata/
nes q̄ sūt in capitulis religiosoz
solū sūt de rogāt. Si vero esset tale qd
de quo fama fratris lederet face
ret contra p̄ceptū dñi qui p̄ hunc
modū peccatū fratris publicaret.
etiā si platus publicaret. Et generali
ter vel specialiter alicui q̄ publica
ret illud pctm̄ per quod fama fra
tris possit ledi cū sit occultū nō ef
fet ei obediendū. Quia cōtra pre
ceptū dñi nullus tenet obedire. et
qui obediret peccaret. etiā si plar'
hoc p̄cipet. Aliter tñ esset si pecca
tū per aliquas suspitōes vel indi
cia aliquialiter publicaret. qz in ta
li casu possit platus eo mō quo iu
dex exigendo iuramentū de veritate
dicēda p̄cipe. Et sic tibi sufficiat de
elemosyna tam corali qz spūali.

Cap. XVII. Petr'

Je mibi de tertia satisfactio
ne scilicet de ieiunio
an cadat sub precepto.
Sillo. Quia per ieiunium
concupiscētia carnis reprimi
tur. mens eleuat. virtutes confer
vantur. Ideo ieiunium consequen
ter est de precepto iuris diuini et

naturalis. Sed determinatio tē/
poris ieiuniorū et modus ieiunā/
di ad ius positiuū pertinet 7 ad p̄/
latos ecclesie. Et isto modo ieiuni
um cadit sub p̄cepto ecclesie. Vñ/
de qui ex contemptu vel sine cau
sa rationabili ieiunia transgredit'
peccat mortaliter tanquam con
ternēs ecclesie mandatu siue pre
ceptum. Petrus. Qui sunt q̄ B
a ieiunio absoluantur. Sillo.
Pueri. debiles. infirmi et necessi
tate cōpuli. Petrus. Ad quot
annos tenent pueri ad ieiunia ob
seruanda. Sillo. Ut cōmuni
ter dicat vsqz ad vigesimū annum
quia pueri p̄cepter nutritiue 7 au
gmentatiue virtutē indigent pau
co cibo et frequenti q̄: diu sūt in tē
pore augmētū. Tēpus autē illd s̄m
philosophū est tēpus vigesimipri
mi anni. Unde i s̄mima Ray mū
di ca. de ferijs in glo. dicit q̄ pueri
a. xxi. et supra ieiunare tenent. Nec
ante etatem credo alique esse con
pellendū ad h̄mōi ieiunium nec sta
tim post. Quia quidā sunt pueri
in .xxi. anno vel in vigesimosecun
do anno debiliores qz aliij in .xx/
viiij. Unde in talibus ad arbitriuz
boni viri recurrendū est. Et sequi
tur ex dictis illius glose. q̄ pueri
vsqz ad illud tēpus ad ieiunia non
tenentur. Ita tamē nō sunt pu
blice p̄dicanda cum ad concupiscē
tiam iuuenes et ad gulam facilliz
me mouētur. Ideo. conueniens
est vt ante dictum tēpus ad ex
ercenda ieiunia moneantur s̄m q̄
eorum virtus roboratur. Eodem
modo etiā indicādum est de in
firmis. quia s̄m arbitriū boni vi
ri limitandū est corz ieiunium.

Petrus Quid dicendum est de pegrinis z laborantib. S. De pegrinis scias q si pegrinatio como de differri pot dz ptermitti et ieiunium pfici. Si ho necessitas imnear q ptermitti no possit nec differri pegrinatio qz compellut ho mines ire in exercitu ex pcepto ecclie sicut tras mare tpe passagii. vel cu aliud iter necessarii arripuerit qd optet facere a ieiunio excusant si ieiunare non possint. En si propa voluntate iter pegrinationis arripunt in qdragesima cu ad illaz no teneant vel alio tpe pcedenti illas peregrinationes possent fecisse n excusant a ieiunijs. et si ea tras grediant peccant. z tenent alio tpe poze ieiunia fracta recopelare fm philiu ecclie. Ende sup ha iuis pbyteris an qdragesima sunt monendi. De curiozib magnatum qz vsus est necessari si currere opteat z ieiunare no possint excusant De laboratorib z oparijs vinea. bus vbi opus eozu est cu magno labore faciendu si adeo sint paupes q p seipos opteat colere vineas propas aut aliude victu sufficere no habeat. p se z familia sua cui cura habent nisi laborando z laborare n possint nisi ieiunia frangent pnt ieiunij fragere z laborare. Sitr si serui sint z rustici q debeant opari dnis suis no peccant mortalit ieiunia fragendo. hoc tn p dispensatoem ecclie vtile e fieri. Si ho oparij diuites sint qui possint p alios opa sua pficere no excusant. Sed si velint opari psona liter. ita labore suuz partiant ante prandiu z post prandiu laborado q no opteat eos ieiunij soluere.

Unde constat q interio maioris lucri z no necessitas no excusat oparium a ieiunio. nec sunt immunes a peccato qui operarios coducere volut nisi tali pacto q ieiunij soluat vt plus opent. nisi forte sit necessitas q festinatões opis p ho laborat expofcat. **Petrus. Quid de fuitozib nobiliu. S. De fuitentibus nobiliu q habent seruire ad mēfas eozu ex causa necessaria si aliquentulu pueniat hora comedē di: n ex toto comedēdo. et plibent id egustent modicu. z ne ppter debilitatē in fuitēdo deficiant. et h faciāt iā positis mēsis vel paz añ ita q propter cōtinuatōnē tps totū debeat reputari vna mēsa. nec credo q peccēt. sicut no peccāt fuitentes mediocoz psonarū q surgūt de mēsa dnorū suozū et vadāt ad vinū vel portēt encenia z iterū reuertētes comedūt. Itē credo de regularib q legūt legendas ad mēsas in rectorio idē esse sic dictū e de fuitentib diuitū vel nobilium. dū tn hoc ex licēna faciāt. De iuuenibz aut et nouicijs sup soluēdo ieiunio vel no soluēdo credo q teneatur magis discretōi platorū suozū aut dispelationi qz propo iudicio acquiescere. **Petrus. De pgnantibus et nutriabz qd dicēdū est. Sillo. Si timeat pbabilē de piculo eozū si ieiunauerint sic de piculo fetus in utero in pgnantibus vel de victu pueri ad vbera in nutribz no solū pnt soluere ieiunij sed etiā tenent. Quantuz autē ad dispelatoem ieiunij si pstat omibz vicinis de causa propo quam soluendū est ieiunij no ē necessariū q petat dispelatio. Si autē dū bñ ē illis qbz soluenduz ē ieiunij****

z alijs petat dispensatio ab episco po aut a penitentionario si epus defuerit. si vero no possit hñi vterqz sufficit licentia p rj sacerdotis Sitr si causa sit manifesta in infirmito z no sit manifesta alijs debet petere licentiā frangēdi ieiunij ppter scandalū alioz. Null' em auctoritate p rja debet ieiunia frangere ab ecclia instituta. Omnia enī bec q de ieiunio dicta sūt reqre in summa Raymūdi in glosa. c. de feriis. **Petrus. Paupras excusat sp a ieiunio. S. Illi paupes q non pnt hñe simul illō qd ad vna cōestū ē sufficere dz excusant a ieiunio. sic sāt illi q seriatim qruē panē. illi aut q pnt hñe panē no excusantur. **Petrus. Que sūt tpa ieiunioz. S. Primū tpus ē in pncipio vris ante festū pasche. s. tps qdragesime tā ppter refrenatōnē cupiscentie q multū viger in illo tpe qz ppter pparationē ad gliam q pferi i baptisimo q solemnizat i vigilia pasche. qz etiā ppter dignā sumptioēs ad sacm eucharistie qd qlibet fidelis xpian' tenet assumere. Item ppter ieiunij qdragesime i q oim dierū qsi decimā soluem'. Etiā in singulis qdris anni tres dies ieiunij instituti sūt q quasi in pncipial coputant' z ad expianduz pctā sinuloz quadrarū. etiā dicūtur ieiunia qrtuoz tpm. Sitr in solēnitibus pcpuis ieiunam' vigiliae vt pmpiores ad deuotionēz simus ad solēnitates sanctorū celebrandas z obfūadas. Et q hz omi tempore ieiunij sit laudabile diebus tn dnics no ieiunam' cu sine die sentētie z no afflictiois. Sitr ad detestationē erroris manicheoz q illo die ieiunabāt. **Petrus. Que******

abaria sūt sumēda z qntū in die. **S. Illa cibaria sūt sumēda in ieiunijs q cupiscentiā no mouent vel min' mouēt. vñ carnes aialiu z lacticia cu multū pformen' cōplexioni hoim z statim pueriatur in materia lenimis phibita sunt z maxime in qdragesima. Quia ho pisces no ita pformant cōplexiōi hoim. nec ita cito in materia lenimis puerunt sicut z carnes io non phibiti sunt. In alijs ho ieiunijs fm obseruatōes locoz fit abstinentia a lacticijs z ouis. vinū aut lz inflām et cupiscentiā. tn nō phibetur ieiunantibz qz et inflāmatio no tñ durat qtu inflāmatio cupiscentie q pcedit ex esu carniū sed cito transit. Sitr nec phibet ppter i pedimentū digestiois q nimis debilitaret. **Petrus. De institutio ne autē ieiunij scias q institutus ē vt ieiunates semel in die tn comedant. licet possint pluries bibere ppter digestioē. Sitr sumptio electuarioz z aliaz medicinarū ieiunij illud ab ecclia institutū no soluit. nisi forte sumeret aliq in magna qritate in fraudē p moduz q bi qz sic ieiunij frageret. Hora autē comedendi est hora nona vl' circa quia tali hora christ' emisit spiritum quia ieiunantes debent conformari passioni xpi. Nec requirit' determinare hora nona fm subtellem existimationēz sed solum fm grossam vt si circa horam nonam prop' necessitatē tamē potest aliquid quantulu pueniri. Et ista de ieiunio tibi sufficiant.****

Cap. XVIII De sacramento

Tibi de restitucōe q̄ ad satisfactōem videt̄ p̄nere
 v̄ ip̄a sit de necessitate sa-
 lunis. **S**ic q̄ seruire iusticie ē
 de necessitate salutis. Restitucō au-
 tē est actus iusticie cōmutatiue. q̄a
 alteri reddere q̄d suū ē: est iusticia.
 z ideo restitucō est d̄ necessitate sa-
 lunis. **P**etrus. In furto rapina
 z h̄mōi d̄z ne restitucō fieri. Bil-
 lo Rē alienā furtiue receperat ac-
 cipe nō licet z q̄ eam accipit ad re-
 stitucōem tenet̄ nisi i casu extreme
 necessitatis in q̄ om̄ia sūt cōia. nec
 hoc habet rationes furti. **U**trūta-
 mē in rebz minimis q̄ tanq̄ dereli-
 cre videt̄ a d̄no furtū nō cōmitti
 tur si accipiant̄ occulte sicut est ac-
 p̄na z h̄mōi. nec ad restitucōem ac-
 cipies tenet̄ nisi ille q̄ accipit h̄at
 animū furadi z p̄mo nocuimētū
 inferēdi. quia sic furtū cōmitteret
 z peccaret z ad restitucōem tenere
 tur q̄uis p̄uū esset. **S**cias t̄n q̄ si
 quis accipit rē alterius occulte au-
 crozitate iudicis hoc decernēs fur-
 tū nō p̄mittit q̄ sibi factū debitū
 sentēcialiter est adiudicatū. **P**e-
 trus **U**trū ille q̄ rem suā occulte ac-
 cipit ab alio derentā furtū p̄mittit
S. Nō. nec ad restitucōem tene-
 tur cū nō grauet̄ eū q̄ iniuste retinet
 sed peccat cōtra cōmunē iusticiam
 cū ipe vsurpet sibi ius rei iudicium
 ordine iuris p̄termisso z tenet̄ deo
 p̄stren z satisfacere. **U**trūtamē q̄
 dā dicūt q̄ si p̄sona q̄ rē detinet sit
 ita fortis q̄ alius p̄tra eū nō pos-
 sit litigare. in accipiēdo sic rē suam
 nō peccat q̄ ibi obtinet ius iuris
 Similiter si iudex sit absens v̄ sa-
 uorabilis iniuriati. q̄ in talibus vt
 dicūt p̄cedit̄ a iure q̄ quoq̄
 mō rē suā recipiat z nō peccat. nec

ad p̄fessionē tenet̄. z hec est opinio
 Bodefridi quo t̄lib. suo. xij. q. xvij
 Opinio t̄n Thome q̄ p̄ma est cō-
 munis tenet̄. De his v̄o q̄ rē suā
 apud aliū depositā furtiue accipi-
 unt. scias q̄ peccant z grauat̄ depo-
 sitariū z possent cōpelli ad reddē-
 dum ido ad reuelandū tenent̄ z ad
 releuandū grauat̄ depositariū.
Petrus. Nunq̄d potest aliq̄s
 rem iniuriantis acipe furtiue pro
 re sua violenter detenta. **S**. Res
 alterius loco rē sue ablata etiā vi-
 olenter cū in reilla nunq̄a domi-
 niū habuerit nō licet accipere aliquid
 z qui hoc facit peccat z ad restitucōem
 tenet̄. z hec est opinio magno-
 rū. Alij dicūt vt sup̄ q̄ verū est q̄d
 dictū est si possit rē suā z dine iu-
 ris repetere repetat. **U**trūtamē
 si nō possit p̄pter potentā iniuriā-
 tis z absentiā iudicis vt dictū ē p̄
 vsq̄ ad valozē sue rei de rebz deti-
 nētis acipe cū res detinentis sint
 pro re detenta obligate erga opp̄-
 sum z hoc ei ius p̄cedit. **U**trūtamē
 tutius est vt nihil accipiat alienuz
 cū iusta estimatio difficiliter habe-
 atur z ad accipiēdū sint hoies p̄ni-
 us z detestabilis peccatū q̄ fur-
 tum. **B**illo. Sic in q̄ntum magis
 repugnat voluntati eius cui aufer-
 tur. **U**nde furtum cōmuniter per
 ignorantias illius cui auferatur fit.
 sed rapina per violentiā. ideo cum
 nullus potentiam habet sup̄ ali-
 um nisi per potestātē publicā. ido
 quicūq̄ violenter alteri aliquid au-
 fert non vtens potestātē publicā
 rapinam cōmittit et ad restitucōem
 dū tenetur. **P**rinicipes tamen qui
 sunt custodes iusticie propter con-
 seruationem iusticie et rei publice

si erigant quod eis fm iusticia de-
 betur. etiam si violentiam adhibe-
 ant non cōmittunt rapinam. **S**i
 milititer ad impugnandū hostes si
 per violentiam a subditis accipiat
 rapinas nō cōmittunt. **S**i vero
 absq̄ ratione z contra iusticias ali-
 quid abstulerint violenter rapinā
 cōmittunt z ad restitucōem te-
 netur sicut latrones. **S**imiliter il-
 li qui in bellis p̄dant̄ si bellum fu-
 erit iustum rapinā non commit-
 tunt licet peccent ex nimio appeti-
 tu accipiendi. si vero iniustum bel-
 lum habeant peccant in accipien-
 do z rapinam cōmittunt z cōtra ad
 restitucōem realem tenentur.

Cap. XIX.

Petrus.
Trum liceat aliquid acci-
 pere de pecunia mutuata
 Et si accipiat si ad resti-
 tucōem teneatur. **B**illo. **A**d
 dissolutionē tue questionis scias
 p̄mitus q̄ quedam sunt res qua-
 rum vsus est ip̄arum consumptō
 sicut pecunia consumitur distribu-
 endo vinum bibendo. bladum co-
 medendo z si milia. z in talibus re-
 bus cum non habeat vsum fructū
 non potest seorsuz computari res
 z vsus rei. sed cui conceditur vsus
 rei conceditur ipsa res. **E**t cui tales
 res conceduntur per mutuz trans-
 fertur in eum cui mutuat ip̄arū
 dominuz. **U**nde quicunq̄ mutu-
 at alteri pecuniam seu bladum vi-
 num z huiusmodi non potest reti-
 nere super illud dominū cum vtē-
 do corrupatur. **E**t ideo vsus ra-
 lium rerum vendi non potest. q̄a
 si quis vellet vendere bladum vel
 vinum z seorsum vsum vini v̄ bla-
 di venderet eandem rem bis ven-

deret q̄ venderet illud q̄d non est
 cum iam vinū sit potatum vel bla-
 dum comestum z sic contra iustici-
 am faceret z peccaret. **S**imili mo-
 do qui etiam mutuat vinuz vel tri-
 ticū et petit vnā recōpensationem
 equalem rei z aliam recōpensationem
 nem pro p̄cio vsus rei contra iusti-
 am facit. **E**t tale mutū vel ven-
 ditio vsura diatur que fm papiaz
 est incrementū fenoz. **E**t sicut om-
 nibus talibus rebz que vtendo
 consumuntur pro vsu rei nihil susci-
 piendū est q̄ vsura est. **S**unt autē
 alie res quarū vsus nō est ip̄aruz
 rerū consumptio z habent vsum/
 fructum sic ager equus dom⁹ hor-
 recū z similia. z in talibus potest v̄-
 di res seorsuz z vsus rei z etiā mu-
 tuari. sicut cū aliq̄s mutuat equuz
 aut agrum vel domuz potest pro
 vsu domuz equi aut agri accipere
 p̄ciū z i b nō peccat. vn̄ manifestū
 est cū vsura sit p̄tra iusticiā vt dictū
 est p̄ctū ē z restitucōem nec p̄t̄ b
 peccat ille q̄ p̄pter necessitatē suā acci-
 pit pecuniam alteri sub vsura q̄ sue
 necessitati subuenit. **S**e⁹ eū ēt si ali-
 q̄s sumeret sine necessitate pecuniaz.
 sub vsura z sic peccaret z vsurarius
 iduceret ad peccādū. **S**ilr ille ē p̄ri-
 cept̄ pcti vsurarij q̄ sibi p̄bet z p̄e-
 stat pecuniam vt ex ea vsuras ercre-
 at. **I**n generali igit scias q̄ nō lz
 p̄ pecuniam mutuata vel q̄cūq̄ alia
 re q̄ vtēdo p̄sumit̄ p̄t̄ erigere q̄ q̄s
 titatē pecunie v̄ rei mutuate seu va-
 lozē tpe q̄ mutuat. vn̄ manifeste vsu-
 rā p̄mittit z peccat q̄ bladū vinū z
 h̄mōi mutuat z v̄dūt ad p̄ciū tpe
 seq̄nti q̄ rē vsū rei iā p̄sup̄te v̄dūt
 silr z tps. silr illi q̄ v̄dūt res suas ca-
 rius q̄ sit iustum p̄ciū p̄t̄ solucōis
 t̄mū vsurā p̄mittit̄ q̄ ex p̄ctatō

solutionis habet rōnes mutui. z in
 hoc etiam tpus vendūt. Sicut qui
 emit rē min⁹ q̄ sit in fū p̄ p̄ter
 anticipatiōem solutionis vsurā cō
 mittit. Quia illa anticipatiō tem/
 poris bz rōne mutui citius q̄ pre
 cius est z illud qd̄ dimittit iusto
 p̄cio. Et hoc maxime in verbis que
 tradit nō p̄nt sicut sūt illi qui emūt
 bladū in herba z hmoi. Sicut q̄ de
 ber ad certū terminū pecuniaz vel
 aliud si aliquid sibi dimittat vt a/
 tius soluat vsurā cōmittit mani/
 feste quia tps solutionis vendit z
 ad restituendū tenet nec excusat p̄
 hoc q̄ soluēdo añ terminū. graua
 tur vel ab alio inducat. s. ab eo cui
 debet. Sicut illi q̄ accipiūt pecuni/
 am mutuo sub vsura z volētes re
 cupare vsuras vendēdo pannos
 aut alia mobilia plusq̄ valēt pro/
 p̄ter expectatiōem solutionis vsuraz
 cōmittunt cū in hoc tps vedatur
 z illa expectatiō rōne hēat mutui.
 nec possūt se excusare eo q̄ volunt
 se seruare indemnes recuperando
 in hoc vsuras q̄s debent. Possūt
 tamē mercatores licite vendendo
 res suas repetere moderatas expē
 sas quas fecerunt in portatiōe ea
 rū sicut patet in p̄anis z similib⁹
 nec tamē p̄nt repetere expēsas sup
 suas. Item scias q̄ si aliquid p̄ pe/
 cunia obliget dom⁹ aut ager aut
 alia res cui vsus p̄cio extimari d̄z
 ille q̄ mutuauit vsū illius rei debz
 cōputare in solutione z restitutio/
 nes pecunie mutuate. nisi forte ta
 lis res fuerit cuius vsus inter ami
 cos p̄cedi cōsuevit sine p̄cio sic est
 liber z hmoi. igit̄ sūmārim teneas
 q̄ nullo mō licet aliq̄bus pro pe/
 cunia mutuate aliqd̄ accipere qd̄
 possit pecunia mensurari. nec etiā

p̄ alia re hēre vsū fructū vt dictū ē
 Petrus. Ergo ille q̄ mutuauit
 z damnuū incurrit ex mutuatōe pe
 cunie sue nō poterit damnuū repe/
 tere vt videt̄. **S.** Scias q̄ ille qui
 solūmodo amore z beniuolentia
 mutat alteri pecuniā vel aliā rez
 z nō pro p̄cio potest ex pacto de/
 ducere cū eo q̄ mutuū accipit recō
 pensatiōem dāni qd̄ mutuas in/
 currit ex eius mutuatione. sicut cū
 debet reddere pecuniā ad certū d̄
 em z ip̄e nō soluit z p̄pter defectus
 solutiōis mutuas dāni suū nec h̄
 est pecuniā vendere s; se indemne
 seruare. Petrus. Nūquid fauor
 aut obsequiū potest accipi pro pe/
 cunia mutuate. **S.** Beniuolen/
 tia amor z hmoi p̄nt ex mutuo re
 cipi cū nō possint pecunia mensu/
 rari in un⁹ tñ ab obseq̄o vel a lin/
 gua nō p̄nt recipi sed repeti. sic nec
 munus a manu cū possit mensura
 ri pecunia. qd̄ patet in seruanti⁹
 q̄ obsequiū suū vendunt. Verūta
 men tale mun⁹ ab obseq̄o vel a li
 gua ex sola beniuolentia p̄nt reci/
 pi nō quasi ex recōpensatiōe mu/
 tuate pecunie. s; etiā possit mun⁹
 a manu recipi vel donū gratuit⁹
 nō ex pacto tacito vel exp̄sso. q̄ eti
 am dās donasset añq̄ mutuo pe/
 cuniā recepisset. adeo donū ex beni
 uolentia solūmodo potest mutuas
 recipere. qz p̄pter mutuationē nō ef
 ficat̄ peior⁹ z ditionis. Etia nota q̄
 lz nō possit p̄ pecuniā mutuate plus
 erigi q̄ pecunia cui ille q̄ cōmittit
 pecuniā mercatori vel artificia per
 modū societatis potest ille q̄ mu/
 tuat p̄tem lucri qd̄ ex ea prouenit
 ex petere sicut de re sua quia domi
 niū pecunie nō transfertur in euz

cui z misit sed mag⁹ remanet i mu
 tuante. z hoc intelligit qm̄ piculuz
 dāni nō solū spectat ad suscipientē
 sed etiā ad dantē z mutuantē. z sic
 bene licitū est q̄ vnus soci⁹ det pe
 cuniā z al⁹ sup̄pleat laborē. Pe
 trus. Dictū est: qd̄ caput p̄ vsurā ē
 restituendū. Nūquid h̄ omnia q̄ lu
 crata sunt ex pecunia vsuraria sūt
 restituenda. **S.** Possessiones que
 ex vsuris sunt compate nō fuerūt
 ne sunt eoz quoz fuerūt vsure et
 ideo nō sunt eas totaliter restituē/
 de cū ex industria sua z labore suo
 ille q̄ recepit vsuras eas acquisierit
 z forte qz plus valent q̄ vsure. s;
 quia obligate sunt in his quoz su
 erūt vsure ideo p̄cipit q̄ vendatur
 z ipaz p̄cia restituant̄ fm̄ q̄ritatē
 vsuraz receptaz. Et sic intelligit il
 la decretalis extra de vsuris cuz tu
 sicut asseris. Nota tñ q̄ ille q̄ reci/
 pit domū aut agrū aut aliā rez q̄
 habet vsū fructū ab alio sub vsu
 ris. nō tenet solū restituere domū
 vel agrū vel aliā rem quā accepit.
 sed tenet inde fructus p̄cepros re/
 stituere. qz fruct⁹ illaz rez sequūt̄
 eas z eis debent. Aliud est tñ de re
 bus q̄ nō habent vsū fructū vt bla
 dū vinū z hmoi. qz solū eas tenet
 restituere ille q̄ eas p̄ vsurā recipit
 nec illud qd̄ acquisitū est ex eis re
 bus est restituendū euz nō sit fru/
 ctus eaz sed humane industrie ni/
 si forte p̄ detentōnem illius rei al/
 ter cuius est res que est p̄ vsurā ex
 torta sit nimis dānicatus. qz tūc
 q̄ p̄ vsurā eam recipit tenet ad re/
 compensatiōem noūmentū.

Cap. XX.

Petrus
 Ic mihi de restitutōe ali
 arum respicit de nouū

tis illatis in psonā vel in reb⁹. **S.**
 De dāno illato in psonā sicut ē ab
 scilio mēbrī vel desloratio virgīs.
 qz nō p̄nt restitui ad equale cū mē
 brū abscissū z integritas vel v̄gint
 tas restitui nō possunt. debet fm̄
 recōpensatiōem restitui sicut in pe/
 cuniā vel honore ad arbitriū boni
 viri. z hoc intelligit de puella quā
 do p̄ violentiā corrupit. qz si ex
 voluntate eius sine fraude aut vi
 olentia corrupit nō tenet ad resti/
 tutiōem q̄ cā violauit. De fama o
 scias q̄ tripliciter p̄nt q̄s alterius
 famā auferre. Primo modo vezz
 dicendo z ordine debito seruato si
 cut p̄ dendo crimē alteri⁹ fm̄ or/
 dine iuris. z sic nō tenet restituere.
 Secūdo vezz dicendo sed nō ordine
 debito. z sic tenetur ad restitutio/
 nes fame quantū potest absq̄ mē
 dacio. s. dicēdo se malū dixisse vel
 eum iniuste diffamasse. Et si ei fa/
 miam restituere non potest debet
 ei aliter recōpensare. Tertio sal/
 sum dicendo z manifeste. z sic tene
 tur famā restituere z quibus pro/
 d̄it etiam falsum crimen dixisse. Et
 scias q̄ illi qui habēt ex officio suo
 p̄ ouidere salutē alioz peccant nī
 si infamā a se repellant cuz fama
 sit necessaria ad edificatiōem proxi
 morū. Repellitur autem in famia
 dupliciter. vel causam in famia sub
 traher. do vel linguas detrahenti/
 um cōpescendo. Circa o restitū
 tiōem faciēda p̄o p̄r damnuū illatū
 in rebus. scias q̄ aliquis dānat̄ r
 in rebus dupliciter. Vno mō q̄
 aufertur ei quod actu habet. z tale
 damnuū restituendū est fm̄ recō
 pensatiōem equalē sicut combu
 tendo domum vel interficiendo

Cap. XXI De sacramento

equi. et hmoi restitutio debet fieri
fm valore domus vel equi. Scdo
impedit aliqd ne adipiscat illd qd
erat in via saluadi. Et tale damnu
no oportet restituere ex equale sed
fm iusta extimatione damni cui
possit pluribz causis impediri sicut
de blado seminato z lucro ipedi-
to z hmoi non tenetur damificans
ad totu puentu restituendu sed so-
lum fm iusta extimationem dam-
ni illati ad arbitriu boni viri. De i-
pedimento vero beneficii ne alter
adipiscatur. Nota q multipliciter
potest impediri. Uno modo impe-
dit quis iuste ne alter beneficium
vel prebenda obtineat intendens
ad honore vel comodum ecclesie.
vt salicet detur digniori cu alter di-
gnus non sit. z sic restituere non te-
netur. Alio modo impeditur iniu-
ste scz causa odij vel inuidie aut vi-
dicte si nondu beneficiu ille qui i-
peditur obtineat sed solum sit in
via habendi non tenetur impedi-
ens ad restitutione equali cum
ille no sit illud adeptus z posset plu-
ribus causis impediri sed tenetur
ad reconciliandum z recompensan-
dum fm arbitriu boni viri. si vo-
iam adeptus sit beneficiu vel iam
firmatum sit q alicui detur impe-
diens propter causam indebitam
ad restitutionem equali tenetur.
X Petrus. Nunquid semper re-
stitutio facienda est ei a quo res est
ablata vel cui damnu inferi. S.
si possit inueniri debz ei restitutio
fieri vel eius heredi cum vna pso-
na computetur cum eo. Si vero
sit multu distas debet ei transmitti
et papue si sit res magni valoris.
nec ea teneat se restituens gra-

uatum q ei mittat z expensas fa-
ci in mittendo. quia hoc est in recom-
pensatione damni illati. qd alii ha-
buit. ppter rei sue defectu. Si vero
non possit ei comode mitti debet
in loco tuto poni et pro eo seruet.
Si autem ille cui est restitutio faci-
enda sit omnino ignotus debet re-
stitutio fieri fm q potest per ele-
mosinas vel alio modo fm consi-
lium ecclesie. Petrus. Nunquid
semper tenetur restituere ille qui da-
nu inferi vel rem accipit. S. sem-
per tenetur pmo z pncipaliter z alij
consentientes ex consequenti. quia
vt dicit apostolus Digni sur mor-
te no solum qui faciunt sed etiam
qui consentiunt facientibus. idco
omnes illi qui sunt causa iniuste ac-
ceptionis vel damni illati ad resti-
tutione tenentur. Contingit autem
istud fieri noue modis qui habentur
per hos versus. Iustus consili-
um consensus palpo recur. Par-
ticipans mutus no obstans non
manifestans. Iustus salicet qui iu-
bet iniuste accipere vel damnu in-
ferre. Consiliu qui hoc consilium fi-
er. Consensus qui expresse consente
sine quo damnu sequi no poterat
Palpo adulando ex cuius adula-
tione sequit damnu alterius dic-
do esse strennuu factu z huiusmo-
di. Recursus recipiendo z sustine-
do damnu z res ablatas. Partici-
pans scz focus malefici. Mutus
salicet ille cui incumbit ex officio
reprehendere malefactorum vel p
consiliu impedire z hoc non facit
ad restitutione tenetur. Non ob-
stans scz ille cui incumbit ex offi-
cio obuiare malefactoribus sic prin-
ceps q subtrahit consiliu z inde da-

Penitentia Fo. XXVIII

num sequitur ipse restituere tenetur
cu pmo stipendia sint eis ad hec da-
ta. No manifestans. s. ille q tenetur
manifestare malefactori qn latu-
tat. Omnes em pdicti ad restitutio-
nem tenent. Verutamen pncipalis
i facto pmo tenetur. scdo creques
z sequetur alij. Et vno restituente
illi qui damnu habuit alij eidem
apli no tenent. sed pncipal in facto
tenent satisfacere z restituere ei q p-
bis restituit. Petrus. Nunquid illi
q in bello aliqd accipiunt rapina co-
mittunt z ad restitutione tenentur.
S. Si illi q damnu inferunt iustu
bellu habent no comittunt rapinas
in accipiendo nec ad restitutione
tenentur licet peccare possint in mo-
accipiendi ppter nimia cupiditates
ex praua intentione. Si vero iustus
bellu no habent accipiendo comit-
tunt rapina z ad restitutione tenen-
tur. Scias aut ad hoc q bellu sit
iustu tria requirunt necessario. Pri-
mu est auctas pncipis cuius mada-
to bellu est gerendu qz pncipibus
z publicis psonis pntet bella mo-
uere z no psonis puatis. Scdm e
causa iusta vt. s. illi qui impugnan-
tur sint culpabiles. Tertio requiri-
tur intentio recta vt. s. ille qui impu-
gnat in tali bello iusto intendat ma-
lum corrigere z bonum promoue-
re. Et hec tria concurrunt ad bellu
ad hoc q sit iustum quia si vnu il-
lozum defuerit bellum iniustum et
illicitum efficitur. vnde si ille q im-
pugnat in tali bello iusto accipit n
tenetur restituere sed ei suu esse co-
ceditur. Petrus. Nunquid pre-
scriptio semp valet. S. prescriptio
mala fide habita no valet. Unde
si quis longo tempore mala fide

prescripsit fm ius canonicu restitu-
ere tenetur reddendo quod adstul-
lit. Nam ius canonicu semper in-
tendit salutem animarum z commo-
dum. Nullus autem in peccato mor-
tali saluari potest. Ideo qui mala
fide prescripsit in peccato mortali
est cu rem alterius detineat iniuste.
Peccatu aut no dimittit nisi pus
restituatur ablatu. Quare prescriptio
mala fide habita no sit sine pecca-
to habetur extra de prescriptioib.
Quonia vel omne. vbi dicit q omne
quod no e ex fide peccatu e. syno-
dali iudicio diffinitum vt nullava-
leat absq bona fide prescriptio ta-
iure canonico qz civili. et generalite
sit omni constitutioni atqz consue-
tudin deroganda que absq pcto
mortali non potest obseruari. vn-
de oportet qui prescribit q in nul-
la parte temporis conscientias ha-
beat alienari. si vero prescribat bo-
na fide possidendo no tenetur ad
restitutione. Etiam si fuerit aliq
fuisse post prescriptioem. Et hec
de restitutione facienda sufficiunt
pro presenti.

Capitulum XXI

Petrus.

Uia circa empriones et
venditiones fraus con-
sistit aliquando. Dic-
mibi si liceat rem vendere plus
valet. Billo. Cum emptio et
venditio sit immediate pro om-
nium hominum utilitate si re al-
terius alius indigeat non debet
magis esse in grauamie vnus q
alterius. Ideo dz fm equitate rei
e 4

Cap. XXII. De sacramēto

Contractus institui. q̄ equitas mēsu-
rat fm̄ p̄ciū pecunie p̄ q̄ res datur
Et ideo siue p̄ciū excedat q̄ntitates
valoris rei v̄l res excedat p̄ciū tol-
litur equitas iusticie. z sic v̄dere ca-
rius aut vili⁹ emere rē q̄ valeat ē
illicitū fm̄ se et p̄ciū. Terūtamē
q̄n in emproe et venditōe alter ml̄-
tū ledit. vt pura ciuicus multū in-
digeret alteri. et alter ledit si ea ca-
reat. in tali casu iustū est vt nō solū
recipiat fm̄ rē q̄ vendit. s; ad dam-
nū qd̄ venditor incurrit. Et sic sub-
ueniēdo dāno vendentis p̄ res v̄-
di licite pl⁹ q̄ valeat fm̄ se. licz nō
vendat pl⁹ q̄ valeat necessitatē ha-
benti. si tñ venditor non dānificat
carēdo re sua nō debz eam pl⁹ ven-
dere q̄ valeat licz ille q̄ emit inuē-
tū ea. qz utilitatē que accrescit alte-
ri nō est suū vendere licz possit v̄-
dere suū damnū z sic ad restitutōz
teneret. qz tñ p̄ciū rez nō est deter-
minatū fm̄ se. in d̄ est q̄ modicus
plus v̄dere v̄l min⁹ emere nō tol-
lit equalitatē iusticie sed s̄at p̄mit-
tū. Petr⁹. Dic mihi quō ven-
ditio est illicita prop̄ defectus rei.
B. Tripliter est illicita prop̄
defectū rei. Primo fm̄ specīe rei.
z hūc defectū h̄ venditor cognoscat i-
re quā vendit fraudē cōmittit z re-
stituire tenetur. vt si vendat auri/
calci p̄ auro. Secundus defectus
fm̄ q̄ntitatē que p̄ mensurā coḡsci-
tur. Ideo si venditor sciēter viatur
deficiēte mēsurā peccat z ad resti-
tutionē tenet. Nec prop̄ b̄ est incō-
ueniēs esse diuersas mēsuras fm̄
diuersitatē locoz prop̄pter diuersi-
tatē copie z inopie rez. Quia vbi
maior copia rez q̄ v̄ndat necesse
est maiorē mēsurā habere. z h̄ p̄ri-
net ad rectorē ciuitatis z nō ad p̄i-

uatā p̄sonā. ideo eas p̄terire nō li-
cet. Tertius est ex p̄te q̄lirans. scz
si vendat aial infirmū pro sano q̄
scienter b̄ facit fraudē cōmittit in
q̄bus oibz v̄ditor sciēnt peccat.
z ad restitutōz tenet. Si v̄o igno-
rante hoc fecerit nō peccat v̄den-
do. sed cur ad ei⁹ nōciā pueniret
debz recōpensare emprozi. Et sicut
ex p̄te v̄ditōis fraus cōmittit sic
ex p̄te emprozis. sicut q̄n venditor
scit v̄l credit rē suā min⁹ bonā. vt si
v̄dat aurū purū qd̄ credit esse au-
rialcū emprozi si illud cognoscat
iniuste emit z ad restitutōz tenet.
dū min⁹ illud emit q̄ valeat. z sic
est in oibz alijs rebz que min⁹ ven-
dunt p̄ ignorantia vendētis et cog-
nitōem emētis. sic q̄ vendit aurū
bonū p̄ sophisticato. z emēs cog-
noscat illd̄ ad restōem tenet. S; r̄
si v̄ditor vendat aurū p̄ alchemiā
factū p̄ vero auro fraudē cōmittit
cū sit aur⁹ nō ita p̄ciosus in substā-
tia sicut v̄z aurū. Petr⁹. Nū
quid v̄ditor d̄z sp̄ dicere viciū rei
quā vendit. B. Si viciū rei que
vendit occultū sit. v̄ditor d̄z illud
emēt manifestare. alioq̄n v̄ditio
est dolosa. z peccat v̄ditor qui dat
emētī occasionē dāni z piculi. et te-
net v̄ditor ad restōem. sic si vende-
ret equū claudicāre p̄veloc. domū
ruinosam p̄ firma zc. Si v̄o viciū
manifestū fuerit sicut cū equ⁹ ē mo-
noculus et h̄mōt. qz licz nō cōpe-
tat v̄ditor. i. potest tñ pueniēs esse
alijs si ille prop̄pter illd̄ viciū sub-
trahat de p̄cio q̄ntū oportet. nō te-
net ad manifestādū viciū rei. quia
si forte manifestaret illud emprozi
prop̄pter illud viciū pl⁹ veller sub-
trahere de p̄cio q̄ esset subtrahen-
dū Unde pot̄ licite v̄ditor z s̄ule

Extreme Vnctionis Fo. XXIX

re nō manifestādo viciū rei sed re-
ctādo. Nota tñ qz in re vendēda
viciosa v̄ditor ei⁹ d̄z viciū emprozi
manifestare z dicere tenet. non tñ
optet qz p̄ p̄conē venditor illd̄ vici-
um p̄nūciat. qz si sic erreret om-
nes emprozi es abēdo q̄ alias rei
conditōes nō cognoscerēt in q̄bus
res bona ē z valis. sed sufficit sim-
gulariter ei dicere q̄ vult emere. q̄
p̄t simul oēs conditōes rei cōpu-
tare siue bonas siue malas. qz ni-
hil prohibet rē in aliq̄ esse viciosa.
et in multis alijs cōditionibz esse
B. vtilē. Et nota qz res pot̄ vendi
fm̄ p̄ciū qd̄ repit in locis. vnde il-
le q̄ desert bladū ad locū vbi cari-
stia est et scit alios plures bladuz
afferētes p̄ quos mel⁹ forz habe-
bit potest r̄cē iusticie bladū suū
v̄dere fm̄ p̄ciū qd̄ ibi inuenit. et n̄
manifestare tenet aduentū aliorū
bladū apporātū. si tñ illud ma-
nifestaret vel de p̄cio subtraheret
hoc esset virtutis. Petrus. Nū
qd̄ licz vendere rē pl⁹ q̄ est empra
B. Rem absolute v̄dere prop̄
cupiditatē luci solū est inonestū
z illicita est talis negotiatio. etiam
clericis phibita. Rez tñ v̄dere ca-
rius q̄ sit empra prop̄ aliquē si
nō honestū. vt. f. lucrū moderatuz
q̄rat ad dom⁹ suē sustentatōez et
ad subueniēdū indigentibz. aut p̄-
pter publicā utilitatē. s. ne res que
sunt necessarie patrie desint. z sic
negotiano talis licita est. et lucrū
erpedit nō vt q̄rat quasi fraus. s; z
vt stipendia laboroz. Nec pprie tal
est negotiatio. Unde ille q̄ rem e-
mit solūmō vt cari⁹ vendat nego-
ciat. qz solū lucrū querit z turpis q̄
stus ē. sed ille q̄ emit nō vt vendat
sed vt teneat. p̄pter necessitatē sub-

leuandā. z postmodū prop̄ causā
necessariā vendat nō negociat. nec
talis venditio est negotiū licz cari-
us vendat q̄ emit. Potest tñ ali-
qs licite rem cari⁹ v̄dere q̄ emit
pluribz causis. qz. f. r̄c. meliorauit.
vel qz p̄ciū rei est imutatū propter
loci diuersitatē aut t̄pis. vel prop̄
piculū in quo se emēdo exposuit
de dando et trāsferēdo res suas d̄
loco ad locū. vel eas ferri faciēdo.
aut propter alias necessitates oc-
currētes. et sic vendēdo res pl⁹ q̄
sunt empte nō est absolute negoti-
atio sed iusta v̄ditio. Negotiatio
autē vt dictū est clericis est inter-
dicta p̄pter lucrū terrenoz cur⁹ de-
bent esse cōceptores. z ne animuz
suū a d̄mīno fuitio nimis r̄tra-
hant. ad qd̄ sunt sp̄caliter deputa-
ti. Ideo ap̄s. ij. ad. Thoz. ij. dicit
Nemo militās deo impitat se ne-
gocijs secularibz. vt placeat ei cui
se pbant.

Cap. XXII

De sacramēto extreme vnctōis

Petrus.

Ecce mihi de extrema vn-
ctōe qd̄ sit. z de ei⁹ ma-
teria z forma. B. Ex-
trema vnctio est sacra-
mentū qd̄ expurgat reliq̄as pctō-
rum q̄ nō sunt sufficiēter p̄ p̄niam
subiata. aut p̄ negligētā aut p̄ ig-
norantia. Est enim extrema vnctio
v̄ltimū remediū disponēs ad glo-
riā. z exhibet p̄ modum curatōis.
Item extrema vnctio est sacramē-
tum vnū nō vnitate indiuisibilita-
tis sicut p̄ictus sed vnitate p̄secrō-
nis. qz in eo dat̄ gratia ad curatōz
vulnerū sp̄aliū. Et dat̄ hoc sacra-
mentū solis infirmis q̄ sunt excū
e 3

Cap. XXII. De sacramento

tes de hac vita. quare dictum est hoc sacramentum ad gloriam disponit in hoc extremo vite corporalis. Et quia dat per modum curatiois solum datur infirmis et non sanis. Similiter pueris non datur cum visum rationis non habeat. eo quod actualis devotio requiritur in suscipiente. Sicut nec datur illis qui nec cognitionem nec devotum habent ut furiis et amantibus. nisi prius habuerit lucida intervalla. et illud cum instantia petierint. Quia si infirmi instant perierunt dum cognoscunt et intelligunt si oppelli fuerint morte in extrema necessitate potest eis dari. Hoc autem sacramentum solis sacerdotibus pertinet ministrare. ut dicit beatus Jacobus. Infirma quod est ex vobis idu-
Petrus. Que est materia huius sacramenti. **S.** Oleum oliuay siue ballami consecratum ab episcopo. Forma autem huius sacramenti est hec. Per istam sanctam unctioem et per suam purissimam misericordiam etc. Unde forma huius sacramenti est solum deprecatio. ut patet ex dictis beati Jacobi prius dictis. Ista illa forma indicatio. scilicet ego ungo vos etc. in nomine patris et filii etc. non est forma huius sacramenti. sed solum modo illa verba prius dicta. Per istam sanctam unctioem etc. In quibusdam tamen ecclesiis permittunt. Quia vero ut dictum est hoc sacramentum datur per modum curatiois spiritualis ideo solum illa membra unguenda sunt ubi ratio est morbi spiritualis. sicut quinquaginta sensus. scilicet oculi propter visum. aures propter auditum. nares propter odorem. os propter gustum. manus propter tactum qui in digitis viget maxime. Et ista unctio ab omnibus generaliter

obfusca. et est de necessitate. Verum tamen propter vim appetitivam a quibusdam unguuntur pedes et pedes. Et quidam unguuntur pedes et non renes et cetero renes et non pedes. Hoc tamen non est de necessitate sacramenti. sicut illa unctio qui fit ad quinquaginta sensus. genitalia vero propter honestatem et reverentiam sacramenti non unguuntur. In illis hominibus qui habent oculos erutos vel manus abscisas aut nasum abscisum aut alia membra que debent ungi quibus sunt propinquiores illis debent ungi. quia licet illa membra non habeant. et ex illis peccare non possint exteri. habent tamen illa membra in radice anime et omnia que debent eis et peccare interni possunt circa ea que ad illa membra pertinent. Quibus exteri explere non possunt. **Petrus.** Nunquid hoc sacramentum per quinquaginta necessitate potest sepius iterari. **S.** Potest. quia ut dictum est super quodam capitulo solum tria sacra que non possunt iterari. scilicet Baptismus. Confirmatio et ordo eo quod imprimunt characterem. Et sacramentum autem extreme unctiois characterem non imprimit. et ideo potest sepius iterari. Sicut ut dictum est hoc sacramentum ordinatum ad curam spirituales reliquiarum actualis peccati. in quibus homines pluries cadit et infirmatur spiritualiter et ideo medicina eius potest pluries iterari. Similiter notandum est quod hoc sacramentum non solum respicit infirmitatem sed infirmitatis statum. ideo per quilibet infirmitate dari potest. sed non in quilibet statu infirmitatis sed solum in extrema necessitate in articulo mortis in quo sperat hominem mori. ideo per infirmitatem diu-
turnis non datur. sicut est palis lepro-

Extreme Unctionis Fo. XXX

et homini. Nec etiam per quibusdam infirmitatibus non diuturnis sicut febris continua et homini nisi periculum mortis imminet. Nota etiam quod si quis invidiosus fuerit infirmitate durate in eodem statu non iterum debet ungi. quia non est eadem infirmitas si curatus fuerit a pristina infirmitate et reciduat. iteque possit ungi. quia non est eadem infirmitas in ungi. Similiter si periculum mortis evadat et durate adhuc infirmitate. et iteque per eandem infirmitatem ad simile periculum reducat potest iteque ungi. quia iam est quasi alius status infirmitatis.
Petrus. Nunquid ab infirmis aliquid de fide sua redrendum est cum perierint extreme unctiois sacramentum. **S.** Illo debet eis indicari ut prius dicant ad divinam gratiam implorandum. Similiter et symbolum ad sue fidei explanationem si loqui possint. Quia tamen laici ut in pluribus adeo sunt rudes quod etiam nec symbolum sciunt. ideo curati sacerdotes monere ut symbolum suum addiscant. et articulos fidei eis explicare ut sciant quod credere debeant. et maxime in extremo mortis articulo. ut suum habeant in illo statu per oculum cordis creatorum. **Petrus.** Expone mihi quod sunt articuli contenti in symbolo et quot sunt. **S.** Sunt septem. scilicet septem circa deitatem. et septem circa humanitatem christi. et in vitro quod symbolum dicitur septem patrum et apostolorum continentur. Primus articulus est de unitate deitatis qui una in tribus personis est. et ideo dicitur. Credo in deum. Et in symbolo patrum dicitur. Credo in unum deum. quantum ad tres personas scilicet tres articuli. scilicet quantum ad personam patris dicitur. patrem omnipotentem. quantum ad personam filii dicitur. Et in Iesum christum filium eius. Et quantum ad personam spiritus sancti dicitur. Et in spiritu sanctum. Et in symbolo patrum. Et in spiritu sanctum dominum et vivificantem qui ex patre filioque procedit. Et sic ponuntur tres articuli quantum ad deitatem. Deinde ponuntur tres articuli qui pertinent ad opera trinitatis. Quorum primo ponitur primus qui est quantum ad personam qui pertinet ad opera trinitatis propria qui pertinet ad esse nature. ideo dicitur. Creatorem celi et terre. Secundo ponitur articulus qui pertinet ad esse gratie et comprehendit omnia que pertinent ad sanctificationem et ad sacramenta ecclesie. ideo dicitur. Sanctam ecclesiam catholicam sanctorum communionem remissionem peccatorum. Et in symbolo patrum dicitur. Qui locutus est per prophetas et in vnam sanctam catholicam et apostolicam ecclesiam. Tertio ponitur articulus qui pertinet ad esse glorie. et sic ponitur septimus articulus qui est resurrectio mortuorum in vitam eternam. ideo dicitur. Carnis resurrectionem et vitam eternam. Et in symbolo patrum dicitur. Et expecto resurrectionem mortuorum. et vitam venturi seculi. Et sic sunt septem articuli circa deitatem. Si tamen numerabis. ita quod de tribus personis unus erit solum articulus. et sic grosso modo laicis expones. Credere debemus firmiter in unum deum verum. et sic est primus articulus. Et quod ille verus deus unus trinus est in personis. et sic est secundus articulus. Iteque credere deum quod est unus deus in essentia

et trinus in psonis z creator oim
z sic est ternus articulis. Item cre
dere debemus q fides catholica
vera est z sacramenta ecclesie que
hominem sanctificant vera sunt z
etiam ea que in scripturis sanctis
continentur q vna est fides vnum
baptisma. z sic est quartus articu
lus. Item q erit resurrectio mor
tuoꝝ z est vita eterna qua expecta
mus. z sic est quintus articulus. de
inde sunt septem articuli alij cir
ca humanitate christi quoz p mus
est de incarnatione scz q filius dei
carne vera assumpsit ideo dicitur
qui conceptus est de spu sancto. Et
i simbolo patru dicit. qui propter
nos homines z ppter nostra salute
descendit de celis. z incarnatus est
de spu sancto. Secus articulus est
de nativitate eius ex vtero bte ma
rie vginis. ideo dicit. Nat⁹ ex ma
ria v gine. zin simbolo patru. Et
homo factus est. Et alij duo arti
culi possunt in vno formari scz q
descendit de celis vt carne assu me
ret z ex virgine nasceretur. Tertius
est q morte passus est. p nobis et
sepult⁹. ideo dicit. Passus sub pon
cio pilato. zin simbolo patru dicitur.
Crucifix⁹ ena p nobis. Quar
tus est q descendit ad inferna sali
cet ania eius corpe existere sup tra
io dñ descendit ad inferna. Quin
est q tertia die resurrexit. io dñ ter
tia die resurrexit a mortuis. Sext⁹
est q ascendit in celu. io dñ z ascen
dit ad celos. Septim⁹ est de adue
tu eius ad iudiciu. io dicit. In devē
turus est iudicare vivos z mortu
os. z sic sunt qttuordecim articuli
fidei q nobis pponuntur firmiter
ad credendū z ignorātibz firmiter
exponendi sūt vt sup dictū est.

De sacramento mrimonij.

Cap. XXIII. Petrus. Q

Incubi de sacro mrimonij
o p qd carnalis p pagano pter
uat. Et pmo qd sit z an sit sa
cramētū. **S.** Mrimonij vt dicit
mag⁹ s⁹nia est viri mulieris q iun
ctio maritalis inf legitias psonal
individa vite p suetudine rēncē.
Est etiā mrimonij sacm z i co cō
fert gra ad opa mrimonij fm q i
fide xpi ptabit. **Petrus.** Quō
pōt gra pferri in mrimonio i quo
acc⁹ carnalis p silit z p pūscētia z
pctm. **S.** Vt dicitur in mrimōio
gra pferit. **Et b** attendas scias tria
bōa eē i mrimōio q gra sicut actū
ei vt nō sit pctm. scz fides. ples. et
sacm. **Fides em** pferat in mrimo
nio reddēdo debitū vel erigēdo ita
q accedit qd ad suā. z nō ad alienā.
Proles ena ē bonū mrimonij rōe.
finit. vt in de ples educat ad cultū
diuinū. **Sacm** est etiā ternus bo
nū qstrū ad inseparabilitatē. qz signū
est pūctōis xpi z ecclie. z ista bona
actū mrimonij exculant ne sicut
ofus. sed magis vtuosus. **Pe
trus.** Nunquid carnalis copu
la est de eētia sacri mrimonij ita
q sine ipa mrimonij eē nō possit.
S. qm ad eētia mrimonij fm
q mrimonij ē sacm tūc carnalis
copula nō est de eētia mrimonij.
qz alit n̄ fuisse vt mrimonij inf be
atā maria vginē z ioseph qd falsū ē.
qz vtz fuit mrimonij qstrū vō ad
eētia mrimonij. scē cōpletū p opa decla
rat carnalis copula esse de eētia
mrimonij. z sic vt dicitur ē cognosce
re suā p pā vtuolū ē z nō pctm. s
ē mentozū. qm cōiuges sūt in actu
merēdi. s. i caritate. z i rēto fuerit
cta i actu. s. ad reddēdū debitū vel
ad pūgnatōz. **Petr⁹.** qz spōsalia z

ad eētia mrimonij qz sacramentū
z carnal copula nō ē eētia mrimonij
qz et est pūgnatōz
z a qd ē eētia mrimonij s. ē cōpletū p
opēta z declarā carnal copula
esse z eētia mrimonij qz cōpletū

precedit mrimonij. Ideo dicit mihi
prio de sponsalibz z postea de ma
trimonio ex qbus efficiat. **S.** tam
sponsalia qz mrimonij efficiuntur
p verba de cōsensu aniu oz. s. dī
ferentur. qz sponsalia sūt p verba
de futuro. vt dicēdo. accipia te in
meam vrozē. **matrimonij** sit p
verba de pēnti. vt dicēdo. Accipio
te in meū. Et b intelligas sane cū
cōsensu animoz vtrozū qz vrozū.
quelic verba plac fuerint predi
cta z cōsensu animoz. defuerit ex
pre vtrozū psonē vel vni. spon
salia nō valent. seu matrimonij.
S. sicut dicit infer⁹ ca. seqnti. **Petrus.**
Quot modis sūt spōsalia.
Sillo. Quattuor modis. **Prio**
nuda pmissione. vt dicēdo. Ac
cipia te. **Secūdo** datis arras spon
salijs. sicut pecunia: vel aliq alio.
Tercio anuli subaratoe. **Quarto**
iuramento interueniente. vel fide.
Petr⁹. Nunqd sponsalia sub
pditione fieri pnt. **S.** Quāqz fie
ri possunt z qnqz nō. qz aliquan
do est inhonestā conditio. z qndoqz
nō. Si honesta fuerit conditio vt
dicēdo. accipia te si placuerit patri
meo. vel si dederis centū florenos
z hmōi. p dote. tūc stante pditione
stat pmissio. z nō stante nō stat
pmissio. Si vō inhonestā fuerit cō
ditio hoc fit duplicat. qz aut est
bona matrimonij. vt dicēdo. acci
pia te in meā si venena sterilitatis
pures. vel si te ad adulterādū ex
ponas. sic n̄ stat pmissio. nec tenet
sponsalia. **S.** Aut illa cōditio inhone
sta nō est bona mrimonij. sed cō
tra naturā eius. vt si dicat. accipia
te in meā si furis in eis consenseris
vel hominē interfeceris. sic non te
nent spōsalia. z illa pditio debz ab

hōi tolli z p nulla haberi. **Et qz** ex
pmissione sponsalium obligat quis
alter peccat mortalitē q nō soluit
pmissum. nisi in casibz exceptis a
iure. ppter qd sponsalia sub condē
tione sp fieri debēt. s. fm cōsensū
z ordinatōem ecclie. **Petr⁹.**
Quot sunt casus q dūlmūt z dis
soluunt sponsalia. **Sillo.** Duo
sunt casus. **Prim⁹** est qn alter re
ligione ingredit. **Secūdo** est qn al
ter eoz contrahit cū alio p vba de
pēnti. et in his duobus casibz spō
salia soluunt ipō iure. **Terc⁹** ē qn
alter eoz se transfert ad regionem
longinquā z diu expectat⁹ seu req
situs z nō reuertit staturo tpe ad
mrimonij p bēndū. **Quartus** est
qn alter cōtrahentiū incurrit infir
mitates graueq ipm debilitat. vt
palisim z hmōi. aut difformitate.
vt absisione nasi aut alteri mem
bri necessarij. aut incurrit infirmi
tatem q est ptra bonū plis. vt lep
que solet inficere plē. **Quint⁹** qn
do alter cōtrahentiū fornicat. **Se
xtus** qn supuenit affinitas. s. qua
do spōsus pus cognouit cōsangu
neā sponse. vel qn spōsa cognit
a consanguineo spōsi. s. i. r. quando
reperitur inf eos cognatio spūalia.
Septim⁹ est quādo absoluit sei
uicē ab obligatōe sponsalium. **Octa
uus** est qn ptabentes spōsalia se
mrimozis etatis qz sit tpus defini
nari a iure. vel alter eoz. et qn p
ueniūt ad etatē legitimā discenti
unt. vel alter eoz. In his tñ sex ca
sibz fm iudiciū ecclie. s. epi aut offi
cial⁹ seu archidiaconi sponsalia se
soluēda. **Petr⁹.** Quot tpus req
rit ad sponsalia ptabēda. **S.** Te
pus septēniū requirit tā in viro q
in muliere. nec ante tpus illud ter

nent sponsalia eoz. Si p se aut p
parētes facta fuerint. nec aliq affi-
mitas er illis causat. nisi dū ad illd
tempus pueniētes ratificauerint
quia tūc valeret. Unde postq vir
vel mulier p mū septēniū atigerit
pōt p verba de futuro sponsalia n
tamē mīmonii p trahere. qz mu-
lier. xij. anno mīmonio copulari
potest z ad matrimonii potest se
obligare. qz eo tpe est apta gene-
rationi. Vir aut in. xiiij. anno. Ta-
men qnqz puenit tpus fm cordis
et corpis eorum potentia. z apti-
tudinē et vsus ratio acceleratōes.
Petrus. Nunqd carnalis co-
pula subsecuta post sponsalia d fu-
turo mīmonii cōtrahit z facit.
Billo. si copula fuerit subsecuta af-
fectu mīmoniali. itaqz qliber co-
pulet cum suozalis copula carnal-
seqns spōsalia in matrimonii facit
verū. qz pillam copula expmit cō-
sensus de pntia q vez matrimo-
nii facit. Si i ho copul. cū carnalis
solum affectu fornicario illa copu-
la carnalis post spōsalia non facit
mīmonii. sicut cū aliqs dat fidē
mulieri eā ducēdi in vxorē solū ea
intentōe. vt eā carnalis cognoscat.
et tali copula (cū cōsensus defuerit)
nullū est matrimonii. In foro ta-
men exteriori vbi ecclia iudicat de
allegatis z apparentibz mīmonii
iudicat esse. Et si cū alfa cōtraherit.
cogē ad primā redire. quā sic cog-
nouerat. In foro tñ cōsentie cō-
sulendū est taliqz cū secūda rema-
neat. qz eius vxor est propria. nō
prima. et q pot. sustineat omnes
excoicationē qz ad primā redeat. et
secūda dimittat. Et sic breuē sci-
as q carnalis copula post spōsa-
lia de futuro si cōsensus defuerit.

nullū matrimonii facit. Petr^o E
Post sponsalia de mīmonio mi-
bi dicas. Et pūo qz ad matrimo-
nii requirunt. Billo. Duo. sc. cō-
sensus et vba experimentia cōsen-
sum animoz qz matrimonialitē co-
pulant. Petr^o. Que sunt illa v-
ba. Billo. Jam pus tibi diri qz
la sunt verba de pntia. vt sic dicen-
do. Accipio te in meū zc. Petr^o B
Sufficit ne cōsensus vñ. tñ ad
matrimonii pficiendū. S. nō qz
matrimonii claudicare nō pōt. iō
nō sufficit cōsensus vñ. tñ. s. mu-
tus cōsensus vtrorūqz. vñ remo-
to consensu vñ nūbentū nō est
matrimonii. licz alter cōsentiat. z
licz etiā verba de pntia ab vtro qz
pferant. z si ille q nō consecrati az
ducit in vxorem.

Cap. XXIII Petr^o
Unqd primā pōt dimitte h
re z cū secūda manere. h
S. In foro cōscientie non
pōt cū prima manere. cū nō sit et.
vxor. sed pot. cū secūda. cum qua
cōsensum habuit. Et rūtamen in
foro exteriori in quo ecclia de ap-
parentibz z exterioribz iudicat. co-
gē cū prima redire z secūda reli-
quere. nec ecclia i hoc iudicando
decipit. licz decipiat in facto. ille tñ
potius debz fugere ad extraneas
pres et secū primā ducere. cū q cō-
sensus nō habuit. Petr^o. Quia J
dixisti q vba de pntia experimentia
cōsensum in interiorē sunt de eēntia
matrimonii. Glidēt q qz mūti cō-
trahere nō valeant. nec illiq loqui
nō pnt. vel q seimicē nō intelligūt.
S. In talibus q seimicē intelli-
gere nō pnt ppter idiomatū di-
uersitatē. vel q loq nō pnt. signa p

verbis reputant. z in eis signa ex-
primētia cōsensu sufficiūt Petr^o
R Nunqd p vba alioz q nubētus
seu p procuratores pnt effici mīmo-
nii. S. Si puella p vccūdia ta-
ceat. z pntes ei loqnt. z ipa vbi
eoz nō p tradicat. nec contradicere
videat. z videt eis cōsentire. z copu-
tant verba pntū p verbis puellē
sic mīmonius efficiē. S. Ille si aliq
ptatem sui cōsensu inf pcurato-
res posuerūt z pntis inter pcurato-
res firmet z nūcios nō p dīcē-
tibus ipis pro qb mittunt. anqz
dictoz procuratoz aut nūciozum
pntis firmet. vñ est mīmonii.
Si tñ pbabilē sentiret q ambo
vel alter eoz n cōsentiret. pntes p-
curatoz i suo pberet pntis nullus
eēt mīmonii. Petr^o. Nunqd
furiosi z amētes pnt p trahere ma-
rimonii. Billo. Circa tales furi-
osos scias. aut furia pcedit matri-
monii. aut sequit. si seqt mīmoni-
um nullo mō dirimit ipm iā p tra-
ctū. si ho pcedat furia z habz luci-
da intervalla. z tūc licz nō sit tutū
q pbat mīmonii. eozqz nescit e-
ducere prolē. tñ si cōtrahat. vñ est
matrimonii. Si ho nō habeat lu-
cida intervalla. sed sp i furia pmane-
at. vñ vñ rōis nō habeat z p cōse-
qns nec cōsensu nō e vez mīmo-
nii. Petr^o. Nunqd cōsensus
cōditionat facit mīmonii. S.
Quia sicut dictū est sup de spōsali-
bus qnqz facit. et qnqz nō. qz cōdi-
tio illa qnqz p vba de pterito fit
ad de pntia aut de futuro. Si d
pntia. vt cōtraho si sis vgo. tunc
etiā stāte cōditō tenet mīmonii
et nō stāte nō tenet. Si ho de pte-
rito vt dicēdo. cōtraho tecū si mari-
tus tu^{us} fuerit mortu^{us} tūc stāte cō-

dit dētenet mīmonii. z nō stante
cōditō eō tenet. Si ho cōditio sit
de futuro. z illa sit ptra bona mī-
monii. nō tenet mīmonii. vt di-
cēdo. Accipia te si venena sterilita-
tis procurēs et hmoi. Si ho sit cō-
ditio de futuro pro alio fine in ho-
nesto. q nō est cōtra bona mīmo-
nii. vt dicēdo. cōtrahā tecū si futū-
mibi cōsenser. tal cōsensus nō im-
pedit mīmonii. cū tal cōditio p-
adiecta habeat. Si aut fuerit con-
ditio d futuro z necessaria. vt si di-
cat. Contrahā tecū si sol ouat cras-
tenet matrimonii. Quia talia fu-
tura sunt pntia in suis caus. Si
ho cōditio sit impossibilis. tūc p o-
nō adiecta habeat z nō tenet ma-
rimonii. Si aut fuerit cōtingē-
vt dicēdo. cōtrahā tecū si dederis
mibi centū libras. vel si patri aut
mī i mee placuerit et hmoi. tūc stā-
te cōditō est stat promissio. z nō stā-
te promissio eō stat. vt dictū est
de sponsalibz.

Cap. XXV. Petr^o.
Um tal copula carnal lz n
nō sit d eēntia mīmonii ab-
solute lz sol^o pntis p vba
de pntia expmissus. verū tñ seqt ad ip-
sū iplicite sic effect^o ad cāz z vñ rei
ad vñ. Jō cū tal carnal copula q
act^o iugal d z pntiat in petitiōe z i
redditiōe dbitū d ipo mibi dicas. i.
vtz alter pntiū teneat. alfi dbitū
reddere. qz vt dic apls. j. Lho. viij.
Vir vxori dbitū reddat sibi z vxor
viro. mulier sui corpis prate nō bz lz
vir. vt prate corpis sui nō bz lz mu-
lier. z i obligatiōe reddēdi dbitū
vir z mulier se cōles. z teneat alē al-
teri reddere dbitū. S. Quia qnt
vtrūqz teneat alē alteri reddere.

Coz?
no.
no.
1. a. q. c.
my.
2. a. q.
ex?
vle
11 p
f. vñ
forg de

Amptō p p?
Amptō p p?
ob.
So.

A secūda ducere qz

Amptō p p?
Amptō p p?

debitū et an sit de rōne p̄cepti. tñ
incolumitas p̄sone p̄us debz sua
ri aut confuari. Quia si vir videat
sibi imminere piculā ex hmōi reddi
tōe. reddere n̄ tenet. vnde si vir red
dat impotēs ad reddendū debitū
ex causa q̄ ex m̄rimonio consequi
tur. sic ex frequēti cōcubitu. mu
lier nō habz vltimū ius petendi de
bitū. z in petēdo vltimū se mulier
meretricē q̄ iugē exhiberet. Si
aut reddat impotēs ex alia causa z
illa causa licita est et rōnabilis sic
propter infirmitatē casualē vel ni
miū laborē in acquirēdo victū ei
et sue plus sic nō tenet reddere de
bitū nec pot mulier exigere. Si ve
ro impotēs fiat ex causa illicita si
cut basiludia sectadi et huiusmo
di peccat vir. z peccatū mulieris si
propter hoc in peccatū labat aliq̄
modo ipi viro impurat. Vñ debz
vir q̄strū potest opas ponere vt vt
ot cōtineat. et cauere ne prop̄ cau
sam illicitā ad reddendū debitum
impotēs efficiat. Pet̄. Nūqd
vir tenet reddere debitū vxori etiā n̄
petēt cum prop̄ verecundiā non
sit ausa petere. S. sic. eo q̄ p̄hu
suismodi reddidōes p̄stāt remediū
cōtra cōcupiscētiā vxoris. Verūta
men petere vxorē licz apta nō fu
it nec vbo fiat. p̄ter verecūdiam
cū signis z nutibz plerūq̄ indicat.
Et hec petitiō d̄z interpretatiua. vñ
qñ vir p̄cipit signis et nutibz q̄ vt
oz vult sibi debitū reddi debz red
dere nec debet expectare q̄ verbis
vel p̄cibus petat vt ei⁹ incontinē
tie obuiet. Petrus. Nūqd vi
ro leproso petēt debitū mulier te
net reddere. S. Sic tenet vxor
debitū reddere s̄z nō cū eo habitā
re. quia nō ita cito ex cōcubitu car

nalī vxor infiat reddendo debitū
viro leproso sicut ex frequēti cōba
bitatōe cū eo. Et licz ex tali cōcū
bitū qñq̄ p̄les infirma generet.
melius est tñ plē sic esse q̄ penitū
nō esse. z sic viro leproso tenet vx
or ei⁹ debitū reddere si petat. Pe
trus. Nūqd licz a muliere men
struosa debitū petere aut ipsa red
dere. S. Sic mēstruū mulieris di
stingue. qz aut illud mēstruū cō
tingit ei naturalit̄ aut nō. Si con
tingit ei naturalit̄ qñ sana est z t̄pi
bus determinatis in tali fluxu men
strui p̄hibitū est ne vir accedat ad
vxorē mēstruatā cū in tali fluxu
mulier possz de facili cōcipere. plem
q̄ de facili cōrripit. Ideo tali tēpe
p̄hibitū est ab ea petere debitū aut
ei reddere. Sed notandū est circa
hunc fluxū mēstrui naturalē q̄ si
vir s̄ scūerit et petierit ab vxore
debitū vxor debz ipm auertere p
cibus et monitis vt desistat a pe
titōe. nō tñ debz auertere efficacit̄
q̄ possit viro esse occasio incidēdi i
alias corruptōes culpabiles et p̄
cipue si vir sit pron⁹ ad illas z in
cōtinens fuerit. qz tunc illa possit
reddere. Si vō vir ignoret fluxū
mēstrui naturalē sue vxoris et de
bitū petat mulier debz aliqua oc
casione sine mēdacio p̄cedere vl in
firmitatē allegare ne debitū red
dat. nisi piculū vt prius de incon
tinētia viri timeat. quia tūc redde
re possit cū dolore z inuolūtariē.
Infirmitatē hmōi viro suo vxor
nullo mō d̄z idicare ne de ipavir
abomiatōe p̄cipiat. nisi d̄ prudē
tia viri vxor p̄babiliter p̄sumat. Si
vero fluxus mēstrui inaturalē fu
erit. s̄ si imoderate z quasi cōtinue
p̄ter infirmitatē mulier fluxu

parta potest vir z debitū petere et
mulier reddere nec est prohibitus
qz aliter oporteret hominē perp̄e
tuo p̄tinere. etiā qz in isto t̄pore
modi p̄tinuo fluxu mulier p̄cipere
nō pot. sic q̄ patet q̄ in fluxu natu
rali mēstrui vir non debet petere
nec reddere debitū vxori hūc pari
enti. sed in fluxu inaturali potest
petere z reddere. Petrus. Nū
quid licet viro petere debitū a mu
liere p̄gnate. S. si debitū possit
reddi sine periculo abortus potest
vir ab vxore sua p̄gnante petere de
bitū z a reddere. Quia vsus m̄ri
monij licitus nō solū est in officiū
sed etiā in remediū p̄tra p̄tinente
casū. Si vō nō possit reddi sine pi
culo abortus vel p̄babiliter timeat
de piculo fetus nō debet debi
tum exigi nec reddi. qz p̄napalis ē
institutio m̄rimonij tā in officium
s̄z plus educationē z p̄seruationē
q̄ in remediū. z sic intelligitur illd
Hieronimi. postq̄ venter vxoris
intumuerit ne perdāt filios. Pe
trus. Nūquid licet t̄pibz facti red
dere z exigere debitū. S. Vir vel
vxor qui reddit debitū vl petit du
ctus aliq̄ infirmitate nō in ecclesie
p̄ceptū vel t̄pibz irreuerētiā vt di
cit August. mortalit̄ nō peccat. Lu
ius rō est quia ecclesia nō potest iuri
naturali z diuino p̄iudiciū facere.
nec infēdit filijs suis laqueū dam
natiōis ponere. z cū hmōi reddidō
sit de iure naturalī etiā diuino iu
re. qz vir potestātē sui corporis non
habet sed vxor. z s̄ nec mulier po
testātē sui corporis habet sed vir. vt
dicit Ap̄lus. Ideo quocūq̄ t̄pe q̄
cūq̄ hora tenent p̄iuges reddere
inuitē debitū. nec ecclesia p̄hibet pe
nitentiā sed solū dissuadet vt mēs

siugū a carnali h̄ abstracta facili
ad celestia referat z ad spūalia intrē
dat. ideo in dictis ieiunioz. peccis
nū z hmōi t̄pibus institutum fuit
p̄uicenter vt p̄ ges illis d̄: et us
ab actu carnali abstineant. Verū
tamē si alter siugū solū causa de
lectationis explende nō causa pro
creatiōis liberoz vel causa reddidō
nis debiti peteret debitū grauiē
peccaret tali t̄pe actum carnalem
exercendo. Notandū est etiam q̄
licet vir z vxor quocūq̄ t̄pe z qua
cūq̄ hora debitū reddere tenean
tur nō tamē in loco quocūq̄. qz
statim in publico nō oportet q̄ de
bitū reddat. qm̄ in talibus actibz
honestas exigitur. Petrus. Si
aut ex p̄dictis sentio matrimonij
ex cōsensu z p̄ verba de p̄nti exp̄es
sum p̄fici. Compleat autē p̄ carna
le copulā subsequēntem. Nūqd er
go etiā omēs possit inuitē matri
monij p̄trahere cū habeant p̄sen
sum p̄fectū z ad carnalē copulam
sint apti z idonei iudicent. Sillo.
Nō omēs vir potest cuiuslibet muli
eri p̄trahere m̄rimoniū eo q̄ m̄ri
monij nō solū ex causis diuis sed
etiā ex causis hūanis constituitur
que possunt multipliciter impedi
ri. ideo multa sunt que matrimo
niū impediunt nō solum contra
bendū sed etiam matrimonij iā
contractū dirimūt. propter hoc p̄
bilitatū est vt nō fiant matrimo
nia clandestina z sine cōsensu eccle
sie z solennitate vt persone contra
bentes legitime cōprobentur. Pe
trus. Dic mihi quomodo fit m̄ri
monij clandestinū. Et que sūt im
pedimenta matrimonij impediē
tia. S. Matrimonij clandestini
num tripliat̄ habet fieri. Vno

Cap. XXVI De sacramento

modo qñ nō adhibentur testes q̄ adhibētur ad celebrationē matri/ monij ne alter p̄trahentiū matri/ monij denegerit illud matrimonij iā p̄tractū. z ne penitendo de m̄ri monio sic p̄tracto aliud m̄rimoni um velit p̄trahere z sub spe matri/ monij fornicet. sc̄do modo matri/ monij clandestinū habet fieri qñ nō adhibentur solennitas quā solet ecclesia in nuptijs celebrare vel adhibere sicut benedictio z h̄m̄i. ter tio inō quādo p̄us nō ponunt bā ni. unde p̄stituti est q̄ tres banni ponantur in ecclesia solenniter i die bus festiuis inter missaz solennia ad cognitionē impedimēti inter p̄ sonas p̄trahentes si q̄d fuerit. Et ad p̄bandas esse legitimas ad ma trimoniū p̄trahendū. Notandus est tñ q̄ licz m̄rimonia clandestina sint ab ecclesia p̄hibita. Verū tamē si facta fuerint vera sunt matrimo nia nec sic p̄trahētes p̄nt separari cuz ibi sit verus p̄sensu p̄ verba de p̄ senti exp̄ssus licz alia que dicta sūt deficiant que nō sunt de eēntia sa cramenti sed soluz p̄sensu p̄dictus

Cap. XXVI.

Petrus. Item sibi que sunt impedimē ta matrimonij z quot sunt. **B.** Quedā sunt que impedi unt m̄rimoniū p̄trahendū sed nō dirimūt iāz p̄tractū. Et alia sunt q̄ impediunt p̄trahendū z dirimunt iāz p̄tractū. Duo sunt scilicet pro hibitio ecclesie z r̄pa feriaz q̄ notā tur in his versibus Ecclie veterum necnō r̄ps feriaz. Impediūt fieri p̄mittunt incerta teneri. Hi ergo duo casus solūmodo ipediūt m̄ri monij p̄trahendū p̄ tanto qz sūt contra p̄hibitionē ecclesie. Quoz p̄

mus est qñ timetur de aliquo im pedimento inter aliquas p̄sonas p̄hibetur ne p̄trahāt donec p̄stite rit de impedimēto. Et si p̄traherit debent separari donec habeat certi tudo de illo impedimēto z postea impedimento inuenito debet eis i iūgi penitentia eo q̄ contra p̄hibi tionē ecclesie p̄traherūt z ad p̄iugiu z postmodū per ecclesie licentiā reuer tūtur. Circa vero r̄pus feriaz v̄l fe riatū est notandū q̄ quedā sunt rē poza in quibus p̄hibet ne nuptie celebrētur scilicet ab aduētū domi vsqz post Epiphaniā similiter a se ptuagesima vsqz post octauas pa/ sche. Et a tribus dieb̄ ante ascensi onem dñi vsqz ad trinitatē vt patz in hoc versu B̄spiciens veterē arcū quasi quis benedicta. Per hāc di/ ctionē aspiciens intelligit p̄ma do minica aduētū in qua cantatur i marutinis B̄spiciens. Per veteres intelligit octava Epiphanie. Per arcū intelligit septuagesima. Per quasi Quasi mō geniti. Per quis dies lune ante ascensionē dñi Per benedicta dies trinitatis. De his autē quidā dicunt q̄ aliqui dies po nūtur inclusiue z alij exclusiue scili cet q̄ in quibusdā eoz nō celebrā tur nuptie vt in p̄ma dñica aduen tus z ponit̄ inclusiue in octava epi phanie quādo in marutinis canta tur ad laudes V̄terē rē. Quidaz tamē dicunt q̄ celebrātur nuptie z ponitur exclusiue in dominica se tuagesime qua cantat̄ officiū. Lit/ cū dederunt. fm om̄es nō celebrā tur nuptie. z ponit̄ bec dies inclusi ue scilicet in dominica qua cantat̄ Quasi modo geniti z scilicet i oc taua pasche celebrantur nuptie vt dicunt. z ponitur exclusiue. similit̄

Matrimonij

Fo. XXXIII

die lune ante ascensionem domini in qua cantatur in euangelio. quis vestrus habebit amicum nō celebra tur. z ponitur inclusiue. sed dies tri nitatis ponitur exclusiue z celebra tur nuptie. z sic in illos tres ponū tur exclusiue z in eis nuptie celebra tur. Verū tamē alij dicunt q̄ de illis tribus diebus sola dies trinitatis ponit̄ exclusiue z in ea solūmodo nuptie celebratur z nō in alijs du obus diebus scilicet in octava pa/ sche z epiphanie eo q̄ illi duo dies ad solennitatē pertinere dicuntur sed dies trinitatis ad solennitates penthecostes nō pertinet cū octa/ us careat. Similiter quia missa p̄ nuptijs communiter de trinitate cantatur ideo illa die soluz dicunt nuptias celebrari. z hoc videt̄ di/ cere illa decretalis d̄ ferijs. Capel lanus. z ideo dicunt q̄ ille versus supradictus est magistralis. Ve/ rūtamen quia fm diuersas ecclias conditiones sunt diuersae. Et in q̄ busdā ecclesijs i octava epiphanie z pasche nuptie celebrātur. in alijs autē ecclesijs nō iō stādū ē ad p̄sue tudinē loci vel ecclesie nec in hoc est peccatū qz q̄libet p̄uidā abundat i suo sensu vt dicitur in decretis di. lxxv. Vltimā. Sic ergo patet q̄ ista duo scilicet prohibitio ecclesie z rē/ p̄s feriaz impediunt matrimo/ niū contrahendū. verūtamen nō dirimūt iāz contractū vt supra di/ ctum est. **Petrus.** Que sūt que impediunt matrimonium contra hendū z dirimūt iāz contractum z quot sunt. **Billo.** Duodecim sunt impedimenta matrimonij q̄ ecclesia statuit vt patet in his me/ tris. Error conditio votum cogna tio crimen Cultus disparitas vis

ordo ligamen honestas. Si sis af finis si forte coire nequibus. Nec socianda verant conubia cuncta retractant. **Petrus.** Dic mihi d̄ omnibus fm qm his versibus cō tinetur z primo de errore quis sit ille error qui impedit matrimonium z dirimit z qualiter. **Billo.** Ille error qui impedit matrimo/ nium z dirimit iāz contractū est duplex scilicet error persone et er/ roz seruilis conditionis. z ideo est quia illud quod impedit causam z dirimit. impedit etiam z dirimit effectum illius cause. consens⁹ ve/ ro mutuus exp̄ssus per verba d̄ p̄senti ē causa matrimonij vt di/ ctū ē. Mutuus autē consensus p̄ supponit cognitionē et quia error persone cum qua contrahitur tol lit z impedit cognitionē illius per sone. ideo tollit z impedit consen/ sum cum ea z per consequens ma trimonij. Sicut az aliquis vult z intendit contrahere cum Johan na z maria sibi offertur nullus est matrimonium ibi. quia nullus fu it cum maria ibi consensus. z sic d̄ iure naturali persone impedit et dirimit matrimonium. Similiter error seruilis conditōnis impedit et dirimit matrimonium. Ad cui⁹ euidentiā notandum est q̄ ma/ trimoniū duo concludit scilicet p̄ sonas contrahentes. z quantū ad hoc error persone impedit matri/ monium vt dictum est. Aliud q̄d includit matrimonium est mutua potestas adiuicem. quia vir non habet potestatem sui corporis sed mulier nec mulier habet potesta/ tē sui corporis s̄z vir. hāc autē ptatem tollit fuit⁹ qz fuit⁹ nō habet pote/ statē sui corporis sine licētia dñi sui. f 2

Cap. XXVII. De sacramēto

z p consequens talis error: fuis
conditiōis impedit z dirimit m̄i/
moniu. z hoc intelligendū est quā
do liber ignorat conditiōē seru/
lem esse in eo cū quo contraxit. q̄a
si iam sciret anteq̄s contraberet iaz
nō esset error nec matrimoniu im
pediret nec dirimeret. ¶ Et nota q̄
error nobilitatis z dignitatis quā
tū in seē nō tollit nec impedit m̄i
moniu vt si aliqua mulier consen
tiat in hunc viz directe que igno
rat nobilitatem nō impedit m̄i/
monium talis error. dum tamē
talis error nō redundat in psonaz
absolute. quia si talis error nobili
tatis redūderet in erroze persone
absolute z matrimoniu tolleretur
illud impeditur. sicut cū aliq̄s cre
dit contrahere cū filia regis directe
quecuq̄s sit illa z sibi afferat alia
impedit z dirimit m̄i moniu nisi
postea ille consentiat in eaz quā cre
debat esse filia regis euz error ille
ad eius noticiā puenit. ¶ Itē sci
as q̄ talis error q̄ est causa talis
impedimentoz que faciūt simplr
psonas illegitimas ad p̄trabēduz
m̄i moniu impedit et dirimit ma
trimoniu siue sit factū cū erroze il
lius impedimento siue absq̄ erro
re sicut mulier p̄trabit cū suo p̄san
guineo siue cū promotō in ordini
bus sacris siue cū p̄fesso in religio
ne siue hoc sciat mulier siue ignorz
z sic nō est vez m̄i moniu. z bec d̄
impedimento errozis tibi ad p̄is
sufficiant zc.

Ca. XXVII. Petrus.

¶ Trum conditiōe seruitutis
impediatur z dirimat matri
moniu. S. Dico q̄ sic. q̄a
cum vnus p̄iugū obligatus sit red

dere debitū alteri p carnalē copu
lam sequit q̄ illud qd̄ facit alteruz
p̄iugū impotentē ad reddendū de
bitū ante matrimoniu contractū
dirimit illud. z hoc facit conditiō
uitutis. quia fuus libere reddere
debitū nō potest cū sit in potesta
te dñi sui. z ideo seruit⁹ dirimit ma
trimoniu. z hoc semp̄ intelligit qm̄
ignozat illa conditiō seruitutis ab
alio qui cū seruo suo contrahit. q̄a
si anteq̄s contraberet euz seruo co
gnosceret eius seruitutis conditiōz
postea reclamare nō posset ille q̄ ē
libere cōditiōis nec talis seruitus
matrimoniu dirimeret. Et de hoc
dictū est vt sup̄ de erroze. igit̄ patet
in sūma q̄ seruitus impedit et di
rimit matrimoniu quādo ignorat
a p̄iuge libero z postea qm̄ ad noti
ciam puenit in seruu nō consentit
quia si postea consentiret dum ad
liberi cognitionē puenit non diri
meret matrimoniu. Pet⁹ Nū q̄.
quid seruus potest cōtrahere m̄i
moniu absq̄ consensu dñi sui. S.
Immo potest. quia cū seruitus sit
de iure positio p̄iudicare nō po
test iuri naturali vel diuio. Ad v
moniu autē est de iure naturali z di
uino ideo fuit⁹ ei nō p̄iudicat qui
seruus possit p̄trahere m̄i moniu
sicut nō impedit alios actus natu
rales facere vt bibere z comedere
ita nō impedit quin possit liberos
p̄creare. Verū tamen si seruus con
trahat dño ignorante vel p̄tradi
cente tūc debet potius dño seruire
z obedire z eius seruitū adimple
re q̄ vxori debitū reddat nisi forte
de periculo vxoris z incōtinentia
timeat. qz tūc deberet piculo vxor
is succurrere et ei debitū reddere
p̄usq̄ dño obedire. Sicut si seruus

Matrimoniu

Jo. XXXV

dño sciente z nō reclamāte vel cō/
cedente aut p̄tradente matrimo
niu contrahat tenet seruus magis
reddere debitū vxori q̄ dño aliq̄d
S. precipienti obedire. Petrus.
Nūquid vir se potest seruū facere
inuita vxore. S. Sic. quia licet
vir z vxor in actu matrimonij ad
paria inducant scz in actu carnalis
copule. In omnibus tñ alijs vir est
dñs z caput mulieris z sui iuris. z
ideo nolente vxore potest vir se da
re in seruitutem alterius nec p̄pter
hoc matrimoniu dissoluit̄ quo ad
vinculū nec quo ad rborū. quia li
cet dño p̄cipienti eadē hora q̄ mu
lier petat debitū. debet mulieri p̄i
us reddere debitum q̄ dño obe
dire. z licet vir possit se facere suū
inuita vxore. vxor tñ inuito viro se
scilla facere n̄ p̄t qz m̄r ē subiecta
viro z vir est caput mulieris vt di
ctū est. Petrus. Si seruus libe
ros generet cuius conditionis e
runt patris an matris. S. f. m̄ iu
diciū nature iuris z legis part⁹ se
quitur ventrē q̄tū ad seruitutem
z libertatē. z ideo licet seruus gene
ret ex libera matre filius nō erit f
uus sed liber. In quibuscuq̄ ta
men terris que nō regunt iure cui
li sed solū ex p̄suetudinibz puer se
quit̄ deteriorē z ditiōnē ita q̄ si pa
ter fuerit seruus sic z puer erit seru⁹.
Et si mater sit ancilla z pater liber
puer erit seruus. Et si vterq̄ tam
pater q̄ mater fuerit seruilis p̄di
tionis z p̄tineat ad diuersos do
minos tūc diuident pueros dñi i
ter se si plures sint z si nō fuerit ni
si vnus puer tñ alter dñoz recō
pensabit alteri dño de p̄cio z ac
cipiet prolem natā in suū seruum.
Dec autē consuetudo nō est cōso/
la

rationi ne iuri quia cōiter par
tus debet sequi conditionē m̄i s
Ca. XXVIII. Petrus
¶ Itē mibi de tertio impedi
mento matrimonij. i. de
voto solenni quid sit vo
tum z que est differentia votoz. et
ex quo fiat. z qui possunt vouere.
z ad quē p̄tinet dispensatio voti. Et
quomodo votū impedit z dirimit
matrimoniu. Sillo. Votū ē que
dā promissio deo facta de aliq̄ ac
tu virtutis. z est duplex. i. votū ta
citum z votū exp̄ssum. Votū autē
tacitum fit ex sola cogitatione cor
dis. Et diffinit sic. votū est p̄ceptio
melioris. p̄posita cū deliberatione
firmata. Votū autē exp̄ssum fit
bis vel signis. Et diffinitur sic. vo
tum est testificatio cuiusdā p̄missi
onis spontanee eoz que de sunt z
deo offerri debent. Votū tamē
tā tacitū q̄ exp̄ssū f. m̄ ius canōi
cū sic diffinitur. votū est aliquid bo
ni cū deliberatione deo facta pro
missio. Et bene dicit̄ cū deliberatō
ne. quia tria requirunt̄ ad votum
quoz p̄mū est deliberatio volūta
tis. quia qui vouet p̄us debet deli
berare in mente vtruz illud quod
vult vouere sit ei expediens z pos
sit p̄seuerare z h̄mōi. Secōdo requi
rit̄ q̄ p̄positū volūtas sit fūmūz.
Tercio requirit̄ p̄missio in qua sit
ratio voti z p̄nunciatio oris z testi
moniu alioz. z sic duplex dicit̄ vo
tum. i. simplex z solenne. Et aures
votū simplex quod fit mediāte do
vel nuda p̄missione sine solennitate
speciali. Votum autē solenne fit
quādo homo actualiter se deo de
dicat scilicet p̄ sacramenti ordinis
susceptionē z p̄ professionē debite re
f. f.

gule tacite vel expresse sacre debito mo in manu abbatis vel abbatissae vel alterius superioris cui debet fieri professio vel p. suspensione sacri ordinis vel habitus qui tñ datur pro fessis. Petrus. Ex quibus habet fieri votum. nūquid de malo sicut de bono. Simpliciter votum est aliquis boni. ideo de eo quod malum est simpliciter non potest fieri votum vel si vouet fornicari vel hominem occidere. Immo in omnibus talibus malis decretum voluntatis est mutandum et agenda est penitentia de turpi voto. Similiter nec votum habet fieri de impossibilibus vel si voueat se non mortuum similiter nec de indifferenti in quantum non est materia virtutis vel leuare festucam et huiusmodi. Petrus. Nunquid homo tenet semper adimplere quod vouit. Sic. nisi incurrat ei impedimentum propter quod non possit adimplere. Unde scias quod licet homo cum deliberatione voueat et potuit adimplere quod vouit dum illud vouit. si postea fiat impotens pro aliqua causa ad solvendum votum non tenet illud facere. debet tamen facere quod in se est vel saltem habere in se promptam voluntatem faciendi quod potest. Unde qui vouit religionem aut monasterium specialiter intrare et illi qui sunt de monasterio nolunt eum recipere debet opera in dare quantum potest ut ibi recipiat et si ibi non possit intrare non tenet aliam intrare quia ad illam se solus obligauit consensu recipientium supposito qui semper in talibus subintelligitur. Si vero intentio sua fuerit se obligare ad religionis ingressum et consequenter elegit hoc monasterium et non potest in illo recipi debet alius locum requirere donec perficit quod p.

misit. Notandum est etiam quod ille qui fecit votum si incidat ex propria culpa in impossibilitatem solvendi votum debet de culpa profiteri et agere penitentiam sicut cum mulier que vouit virginitatem si postea corrumpitur non solum tenetur seruare quod potest. sed perpetuam continentiam sed de peccato quod commisit debet penitentiam facere secundum arbitrium absoluentis. Petrus. Qui sunt illi qui vouere possunt. S. Saas quod illi qui sunt in potestate alterius non possunt vouere nec per votum se obligare in his in quibus alteri subiungunt. sed in quibus non subiungunt possunt vouere et se per votum obligare. Unde homo vel mulier ad annos pubertatis pueniens sine conditione est. nec sub potestate parentum quantum ad ea que pertinent ad personam suam. Iam potest etiam religionem intrare et monasterium contrahere absque consensu parentum. Sed quantum ad conseruationem domesticam cum non sit in potestate sua sed magis parentum non potest vouere quod sit ratum et firmum sine consensu parentum. Similiter seruus qui est sub potestate sui domini quantum ad operationes corporales non potest religionem vouere nec alium votum facere per quod ab obsequio domini retrahatur. Similiter nec religiosus potest vouere absque consensu superioris vel orator absque consensu viri sui nec puella absque consensu patris. Et licet tales qui vouerunt non possunt voueat non peccant vouendo si adimplere non possint quia in voto illo intelligitur debita conditio. scilicet superioris si placet. Vir etiam sine assensu suorum continentiam vouere non potest nec uxor sine assensu viri. Et si alter illozum illud vouerit non est tenendus

votum sed debet agere penitentiam de malefacto voto. Notandum est quoque qua licet vir non potest continentiam vouere inuita uxore potest tamen inuita ipsa cruce vouere et accipere et hoc in fauore negotij pro quo crucifumitur sicut posset militare pro domino suo terreno a quo feudum tenet absque assensu uxoris. nec propter hoc subtrahitur omnino uxori cum possit virum sequi. Etiam probabile est factis quod uxor uelle continere debeat ad tempus subueniendo necessitati ecclesie generali. nec propter hoc si vir potest accipere sine assensu sue uxoris crucem est simile quod uxor possit illam uocare sine assensu viri cum vir sit caput mulieris. Similiter quia uxor cum maiori periculo castitatis discurreret per terras quam uir et cum maiori utilitate ecclesie et uir quam mulier. Et ideo uxor illud votum de peregrinatione sancte terre non potest uocare sine assensu viri licet uir illud vouere possit sine assensu uxoris. Petrus. Ad quos pertinet uotoz dispensatio. S. Dispensatio uotoz principaliter pertinet ad summum pontificem qui plenarie uicem gerit christi. Alijs autem per latius inferioribus committitur dispensatio in uotis que coeter sunt et quod indigent frequenter dispensatione sicut in peregrinationibus ieiunijs et huiusmodi uota tamen maiora sicut continentie peregrinationes sancte terre summo pontifici referuntur. Petrus. Dic mihi quomodo votum impediatur et dirimitur matrimonium. S. Illo simpliciter votum impedit matrimonium contrahendum sed non dirimitur contractum cum in eo sit sola promissio nuda ut dictum est. Unde quando uouens non implet quod promissit peccat in contrahendo.

sed postquam dederit sui corporis potestatem alteri per matrimonium contractum iam illud matrimonium tenet et non dirimitur. Unde quod post uotum simplex contrahit matrimonium per uerba de presenti non potest uxorem suam cognoscere. nec consummare matrimonium per carnalem copulam absque peccato mortali quia sibi adhuc restat facultas continentie uotum adimplendi per religionis ingressum antequam matrimonium consummatur. Sed postquam matrimonium consummatum est per carnalem copulam tenetur postea reddere debitum uxori petenti siue petat expresse per uerba siue interpretatiue per signum unde licet teneatur reddere debitum non tamen potest petere absque peccato quia in eius potestate est petere debitum et non ex vinculo matrimonij nec ex vinculo matrimonij obligatur ad petendum licet obligetur ad reddendum. Et sic patet quod uotum simplex non dirimit matrimonium iam contractum. licet impediatur contrahendum et quod alter coniugum post matrimonium consummatum tenet reddere debitum et non petere sine peccato. quidam autem dicunt contrarium et sentiunt quod potest petere nec matrimonium uideatur onerosum. prima tamen opinio uideatur certior esse. Scias tamen quod mortuo homine altero coniugum ille qui continentiam uouerat uoto simpliciter an matrimonium debet petere nec aliter debet nubere siue cum alio matrimonio copulari. votum autem solenne non impedit matrimonium contrahendum solum sed dirimit contractum. quia per uotum solenne homo datur deo sui corporis potestatem ad continentiam uiuendum. Et ideo homo siue mulier qui uotum solenne

Cap. XXIX. De sacramēto

facit vt debet fieri: dare a'teri nō pōt p'tatem sui corpis. et ideo euz oportet cōtinenter viuere p'p'uo De voto aut publico cōmuni qd ad mltōz noticiā pūit absqz aliq solēnitare idē est iudiciū. sicut de voto priuato z simplicia. qz matri/ moniū contrahendū impedit. et nō dirimit iam contractū.

Cap. XXIX.

Petrus.

P **D** **I** **C** **T** **I** **M** **I** **D** **E** **I** **M** **P** **E** **D** **I** **M** **E** **T** **O** **C** **O** **G** **N** **A** **T** **I** **O** **N** **I** **S**. Cognatio triplex est. Quedā est carnalis. quedā legalis. qdā spūalis. Unde cognatio carnalis idēē qd cōsanguinitas q' p' gradus distin/ gunt. Unde cōsanguinitas est vincu/ lū psonaz ab eodē stipite descēde/ tiū carnali p'pagatōe contractum. Unde cōsanguinitas est quasi sāgui/ nis cōmunicatio p' carnis p'paga/ tōz. q' cau'at qndā amicitiam vniōnē z fundat sup imaginatōem z me/ moriā ipi' generatōnis q' amicitie vniōnē cōfuar. que etiā processu tēpōz p' obliuionē defet. z idē pau/ latim cōsanguinitas se dirimit. Unde licz oēs hoies ex vno p'cesserūt. scz Adam. nō tñ oēs hoies cōsanguini/ nei dicunt. **Petrus.** Qui sunt q' d'us cōsanguinitas. **S.** Distin/ gunt cōsanguinitas p' gradus et li/ neas. Unde cōsanguinitas ad mo/ dū arboris describit. qz sicut ab v/ no trūco arbori ad mltos ramos arbor diffundit quo ptes arboris ad inuicē colligunt. ita in hoibus. qz p'cipiū generis stipes vel trun/ cus dicit. ducētes v' ab eo origi/ nem q'li rami appellant. z habitu/ do istoz ramos inter se cōsanguini/ tas dicit. Et sic in hac cōiūctōe m/

pler habitudo repit. Una que est patris ad filiū. alia eōiūso. z ter/ cia filioz. inter se q' fratres dicunt. Et fm has tres habitudines tres li/ nec cōsanguinitatis cōputat. quia fm habitudinē q' est patris ad fili/ um est linea descēdentū. fm v' o' se/ cundā habitudinē que ē filioz ad patre est linea ascēdentū. Sed fm terciā habitudinē que est filio/ rū inter se vel eoz q' ab vno p'nci/ pio descēdūt est linea trāsuer/ salū. Et qz motus p'pagatōis nō q' eficit in vno termino sed vltra p'gre/ dit. Igit' in eadē linea plēs p'sone sunt quaz vna distat ab altera. et bec distantia q'dus vocat. Et sic cō/ sanguinitas p' q'dus computat fm p'pinq'ratem z distantia a p'mo st/ pite. z in eadē linea p'sanguinitas plures gradus repiunt. Unde in linea ascēdentū primū q'dū facit ur p' et mater. secūdum auius et auā. terciū p'auus et p'aua. q'rtū ab auis abaua. In linea v' o' descen/ dentū primū q'dū faciūt filii et filia. scdm nepos z neptis. et sic de/ scēdēdo vsqz ad q'rtū q'dū. In li/ nea v' o' collateralī vel trāsuer/ salī scut mō dicitū est duo frēs faciunt primū q'dū vel due sorozes. Scdū dū q'dū faciūt filij dicitoz dnozuz fratru q' dicunt fratruales. terciū q'dū faciūt dicitoz fratru nepotes. et q'rtū p'neptes. Et sic p'sanguini/ tas p'putat fm p'pinq'ratē z distā/ tiā a cōi stipite. z sic i eadē linea di/ uersi q'dus repiūt. eo q' ab eo q'dū p'sanguinitatis tollūt. Cōputat autē q'dus cōsanguinitatis duplr. Vno mō fm iura civilia. Alio mō fm iura canonica. fm iura civilia duo fra/ tres attinēt se i scdo q'dū. z filij du/ ozū fratru in tercio. nā legal' cōpu

Marrimonij

Jo. XXXVII

tatio attēdit descēsum a cōi radice ab vtraqz pte. Sed fm iura cano/ nica duo fratres attinēt se in p'mo gradu z filij eoz in scdo q'dū. fm em distantia a cōi p'ncipio fm iura canonica cōputant. Unde quāto gradu aliq's distat ab aliq' supiori a radice tm ab alio descēdentūz ab ipō supiori tāto plus vel minus attinēt. Et qz duo frēs immediate descēdunt a p're suo nō distant ab eo nisi p' vnu q'dū. Ideo duo frēs attinent sibi inuicē in primo gradu filij vero eoz distant a p'mo p're i scdo q'dū. z ideo attinēt sibi inuicē in scdo gradu. z sic ascēdēdo et de/ scēdēdo in generatōe z p'pagatō/ ne cōsanguinitatis. Et notandū ē qz ut si aliq' sint in eodē gradu cōsanguinitatis alicui' vno est tñ mag' cō/ sanguine' q' alter. sicut p' alicui' z frater ei' sunt in primo q'dū cō/ sanguinitatis. qz ex neutra pte cadit p'sona media. et tñ pater est magis cōsanguine' filio suo q' ipse filius fratri suo p'prio. qz duo fratres nō attinēt sibi nisi in tantū qz descen/ dūt ab eodem p're. Et ideo q'to a/ liq's ex cōi p'ncipio p'pinq'oz est illi a q' p'sanguinitas descēdit tāto ē ma/ gis p'sanguine'. q'nis vō sit in pro/ pinquiore q'dū. Et fm h' patruus est magis cōsanguine' alicui' q' p' nepos ei' q'uis sit in eodem q'dū

vir z vxor ad paria iudicant q'stus ad actū m'rimonij absurdū ē nec consonū rōi q' filia adegaret p'ri Silr qz vir est caput mulieris ra/ tio nō p'mittit filium dñari matri Similiter etiā de iure diuio q'daz p'sone excipiunt. s. ille q' sunt in se/ cūdo gradu. scz frater soroz vxor. soroz p'ris vel matris. filia filij et h'mōi. Et hoc p'op' p'seruatōnem pudicitie. q' dz inter eos esse q' de/ bent in eadē domo p'uerari. Silr de iure positiuo q'daz alie p'sone a m'rimonio excipiunt. s. p'sanguines z hoc p'op' p'federatōem z multi/ plicatōem amicitie. dū. s. hō habe at se ad cōsanguineos vxoris sue si cut ad suos. Unde huic multi/ plicati/ onī amicitie p'udiciū generaret si q's cōsanguineā vxoris sue duce/ ret in vxore. z sic fm hūanas leges z eccl'astica statuta plures gradus p'sanguinitat' a m'rimonio sunt excludi. **Petrus.** Dic mihi q' sunt q'dus q' a m'rimonio excludi/ tur. **S.** fm diuersa t'pa diuersi q' d'us cōsanguinitatis a m'rimonio se/ excludi. In principio em legis na/ ture soli p'res z matres a m'rimo/ nio repellbant et nō alie p'sone. qz frater accipiebat sorozē suā in vxore sed nullo mō matrē. sed soroz/ rem accipiebat p'op' paucitatem hominū vt gen' hūanū multipli/ caret Postea vō genere hūano ml/ tiplicato in lege moysi q' iā concu/ p'scentiā respicere incipiebat plēs p'sone excipiunt. s. frater soroz vx/ or patres et h'mōi. de q'bus habet in libro Leuitici. xvij. ca. Allos au/ tē q'dus lex illa nō p'hibuit sed ma/ gis p'cepit. scz vt qlibet de cogna/ tōe sua vxorē accipet nec cōfusio sue cessionū esset. qz illi' terre possessi

S

B. S. L. O. L. D. 2

f 5

Cap. XXX. De sacramento

ones erāt distincte. ⁊ cultus diu-
nus tunc temporis per successio-
nem generis propagabatur. In
lege autem noua que est lex gra-
tie ⁊ amoris plures gradus con-
sanguinitatis sunt distincti sed di-
uersimode s̄m diuersa tempora.
quia antiquitus vsq; ad septimum
gradum consanguinitatis serua-
batur. nec infra poterat quis cum
sua consanguinea matrimoniali-
ter copulari. et hoc fuit rationabi-
liter ordinatum. quia vltra gra-
dum illū memoria radicis nō ha-
beatur. Similiter vsq; ad illum
gradum erat prohibitio. quia sep-
tiformi gratie spiritus sancti con-
gruebat vt naturalis amicitia ser-
uaretur. sed postmodum circa ista
tempora vltima restrictum est ec-
clesie interdictum vsq; ad quartū
gradum. nec vltra quartum gra-
dum tener ecclesie prohibitio pro-
pter hoc quia vltra quartum pro-
pter obliuionem et negligentiam
consanguinitatis consanguinitas
non conseruatur. Et quia vsq; ad
quartam generationem homines
solent viuere. ideo non potuit sic
cōsanguinitatis memoria deleri.
Et sic in quinto gradu possunt ho-
mines nubere nec infra quintum
possunt matrimonium cōtrahere. ⁊
si cōtrahant sunt sepandi. Ad
cognitionē aut gradū in q̄bus p̄
contrahi matrimonium et in q̄bo non
q̄nq; regule assignant. Prima ē
q̄ p̄sona addita p̄sonę p̄ carnis p̄-
pagationē adiicitur ḡdum. sicut fili-
patri et h̄mōi. et hoc habet locū i
linea ascendenti et descendenti.
Secūda regula est. q̄ sunt p̄sonę de
q̄bus querit̄ cōputatis intermedi-
is vna m̄n̄ tot sunt grad⁹. vnde

si q̄nq; sint p̄sonę quattuor sunt ḡ-
dus. ⁊ hoc etiā habet locū in linea
ascendenti. Tercia regula quoto ḡ-
du p̄sonę de q̄bus querit̄ distat a
cōmūi stipite toto gradu distat in-
ter se. Vn nepos ex vno filio ⁊ p̄-
nepos ex altero distat inter se i
cūdo gradu ex vna p̄te et in tercio
ḡdu ex altera. ⁊ b̄ habz locū i linea
trāuersali seu collateralī. Quarta
regula est. q̄to gradu p̄sona remo-
tior distat a stipite toto ḡdu distat
inter se. vnde nepos ex vno filio ⁊
p̄nepos ex altero distat in tercio ḡ-
du. vnus illoz sicut sc̄do et similis
habz locū in linea collateralī. Qui-
ta regula ē. quoto ḡdu distat aliq̄
p̄sona a stipite toto gradu distat a
quolibz descendentiū ab eo. Et
hec regula solū habz locū vsq; ad
equalitatis lineā. vnde p̄n ep̄s ali-
cui⁹ sicut tercio gradu distat ab ip-
so stipite. ita ab oibz descendenti-
bus ab eodem vsq; ad terciū locū. Sz
ab his qui transcēdunt terciū gra-
dū s̄m q̄ transcēdētis est remoti-
or a cōmūi stipite. qz gradus sp̄
cōputari debet s̄m distantiā per-
sonę magis remote cū ratio priori-
mitatis ortum habeat a stipite qz
nulla p̄sona est propinquior colla-
terali q̄ stipiti. Unde p̄sona que
distat a stipite in quinto gradu di-
stat etiā in q̄nto gradu a quolibet
collateralī. siue distat a stipite p̄ v-
num gradū siue per duos aut tres
et potest cū eo matrimonium cōtra-
here. Et sic sc̄tas q̄ i linea ascēde-
ntium i nullo gradu licet matrimo-
niū contrahere. quia reputantur
vna caro. Unde si Adam viueret
nullam nubere sibi posset nec ipse
vlli. In linea vero collateralī v-
dictū est nec licet nubere vsq; ad

Matrimonij

Fo. XXXVIII

quartū gradū inclusive. sed vltra
quartū gradū persona que distat
a stipite potest nubere cum quoli-
bet collateralī vt dictū est

Cap. XXX. Petrus

Tibi de affinitate quid
sit et vnde dicat. Sillio.
Et dictū est naturalis a-
micitia fundat̄ super naturali cō-
municatōe. que cōmunicatio natu-
ralis dupliciter fit. Vno modo p̄
carnis propagatōnem. et sic dicit̄
cōsanguinitas: vt dictum est. Alio
modo per coniunctionē ordinatā
ad propagatōnem. et hec dicit̄ affi-
nitas. Unde affinitas fit mediā-
te consanguinitate ⁊ carnali commu-
nicatōe ⁊ eam imitat̄. Sed in b̄ dif-
fert affinitas a cōsanguinitate. qz
consanguinei attinēt in eodem ge-
nere attinentie: et sunt participes
eiusdem radicis et sanguinis. licet
sint in diuerso gradu consanguini-
tatis. vt filius et pronepos sunt i
eodem genere attinentie. ⁊ sunt cō-
sanguinei. licet sint in differenti ḡ-
du s̄m distantiā maiorem a radi-
ce: vt est dictū. sed in affinitate p̄-
sonę affines nō sūt participes eius-
dem radicis et nature. sed ab ex-
trinseco veniunt per carnalē copu-
lam licet sint in eodem gradu. Et
sic consanguinitas non mutat ge-
nus attinentie licet mutet gradum
sed affinitas mutat genus atti-
nentie licz n̄ mutat gradum. Vn-
de versus. Mutat nupta genus:
sed generata gradum. Et sic om̄es
consanguinei viri sunt affines mu-
lieri quam cognouit carnaliter. Et
ecōuerso omnes cōsanguinei mu-
lieris sunt affines viro a quo est co-
gnita. Nec desinit affinitas esse in

ter affines q̄ius persona per quā
cōtrahitur affinitas moriat̄. quia
carnalis copula viri et mulieris p̄
quam contrahit̄ affinitas nō cau-
sat huiusmodi affinitatē s̄m q̄ est
actu carnaliter cognoscibilis. sed
s̄m q̄ est cognitum esse. sicut non
dicitur pater vel filius s̄m q̄ est ac-
tu generabilis sed s̄m q̄ est geni-
tum esse. Et sic mortuus vxore co-
gnita adhuc remanet inter cōsan-
guineos affinitas vxoris et viri. et
ecōuerso. Et sic patet q̄ affinitas
causatur ex carnali cōcubitu. Vn-
de affinitas sic diffinitur. Affini-
tas est propinquitas personarū
ex carnali copula proueniēs carēs
omni parentela. Et bene dicit̄: ex
carnali copula proueniēs absolu-
te. quia affinitas ita bene causat̄ in
cōcubitu fornicario sicut ex ma-
trimoniali et legitimo. Similiter
dicit̄ carens omni parentela quia si
quis cognoscit consanguineā suā.
non propter hoc dicitur affinis si-
b̄ ipsi. qz affinitas requirit diuer-
sitate sicut consanguinitas. quia
nihil dicit̄ sibi ipsi simile. Simili-
ter nō est inconueniēs inter aliq̄s
personas esse consanguinitates et
affinitatem. sicut consanguineus
meus ex parte patris duxit con-
sanguineam meam ex parte ma-
tris in vxorem. Et quia affinitas
causatur ex carnali copula que fit
ex p̄mixtione seminū. iō cōcubitus
est q̄ naturā ⁊ deordinatōe ⁊ polluti-
one nō causat affinitatē cū n̄ habe-
ant cōmixtiōes seminū ad generati-
onem ordinatā. Similiter cum
vir et mulier efficiuntur vna caro
per seminum commixtionē. Ideo
q̄cumq; claustra pudoris inuase-
rit vel frerit nisi inde sequatur

seminis mixtio nō ppter hoc cau-
U satur affinitas. ¶ Notandū ē etiā
 q̄ in affinitate sunt gradus sicut in
 consanguinitate et tot sūt gradus affi-
 nitatis quot sunt gradus consanguini-
 tatis q̄ impediūt matrimonium
 Ad cuius euidentiā notandū est q̄
 affinitas p̄cedit matrimonium aut
 sequitur. si p̄cedat tūc impedit cō-
 trahendū et dirimit tractū post il-
 lam affinitatē tractū. verbigratia
 Aliquis vult p̄trahere cū maria et
 prius cognouerat carnaliter ei cō-
 sanguineā in p̄mo gradu aut tertio
 aut sc̄do aut quarto. iam factus ē
 affinis marie nec potest eā habere
 in vxorē. Et si eā postea accepit se-
 parandus est ab ea. Si vero affi-
 nitas supueniat matrimonio iam
 tracto nō dirimit matrimonium
 iā contractū. sed tamē p̄sona ex cu-
 ius culpa affinitas contrahitur p̄-
 uatur a petitione debiti et nō a red-
 ditione sicut si vir postq̄ contraxe-
 rit matrimonium cū vxore et cognouit
 consanguineā vxoris sue p̄dit
 ius suū petendi debitū carnalis co-
 pule sed tenet reddere debitū vxori
 petenti manifeste vel interpreta-
 tione scilicet per aliqua signa. Pars
 igitur quid sit affinitas et quomodo
 matrimonium ipedit et dirimit.
Petrus. Quomodo p̄cedendū
 est ad dirimendū m̄rimonium iter
 affines siue consanguineos. **S.**
 Scias q̄ coniugium contractū in af-
 fines siue consanguineos p̄ diuor-
 tium ab ecclesia dirimit. Et rō est q̄
 omne viculū societatis q̄ sine pec-
 cato stare nō potest ab ecclesia est se-
 parandū. cū ecclesia omnibus modis
 peccata impedire conat̄. tale autē
 ē matrimonium i gradu p̄hibito cō-
 tractū sc̄z consanguinitatis et affini-

tatis. ideo ab ecclesia dirimendū est
 et dissoluendum. nec potest h̄mōi
 matrimonium p̄ diuinitatē tem-
 poris p̄scribi nec r̄nificari. q̄ illa
 que sine peccato fieri non possunt
 nulla p̄scriptione firman̄. q̄ diu-
 nitas t̄pis peccatū nō minuit
 sed auget Ad dirimendū autē hu-
 iusmodi matrimonium potest p̄ce-
 di p̄ viam accusationis. sed talis ac-
 cusatio debet fieri per parētes. q̄
 si extranei accusarent tacentes pa-
 rentibus et p̄p̄inquis suspiciosi ha-
 berētur q̄ ex malicia hoc facerent
 seu malivolentia. Et ideo p̄ paren-
 tes et p̄p̄inquis est talis accusa-
 tio facienda. quia et p̄p̄inquis melius
 sciunt cognationē seu affinitatem
 q̄ extranei. nec oportet q̄ ille qui
 talem accusationē facit obliget se
 ad penam rationis. quia pena tali
 omnis habet locū q̄ accusat p̄sona
 d̄ crimine. quia tunc accusat p̄ pur-
 gationē eius qui accusatur. sed hic
 solum accusatur factū quod est il-
 licitū ad impediendū illud Et ideo
 p̄sona accusans tale matrimonium
 ad nullā penam se obligat. Si rō
 ille qui sit impedimentū nō accu-
 sauerit illud cū illud scierit vel au-
 dierit si velit ulterius accusare nō
 est audiendus nec admittend⁹ ad
 accusandū. et h̄ totū h̄ extra d̄ his
 q̄ p̄nt m̄rimonium accusare. Luz in
 tua. Sicut in hac cā p̄cedendū ē p̄
 testes sicut in alijs cāis. Tamē vt dicit
 iuriste multa specialia inueniuntur in
 hac causa q̄ in alijs causis nō obf̄-
 uatur. s. q̄ idē possit eē accusator et
 testis et q̄ nō iuratur de calumnia
 cum sit causa spiritualis. Et q̄ con-
 sanguinei admittuntur ad testifi-
 candum et q̄ non seruantur ordo iu-
 diciarius oīno q̄ denūciationē talē

facta potest cōtumar ex cōmunica-
 ri lite nō cōtestata. Et valeret hoc
 testimonium de auditu. Et post pu-
 blicatōem testij testes p̄nt induci
 Et hoc totū sit vt peccatū tollat
 quod ex tali cōiunctōe potest esse.
 ¶ Aduertendū est autē q̄ cum ec-
 clesia non intendat aliquē priuare
 iure suo si decepta fuerit p̄ falsos
 testes et ad sepandū m̄rimonium
 p̄cesserit altera p̄sona iniuste iure
 suo spoliata debet ei fieri restitu-
 tio. etiā si alter coniugū votū emi-
 serit. Ita tñ q̄ ille qui tale votum
 emisit nō debet petere debitū sed
 solū reddere. ¶ Et notandū est q̄
 q̄n alter cōiugū agit ad reintegri-
 nem m̄rimonij aut agit possessio-
 rio aut petitorio. s. q̄ vir petit sibi
 vxorē restitui in iudicio. dicēdo q̄
 est eius vxor. illa negante p̄mo d̄
 exceptio mulieris audiri q̄ p̄bata
 p̄mit primā questionē. et cadē est
 etiā ratio de vxore si petat et vir ne-
 get: debet exceptio viri r̄. et abso-
 lutus est ab ea q̄stione. Aut aliter
 agit possessorio. s. q̄n supponit q̄ v-
 xor eius sit vel ipse vir su⁹. et q̄ ha-
 bitauerit cū ea. vel illa cum eo tan-
 q̄ cōiunx. et petit eā sibi restitui vel
 illa eū. et ille vel illa q̄ vel q̄ petitur
 p̄stet matrimonium. sed exceptio nō
 p̄ponit cōtra restitutionem. anteq̄
 p̄bet exceptio debz fieri restitutio
 spoliato petenti. Excipiunt tñ q̄n/
 q̄ casus. Prim⁹ est si obijciat for-
 nicatio publica cōtra petentē. Se-
 cūdus est si obijciat consanguinitas
 lege diuina p̄hibita in cōtinenti p̄-
 bada. tñ si differat p̄batio oportet
 fieri restitutio p̄ sententiā. et ille q̄
 habz conscientia de cōsanguinitate n̄
 d̄z alteri cui restitui reddere de-
 bitū. Terc⁹ si obijciat exceptio rei

iudicate a qua nō fuit appellatus
 q̄n. s. lara est sententiā diuortij et nō
 fuit de ea appellatus. tñc primo de-
 bet cognosci de prima sententiā an
 q̄ fiat restitutio. Quartus q̄n tan-
 ta est seueritas illi q̄ sibi petit resti-
 tutioz q̄ nō potest secure absq̄ p̄-
 culo ille q̄ petit cum ea manere. sic
 vir q̄ cum p̄sequit vxorē odio capi-
 tali vel vxor p̄sequit virū mortem
 ei⁹ parādo. Quint⁹ q̄n ille q̄ agit
 spoliatus alium iniuste et sine iuris
 ordine. et h̄ sit q̄n obijciat alterius
 sponsi vel alteri⁹ sp̄se exceptio. tñc
 em̄ opret q̄ spoliator restituat. et
 q̄ prius debeat fieri restitutio.
 Notandū est etiā q̄ cū accusatio-
 nes plures vel malivolentia fuerit. si
 duo fratres duas sorores dixerit
 in vxores. et p̄ accusatōem vni⁹ fra-
 trū sepetur a coniugio alteri⁹ sorō-
 ris ppter consanguinitatē. alij duo pro-
 pter hoc nō sunt sepandi. q̄ in fo-
 ro cōtentiōso res inter alios acta
 illis nō p̄iudicat. Et ideo si vn⁹ fra-
 trū repellat a matrimonio propt̄
 hoc nō est alter repellend⁹. q̄ per
 falsos testes potuit separari. Nec p̄-
 pter hoc opret q̄ ille q̄ remanet i
 matrimonio suo p̄scientiā suā i for-
 met ex his que facta sunt f̄i suo.
 ¶ Terciamē circa hoc est distiguen-
 dus. q̄ ille q̄ manet in m̄rimonio
 aut habet certā scientiā de impedi-
 mento circa aliud m̄rimonium pro-
 bato. et tñc nō debz debitū redde-
 re nec petere. aut solū habet opini-
 onē. et sic potest reddere et n̄ petere
 Aut neutz. s. nec scientiā nec opini-
 onē. et sic p̄ reddere et petere. Sic
 q̄ patet de diuortio faciēdo et sepa-
 tōe matrimonij propter affinita-
 tē et cōsanguinitatem. De diuortio
 autē faciēdo propter alijs causas

Cap. XXXI. De sacramento

inferi^r dicit caplo de crimine

Cap. XXXI.

Petrus

Ic mihi de publice honestatis iusticia q̄ q̄ndā similitudinē habet ad affinitatē qd̄ sit z vnde causat. z quō p̄mo impedit matrimoniu. **S.** Iusticia publice honestatē est p̄pinq̄uitas ex sp̄saliū p̄ueniētiū robur trahens ex ecclie institutōe p̄pter ei^{us} honestatē. Et differt ab affinitate. q̄ affinitas p̄ carnalē copulā contrahit. sed publice honestatis iusticia cōtrahit p̄ cōsensum exp̄sum p̄ v̄ba de futuro vel p̄sentia cōpula carnalē subsecutā. Unde post p̄mū septēniū causat publice honestatis iusticia et nō ante. quia si sponsalia cōtracta fuerint an̄ p̄mū septēniū nō causat publice honestatis iusticia cū etiā sponsalia n̄ teneat ante illud t̄pus. nisi forte p̄ acto septēnio puer illa sponsalia q̄ ante septēniū cōtraxerit rata habuerit et approbauerit. **Petrus** Impedit aut publice honestatē iusticia m̄rimoniū quēadmodū consanguinitas z affinitas z fm̄ eos s̄dus. Unde si q̄s desp̄sauerit puellā. vii. annoz. vel vltra p̄ v̄ba de futuro seu de p̄senti t̄pe nubili. q̄ vis eā carnaliter nō cognouerit t̄ nullus de cōsanguinitate ei^{us} eā habere poterit in vxorē vsq̄ ad q̄rtū q̄dū. nec ipe aliquā illi^{us} puellē cōsanguinea vsq̄ ad q̄rtum gradus. z si cōtraxerit sepand^{us} est. et h̄ habet in decret. xxi. q. Si q̄s vxorem desp̄sauerit. Et h̄ est qd̄ dicit **Iul^{ius}** papa ibidē. Si q̄s desp̄sauerit vxorē vel subtraxerit siue p̄ueniente die mortis siue irruentib^{us}

q̄busdā alijs causis m̄ime cognouerit eā neq̄ sup̄stes ei^{us} frater neq̄ vllus de cōsanguinitate ei^{us} eam si bi in vxorē tollat vilo vnq̄ tēpo re. Scias tamē q̄ quis qdā in se rit q̄ p̄ impedimētū legitimū sp̄salia ad nihilz redigant. nec inde ozin asserūt publice honestatē iusticia cū sponsalia propter impedimēta dicerēt esse nulla q̄ postmodū poterat alter illoz cū cōsanguinea alteri m̄rimoniū alteri copulari. **Bonifac^{ius}** t̄. vii. li. vi. de sponsaliū contrariū determinat cuius mēs ē tal^{is} q̄ si cōsensus fuerit i illis sponsaliū licz nulla viderint sp̄salia sunt t̄m̄ sp̄salia publice honestatē iusticia et impediūt seq̄ntia sp̄salia et p̄cedentia nō. **Lui^{us}** verba s̄ hec. Ex sp̄saliū puris z certis etiā si cōsanguinitatis affinitatis frigiditatis religiōis aut alia quavis ratione sint nulla dūmodo non sunt nulla ex defectu cōsensus oz̄ effi^{ci} car ad impediēdū et dirimendū seq̄ntia sponsalia vel m̄rimonia. nō aut ad p̄cedētia dissoluedū impedimētū iusticie publice honestatē. Quare ille qui sponsalia pure et determinate cū aliq̄ muliere contraxit. et postmodū cū sc̄da prioria cōsanguinea idē fecit et p̄oz. sp̄saliū rū vigore remanet obligat^{us} q̄libz p̄ publice honestatis iusticia et se cū dis sponsaliū subsecutā m̄ime derogatur ad m̄rimoniū cōtrahendū cū prima remanet obligatus. **Ire statim** subdit. q̄ p̄ sponsalia sub cōditōe nō impedit seq̄ntes matrimoniu an̄ p̄ditionē cōpletā propter publice honestatē iusticia dicens. Ille q̄o q̄ sp̄salia cū aliq̄ muliere cōtraxit si postmodū ante

Matrimonij

Fo. XL.

conditōis euentū cū aliq̄ prior^{is} cōsanguinea p̄ v̄ba de p̄senti contraxerit cū secūda remanere debet. cū ex sponsaliū cōditōibus an̄ cōditōem existentē sicut ex p̄sensū n̄ habentib^{us} z incertis nulla publice honestatis iusticia oz̄iat.

Cap. XXXII.

Petrus

Ic mihi qd̄ sit cognatō sp̄saliū. **S.** Cognatio sp̄saliū est qdā propinq̄uitas p̄sonaz p̄ueniētes ex sacramēti datione. vel ad illi^{us} intentōem. sicut baptizans z suscipiēs de baptizatio. vterq̄ vero est pater sp̄saliū pueri baptizati. Contrahit aut cognatio sp̄saliū ex duob^{us} sacramētis. s. baptizatio z cōfirmatōe z nō ex alijs. quia fili^{us} sacerdot^{is} p̄t cōtrahere cū illa quā sacerdos pater ei^{us} audiuit in cōfessōe. Et ideo ex baptizatio z cōfirmatōe solū generat^{ur} cognatio sp̄saliū. Et sicut carnalis generatio impedit m̄rimoniū sic et sp̄saliū generatio q̄ solū ex baptizatio z cōfirmatōe habz fieri. Ex catholicismo autē nō impedit matrimoniu cū nō sit sacramētū sed magis sacramētale. z iō matrimoniu nō dirimit sed debilitat z vit impedit m̄rimoniū p̄hendū.

Petr^{us}. Quō cognatio sp̄saliū impedit m̄rimoniū. **S.** Scias q̄ vel ipa p̄cedit matrimoniu aut seq̄ntur. si p̄cedat sic impedit m̄rimoniū p̄hendū z dirimit iā cōtractū. si seq̄ntur p̄trahit m̄rimoniū tūc vinculu m̄rimoniū nō dirimit sed actū m̄rimoniū. s. petitio nē z redditōem debiti q̄nq̄ impedit q̄nq̄ nō. q̄ si cognatio sp̄saliū causa necessitatis sicut pater v̄ m̄

in necessitate baptizat p̄p̄riū filiū suū in articulo mortis z nō sit ali^{us} q̄ possit p̄uz baptizare nisi pater aut mater. tūc nō impedit matrimoniu actū nec ex p̄te p̄ris nec ex p̄te matris. Si v̄o illa cognatio sp̄saliū cōtrahatur ex necessitate casu si hoc ex ignorātia fiat z nō ex fraude. sicut cum q̄s baptizat filiū suū quē nō credit eē suū sed magis alienū. z diligentia adhibuit. tūc etiā ex neutra p̄te talis cognatio sp̄saliū seq̄ns actū m̄rimoniū nō impedit. Si v̄o fiat ex malicia et ex fraude. sicut cum q̄s baptizat filiū suū sciēt^{er} vt elongetur a cōiuge sua vel ex alia malicia tūc ille q̄ baptizat vel cui^{us} actu cōtrahit illa cognatio sp̄saliū. q̄ sc̄z filiū suū accepit. isto mō amittit ius p̄tēdi debiti. sed tenet alteri reddere debitū q̄ nō est i culpa. q̄ ex culpa et malicia illi^{us} nō d̄z alter in cōmodū reportare nec innocēti p̄uari iure suo. Si v̄o ambo cōiuges fuerint in culpa debent separi quo ad thozū nō q̄ ad vinculum.

Petr^{us}. Inter q̄s p̄sonas contrahit cognatio sp̄saliū. **S.** Inter quatuor. Ad cui^{us} euidētia scias q̄ tres sunt sp̄s cognatōis sp̄saliū. Una dicit paternitas sp̄saliū que contrahit inter baptizantē z baptizatū. cōfirmatē z cōfirmatū. su sc̄p̄iētē z suscipiētē. Alia d̄z p̄p̄nitās q̄ p̄bit inf̄ generatē carnalē. s. p̄rem z m̄rem z regeneratē sp̄salē sc̄z baptizatē z suscipiētē. Tercia d̄z fraternitas sp̄salē q̄ p̄bit inf̄ generatū carnalē a p̄te sp̄saliū z regeneratū sp̄salē. v̄t inf̄ filiū sp̄salē alian^{us} et filios ei^{us} carnales qd̄ idē ē. **Igit^{ur}** p̄ma sp̄s cognatōis sp̄salē q̄ d̄z paternitas impedit matrimoniu

Cap. XXX. De sacramento

z dirimit. qz pater spūalis nō potest habere filioli suā in vrozē. qz est eius filia spūalis. nec fili⁹ spūalis matrē spūalem. sicut in generatōe carnali pater z mater nō possūt matrimoniu cōtrahere cū filijs suis. sic nec in cognatōe spūali. qz baptizans habet se vt pater z gerit p sonā christi. et suscipiēs vt mater z gerit psonā ecclesie. vt dictū est i capitulo quarto de baptismo Et ideo isti duo excludunt a mīrimonio respectu filioz spūaliū. Sicut illa species que dicit cōpaternitas excludit a mīrimonio vtrosqz pentes tā corporales qz spūales. qz pater carnalis nō potest habere in vrozem mīrem spūalē filij sui qz est ei⁹ com mater. nec pater spūalis eius z matrē. que ē mater carnalis filioli. Si militer tercia species cognationis spūalis impedit mīrimoniū. s. fraternitas que excludit omēs filios z filias siue ante natos siue p⁹ natos patris z matris spūalis. Et b⁹ solū respectu psonē illi⁹ p quaz solū in baptismo vel in cōfirmatōe cognatio spūalis est cōtracta scz filioli vel filiole. qz oēs alij filij z filie pentū possunt z trahere matrimoniu cū filijs et filiabz patrinoz cū p ipos nulla cognatio spūalis cōtrahat. Et sic cognatio spiritalis impedit mīrimoniū cōtrahendū z dirimit tā contractū inter psonas p̄dictas. scz pentes spūales z filios spūales. z inter pentes carnales et spūales z filios carnales z spūales p quos cognatio spūalis cōtrahit solūmodo z nō inf alios. Et sic sunt q̄tuor psonē excludē a matrimonio pro cognatōe spūali. s. patres cōmatres. filioli z filij carnales cōpatrū Petr⁹. Illū

quid pot cognatio spūalis ab vno cōiugū cōtracta in aliū trāsire. vt si vir absente ei⁹ vrozē. vel vrozē absente viro leuet vel baptizet puez. nūqd alter cōiugū absens efficiat cōpater z patrī⁹ pueri rōe alteri⁹ cōiugis. S. sic quoz et quoz non. qz tū iste modus cognatōis spūalis indirecte sumit z nō directe. sic z ille modus qz est inter baptizantē z baptizātū. z suscipiētes puez z pentes carnales pueri. sed est indirecte pfectū alteri⁹ cōiugis altero absente. Ideo notandū est qz si alter cōiugū leuet puez alicuius sine suo cōpari cōiuge anteqz mīrimoniū fuerit inter illos carnaliter contractū sed solū p verba de p̄fēti confirmatū. sic ille qz absens ē p sui cōiugis actōem nō cōtrahit cognatōem spūalem. qz nōdum effectus est vna caro cū eo qz puez leuauit aut baptizauit. qz p viuōē carnis sequentē nō trahit ad vniōnem p̄cedentem. Si vō leuauerit aut baptizauerit puez post mīrimoniū cōsumatū p carnalē copulam sic distinguit. qz cognatio illa spūalis cōtrahit p actōem vni⁹ cōiugis alteri⁹ filiū de sacro fonte suscipiētis. sic trāsīt cognatio spūalis ab vno cōiuge in aliū: cū sint vna caro qz suas actōes spūales p̄mū cant. licz nō cōicent suas passiōes. verbi gratia. Jobānes z maria cōiuges sunt vna caro p carnalē copulā cōiugalē. maria suscipit de sacro fonte puerū duoz. s. martini⁹ z berte. iohāne viro marie ignorāte et absente vel ecōuerso. nūc maria fit cōmater p̄dictoz p actōnem iohannis. nō p̄t post mortē martini berta cū iohē mīrimonialit copulari nec martini⁹ cū maria p⁹ mortē

Jobānis. nec etiā cū baptizato potest vniū qz absens fuerit copulari. Aut illa cognatio spūalis z trahitur p factū alteri⁹ suscipiētis pueri vnius cōiugis. z tunc ille puer ē ex eoz cōiugio. z sic nō potest absens vt dictū est cū leuante puerū matrimoniu cōtrahere similiter nec cū suscipiente aut eoz puer nō est de eoz cōiugio sed ex alio. Et sic potest cū suscipiente puez alter cōiugis cuius puer nō est p mīrimoniū copulari. quia sic nō transit cognatio spūalis a muliere in virū nec ecōuerso vt si berta leuauit puerū marie que habuit ex alio qz a iohāne post mortem marie poterit Jobānes cū berta mīrimonialiter copulari. Un⁹ v⁹ sus Lūi mibi vel cuius mea natū fonte leuauit. Nec mea cōmat fieri mea nō v⁹ v⁹ or. Si qz meo natū nō ex me forte leuauit. Nāc pot fata mee nō inde verborū hē. Notandū est etiam qz inter suscipiētē puerum siue leuante z baptizantē nulla cognatio spūalis z trahit. nec inter eos aliqz cōmpaternitas. similiter nec inter virū nec vrozē suā si simul leuauerint puez de fonte nō z trahit aliqz cōpaternitas nec cognatio spiritalis nec inter eos z baptizantem. nec etiā si plures leuent puez. sed solum est cōpaternitas inter parēs carnales pueri et suscipientes puez. Un⁹ v⁹ sus. Unus semp erit cōpater spiritalis. Alter carnalis nec fallit regula talis.

Ca. XXXIII. Petrus

6 Jc mibi quid sit cognatio legalis. Billo Cognatio legalis est p̄pinqvitas ex adoptione pueniens. Adoptio au-

tem est extraneae persone in filium vel nepotē vel dānceps legitima assumptio. vñ vbi natura deficit i generatōe filioz alter supplet defectū p adoptionē. Et nota qz cū p̄pinqvitas succedat in hereditatē iō nō adoptat. p̄pinqvitas sed extraneus. z sicut vir potest adoptari in filiū sic mulier in filias vel nepem.

Petrus. Que sunt p̄sone qz possunt adoptare. S. Personē libere que possunt de hereditate sua disponere. vnde seruū nec iuuenēs infra vicesimū quintū annū et etiaz mulieres nō p̄nt aliqz adoptare in filiū vel nepotē nisi ex principali z speciali concessione p̄ncipis. illi etiā qui habēt p̄petuū impedimētū generatōis filioz sicut frigiditas possunt adoptare qz nō indiget solacio filioz. sed illi qz habuerunt liberos z miserūt vel qui nō habuerunt. p̄ter aliqz impedimētū accideratē z nō p̄petuū z habere potuerūt tales possunt adoptare Sicut iunior seniores adoptare nō potest sed oportet qz adoptas p̄cedat tpe adoptatū quāto potuit. set ipm naturaliter generasse salicet. xvij. annis. eo qz adoptans debet sup adoptatū domari qd nō esset cōueniēs si iunior seniorez adoptaret. Petrus. Quomō fit adoptio. S. Sicut duplex est generatio quedā naturalis z imp̄fecta sicut est eoz filioz qz in formatiōe generātur z tales nō p̄cipiāt i hereditatē patris. Alia est generatio p̄fecta scz que fit in mīrimonio. et tales sūt heredes patris. Ita etiā est duplex adoptio legalis quedā imp̄fecta z simplex z sic nō transit adoptat⁹ i potestātē adoptans. et isto mō quilibet adoptare potest

etiam sine auctoritate p̄ncipis. sed solum auctoritate alicuius ingratius. et talis adoptatus non transit nec succedit in hereditate adoptantis. nec adoptans tenet talis adoptato dimittente aliquid in testamento suo nisi velit. Est autem alia adoptatio perfecta que non fit nisi auctoritate p̄ncipis. nec sic adoptare potest nisi ille qui est sui iuris. et sic succedit adoptatus in hereditate ipsius adoptantis et bonis eius. Et talis adoptatio dicitur abrogatio. Unde adoptatio imperfecta. et adoptatio perfecta que dicitur abrogatio in quatuor differunt. Primo quia ille abrogatur qui est sui iuris. Sed adoptatus qui est alieni. Secundo quod abrogatus transit in potestatem arrogantis. sed adoptatus non. Tercio arrogatus habet de necessitate legitimam partem vel successionem in bonis arrogantis siue eius emancipet siue decedat. debet ei quartam partem bonorum suorum relinquere. Quarto arrogatio non fit nisi auctoritate p̄ncipis. in cuius potestate sunt omnes etiam qui sunt sui iuris. sed adoptio fit auctoritate cuiuslibet ingratius contra potentis. Petrus. Dic mihi quomodo adoptio impedit matrimonium. S. Quia ut dictum est lex prohibet iter illas personas coniungi matrimonium quas necesse est sibi cohabitare sicut dictum est de consanguineis et affinibus. eo quod talibus parentibus copularetur. Et quod filius adoptatus confuatur in domo patris adoptantis sicut filius naturalis. ideo leges prohibent matrimonium inter eos copulari. et huiusmodi prohibitio est ab ecclesia approbata. unde nihilominus papa dixit quod adoptiuus non potest coniungi naturalibus filiis. Advertendum est autem et sciendum inter quos adoptio prohibet matrimonium fieri. quod triplex

est cognatio legalis. Prima est descendens que prohibet inter patrem adoptantem et filium adoptatum et filium filii adoptati et nepotem. et sic deinceps. Secunda est inter uxorem adoptantis et filium adoptatum et patrem adoptantem et uxorem filii adoptati. Et iste due cognationes legales impediunt perpetuum matrimonium. Tercia est inter filium adoptatum et filium naturalem. Et hec quoque impedit quoque non. quod manente filio adoptato in potestate patris adoptantis non potest prohiberi matrimonium cum filia naturali. sed mortuo patre adoptante vel emancipato filio adoptato potest matrimonium contrahi inter eos. Sicut inter patrem adoptantem et matrem naturalem nulla propinquitas prohibet ex huiusmodi adoptione nec matrimonium impedit. Sic ergo patet quod cognatio legalis prima et secunda impediunt matrimonium dirimunt. Tercia quoque impedit et quoque non. ut dictum est etc.

Cap. XXXIII

Petrus

Dic mihi de impedimento criminis que sunt crimina. S. Crimina impediencia matrimonium plura sunt et diuersa. Quedam sunt que impediunt prohibenda sed non dirimunt. Queda sunt que impediunt simpliciter et dirimunt. Que deo impediunt et non dirimunt sunt hec. Incestus. scilicet cognoscere sanguinea uxoris sue. Secundum est levare proprium filium de sacro fonte. Tercium est uxoris adiu de quo post dicitur. Quartum est rapere aliene spole. Quintum est interfecio per hateri. Sextum est quando aliquid agit contra solennem. In istis impediuntur matrimonium prohibendum sed non dirimuntur. Unde si velit contrahere ille qui habet aliquid peccatorum impedimento in

se per licentiam ecclesie dicitur contrahere nec prohibet ei cum de peccato eius continentie timeat. Notandum est igitur quod illi duo casus. scilicet de levare puerum de fonte dupliciter possunt contingere aut ante matrimonium tractum. scilicet cum aliquis cognovit aliquam mulierem et postea vult contrahere cum sanguinea sua vel levet puerum de fonte ante quod contrahat cum matre pueri sic impedit matrimonium contrahendum et dirimit iam tractum. aut sequitur matrimonium iam tractum et sic non dirimit illud matrimonium iam tractum et si maritus sed ius petendi debitum potest tamen illud reddere alteri iungi petenti. Etiam sunt plura crimina sicut prohibito ecclesie etc. de quibus iam dictum est. Et minima deo que impediunt matrimonium contrahendum et dirimunt iam tractum similiter tria sunt. Primum est quando adulter machinatur cum effectu in morte viri legitimi adultere ut postea matrimonium contrahat vel e converso si vir in uxorem si postmodum matrimonium contrahat et coniungant debet matrimonium dirimi. quod verum non est matrimonium et non potest legitime copulari. unde circa hoc notandum est quod vir in morte uxoris insidiat vel uxorem in morte viri triplex. Primo ratione culpe quod adultera est. aut ratione nature quod eius persona sibi displicet. aut ratione matrimonij quod vult cum adultera contrahere vel illam cum adultero. Primum est peccatum magni scilicet secundum leges civiles in actu ipso liceat ipsam interficere cum pena lex non infligit. secundum est graviter. tertium est gravissimum. duo prima impediunt matrimonium contrahendum sed non dirimunt iam contractum. sed tertium simpliciter impedit et dirimit iam contractum cum adultera sed non dirimit contractum cum alia per

sona. Secundum crimen est quando vivente legitimo coniuge persistat fide adulter cum adultera de matrimonio contrahendo per verba de futuro quod ducet eam in uxorem post mortem viri legitimi vel post mortem uxoris legitime ipsius adulteri. et sic dirimit matrimonium. Et intelligitur quod licet ea habere virum vel ipsa cum habere uxorem ita quod uterque sit impedimentum propter quod non possunt simpliciter copulari quod aliter non dirimeret matrimonium postquam est tractum. Tertium crimen est quando adulter defacto per verba de presenti contrahit matrimonium vivente legitimo viro adultere vel uxore legitima adulteri. et sic dirimit matrimonium et sic intelligitur quod uterque sit impedimentum. Si autem vir habens uxorem legitimam contrahat defacto per verba de presenti cum aliqua muliere non coniugata que ignoret illum virum uxorem habere vel e converso potest inter eos post mortem legitimi viri vel uxoris legitime matrimonium consistere. dum tamen ille qui solutus erat fuerit incensus criminis et quod bona fide contraxit et quod de novo persistat in matrimonio dum ad eius noniam pervenit. Et sic intelligitur si nulla inter eos fuerit carnalis copula subsequente vivente legitimo coniuge. quod sic non liceret coniungi matrimonium vel huiusmodi extra de eo que dicitur in matrimonium illam quam adulterio polluit uxorem. Si quis sicut intelligitur si non est machinatur in morte legitimi coniugis ut de ibidem venies ad penitentiam. Petrus. Nunquid potest vir propter crimen adulterij uxorem dimittere et alteri nubere. S. Potest vir uxorem dimittere cum adulterij cum manifestum est quod utpote in uat ea sola cum solo loco et tpe suspecto munda cum nudo et sic quibus ad uxorem potest ea dimittere unde potest eas accusare

Cap. XXXIII. De sacramēto

sare z celebrabit inter eos diuor-
um p eccliam nec tenebit vir red-
dere debitū ipi perenti z sepabun-
tur quo ad thoz: nō tñ quo ad vin-
culū mrimonij. qz vinculū matri-
monij ppetuus est z manet q̄dū
ambo vixerint nec potest ppter di-
uorziū alter alteri nubere. **P**e-
trus. Potest semp vir vxorē forni-
cariā dimittere. **S**eptē sūt ca-
sus in q̄bus nō licet dimittere. pri-
mus est si vir cū fuerit fornicat.
Scōs si vir eā p̄stituerit z duxerit
eā ad fornicandū. **T**ertius quādo
mulier fat. pbabiliter virū suū esse
mortuū z alteri nubit z viro rede-
untē statim ab illo recessit cū quo
postea nupserat. **Q**uart^o est cū ab
alio cognita est sub specie viri que
credebat suū viz esse. **Q**uintus est
quādo fuit opp̄ssa vi z intelligit d
vi absoluta q̄ nō fit p̄ merū. **S**ex-
tus ē qñ recōaliavit sibi eā post cō-
missus adulteriū vel publice adul-
terantē retinuit. **S**eptim^o est qm̄
fidelis ab alio p̄iuge infideli dimis-
sus fm̄ ritū suūz eo dimisso alteri
nubit z postea vtroqz cōuerso ad fi-
dē cogit p̄ eccliam eaz recipere. **I**n
istis ergo septē casibus nō licet vi-
ro vxorēz fornicantē dimittere.

Petrus. Nunqd potest vir in-
dicio p̄rio vxorē fornicantē dimit-
tere. **S**i vir potest eā dimittere
dupliater. **U**no mō quo ad thoz
tñ. z sic potest eā dimittere q̄cō
p̄stat ei de illius fornicatiōe nec te-
net ei reddere debitū nisi p̄ ecclias
compellat. si aut̄ p̄tigerit q̄ volun-
tarie ei reddat debitū irregular^{iter} ef-
ficiat z bigamus z generat sibi p̄iu-
diali accusandi eā de fornicatione
sua. si vero p̄ eccliam compellat
ad reddendū ei debitū efficiat irre-

gularis sed nō generat ei p̄iudiciū
accusandi eā de fornicatiōe sua. alio
mō potest vir vxorē fornicantē di-
mittere. z hoc q̄ntū ad thoz z q̄ntū
ad cohabitationē z sic nō potest di-
mittere nisi p̄ iudiciū ecclie scz di-
uorziū. **P**etrus. Nunqd mulier
potest virū suū fornicantē z adul-
terē dimittere sicut vir vxorēz. **S**i
In causa diuorziū q̄ fit p̄pter forni-
cationē z adulterium vir vxorē ad
paria iudicant. qz sicut licet viro di-
mittere vxorē p̄pter fornicationēz
sic cōuerso de vxorē q̄ntū ad bona
matrimonij q̄ sunt fides z factm.
qz vir z vxor in his ad paria iudi-
cāt. q̄ntū tñ ad bona mrimonij q̄ ē
p̄les mains peccatū est ex pre mu-
lieris q̄ ex p̄uiri. z sic sequit q̄ vir
z vxor in diuorziō ad equalia iudi-
catur p̄pter fidē z sacramentū non
tamē ad equalia p̄pter plcm. z licz
diuorziū fiat inter eos q̄ntū ad tho-
rus z cohabitationē nō tñ q̄ntū ad
vinculū quia ip̄is viuētibz semper
manet vinculum matrimonij zē.

Petrus. Nunqd post diuorziū
potest homo vxorē fornicantē re-
cōaliare sibi. **S**i vxor post di-
uorziū d̄ peccato penitentia egerit
z emendata fuerit potest eā vir re-
cōaliare sibi z tenet ad viz redire z
debitū reddere si petat. qz diuorzi-
um datū fuit in penā adulteratis
z i fauorē eius q̄ fidē seruauit. **S**i
hō post diuorziū incorrigibilis fu-
erit nec voluerit emendare nō de-
bet eā vir recōaliare ne sui criminis
p̄ticeps esse videat. **S**i hō cōtigit
rit q̄ vir post diuorziū fornicauerit
qui pus ante diuorziū innocēs e-
rat p̄ vxorē suā que pus fornicata
fuerat nō potest cogi ad recōaliari-
onē. **T**amē iudex ex officio suo de-

Matrimonij Fo. XLIII

bet eā cogere ad recōaliandū vro-
ri. v̄t per hoc caueat periculo an̄ di-
uorziū sicut de vxorē vt dictus est.

S Petrus. Quia filij illegitimi vo-
catur z p̄creant ex actu fornicario
z legitimi ex vero matrimonio. iō
de talibz aliq̄ntulū mibi dicas. **S**i
Quia duplex est status filioz qui-
dā sunt naturales z legitimi. sicut
q̄ nati sūt in legitimo matrimonio
solenniter p̄tracto z bōa fide. **A**lij
sūt filij naturales z nō legitimi vt
illi q̄ sunt nati ex fornicario z cubi-
tu sicut ex cōcubina. **A**lij sūt legiti-
mi z nō naturales vt filij adopti-
ui. **A**lij sunt q̄ nec legitimi sūt nec
naturales vt sunt illi q̄ in adulte-
rio nati sūt z de icestu. z tales dicū-
tur spurij. tales em̄ nascunt z p̄tra
legē positūz z p̄tra legē nature ex-
p̄resse. **Q**uia vero ignorātia exca-
sar illicitū cōcubitū a peccato nisi
sit ignorātia culpabilis. ideo illi
q̄ p̄trahūt bona fide in facie ecclie
q̄uis sit impedimentū matrimo-
nij. tñ p̄iuges absqz sua culpa illd
ignorant nec peccant nec eoz filij
sunt legitimi. **S**i vero vterqz p̄tra
benitiū in facie ecclie sciat impedi-
mentū q̄uis ecclia sustineat licet il-
lud ignoret nec a peccato excusan-
tur nec filij sūt legitimi. **S**ilr nec
illi qui occulte contrahūt z dande-
stine excusant a peccato nec eoz fi-
lij legitimi p̄bātur **S**as in sup̄q
illegitimus filius duplex damnū
incurrit. sc̄ quia nō admittit ad ac-
tus legitimos sicut ad officia z di-
gnitates. silr nec succedunt in here-
ditate paterna. **T**erūtāmē natura-
les filij possunt succedere in heredi-
tate paterna. **S**purij hō in nulla pre-
succeedunt. **P**arētes vero eoz tenē-
tur eis p̄uidere z ad episcopū perti-

net vt cogat pentes vt eis p̄uideat
Petrus. Nunqd p̄nt illegitimi
filij de iure legitimiari. **S**i
possibile est q̄ filius illegitimus
de legitimo coitu. qz iā transt ille
coitus z nunqz pōt fieri legitimus
sed quodāmō potest filius legitia-
ri in q̄ntū d̄ ana que illegitimus in-
currit subtrahunt z remouent p̄ le-
gis auctoritatē. **S**ūt aut̄ sex mōi
legitimādi filios. duo fm̄ cōsēs
z q̄tuor fm̄ leges. **P**rimus fm̄ ca-
nones est qñ matrimonij sequit̄
scz quādo ille q̄ generauit filius ex
muliere soluta z nō p̄ adulterium
p̄trahit cū ea in facie ecclie matri-
monij z hic modus non extendit̄
ad spurios. **S**cōsus modus fit p̄
specialē indulgentiā z dispensatio-
nem domi pape. z hic etiā non ex-
tenditur ad spurios. **A**lij quatuor
modi sunt fm̄ leges. **P**rimus est
quādo pater filij naturalis vel spu-
rius curie impatoris offert z legi-
timatur eo ip̄o p̄pter curie honesta-
tem. **S**ecūsus est quādo pater in
testamento suo nominat eū legit-
mus heredem z filius postm̄ oduz
testamentū impatori offert. **T**er-
tius si nullus sit legitimus patris
filius z filius semetip̄m offert p̄ri-
cipi. **Q**uartus est quādo pater suo
testimonio vel triū testiu subsc̄ri-
p̄t eū legitimū nominat z adij-
cit naturalem. z sic illis modis p̄-
dictis solent filij illegitimi legiti-
mari zē.

Capitu. XXXV:

Petrus.
Je mibi de impedimēto
disparis cultus scz vtruz
fidelis potest matrimo-
u

nium contrahere cū infideli. z si inter ipsas sit verū matrimonium. **Sillo** Nō licet fideli contrahere cū infideli matrimonium. quia bonū principale matrimonij est proles educanda ad cultū dei. z qz talis educatio fit p patrē et matrem. Ideo si pater fidelis duceret vrom infidelē z eōverso vterqz conaretur puer educare fm ritū legis z sic infidelis instrueret filiū fm falsā legē suam z auerteret a lege xpiana. similiter bonū fidei nō seruetur q̄tū ad deū. quia infidelis semper niteretur pervertēre fides alterius. similiter nec bonū matrimonij quod est sacramentū seruetur. quia matrimonij infidelium nō est pfectū signū coniunctionis christi z ecclesie cū nō sint baptizati sed tantūmodo est aptitudine signū z nō actu. Et ideo talis disparitas cultus impedit matrimonium p̄trahendū et dirimit contractū. Verū tamē sciendū est qz cū inter infideles nō sit matrimonium completū q̄tū ad sacramentū qd designat vniōnē xpi z ecclesie tñ inter eos est matrimonij inq̄stū est in officij nature z in sedus societatis. **Petrus** Nunquid tenetur fidelis p̄uersus ab infideli cōiuge discedere. **Sillo**. Si fidelis p̄uersus habeat spem de sua coniuge qz debeat conuerti z ad fides de infideli tate reuertere. potest cū ea manere si vero sciat eius obstinationē z qz nō possit cū eō cōmorari sine cōtumelia creatoris debet eū relinquere. **Petrus** Nunquid licet fidelis ab infideli discessit aliud matrimonij contrahere. **Sillo**. Ad huiusmodi euidentia notandū est qz ad matrimonij trā currunt. f.

qz primo sit iniactum per verba d presentia. Secundo qz sit consummatū per carnales copulā quia aliter possit per ingressus religionis dissolui. Tertio qz sit ratū per baptismi susceptionē. z matrimonij quod hec tria habere nō potest dissolui nisi per mortē alterius coniugis. Unde matrimonij infidelium cū non sit ratum per baptismum quod est ianua omnium sacramentorum solui potest per conuersiones alterius coniugis alio permanente in errore potest nubere cū fidele. Et hoc in tribus casibus. Primo quādo infidelis nō vult cohabitare cū fidele conuerso. sed dimittit eum tunc potest fidelis conuerti cū fidele nubere. z tunc primū matrimonij quod erat imperfectum persequens perfectū soluitur. Secundo quādo infidelis vult cohabitare cū fidele sed non sine blasphemia christi quas fidelis audire abhorret. Et tunc quādo non est spes d conuersione infidelis z sufficēter fuit infidelis monitus a fidele vt errorem relinquat que non vult relinquere. Et tunc fidelis conuerti potest nubere cū fidele vel religioz intrare z sacros ordines suscipere. nec est postea infideli conuerso ad fidem fidelis qui nupsit vel votū religionis emisit vel ordinē suscepit restituendus. quia tarditas conuersionis est ei in penā. Si tamen coniug infidelis conuertatur ad fidem aliquas alter in fide ecclesie matrimonij contrarie tenetur ad coniuges suā accedere nec aliaz potest duceret pa viuētē. Tertio quādo infidelis vult cohabitare cū fidele z sine cōtumelia xpi. sed non sine scandalo coniugis fit.

delis. pertrahendo ipm ad peccatū. In his predictis casibus licz fidele conuerso contrahere cū alio fidele. **Notandū** est etiā qz pro alijs peccatis non soluitur matrimonij contractum q̄tū ad vinculum. sed soluitur q̄tū ad cohabitationē. z quo ad hoc. z hoc tamen quando qz fit ad tempus quando scilicet post speratur emendatio peccatis. Quandoqz etiā simpliciter quando delinquens non vult retrahi a peccato.

tem virū. **Sillo** nota qz differētia est inter virū constantem z inconstantem. quia vir constans considerat qualitatem periculi z sequitur rectas rationes nec cogitur ad maius malum vt euitet minus malum sed potius cogitur ad minus malum vt euitet maius. Vir autem inconstans non considerat qualitatem periculi nec rationē rectas sequitur vt euitet maius malum. sed peccatū mortale facit propter metus aliamus pene temporalis. Similiter alia est inter eos differētia quia vir constans non cogitur nisi ex forti extimatione z probabili. sed vir inconstans ex leui. Differt etiā vir constans a pertinaci. quia pertinax nullo modo cogitur ad minus malū p euitando maius. qd autem facit vir constans vt dictum est. Et ideo vir constans medius est inter inconstantem et pertinacem quia constans quādo qz cogitur z quandoqz non. qz cogitur ad minus malū vt euitet maius malum contra pertinacem qz nunquā cogitur. similiter nec cogitur ad maius malum vt euitet minus contra inconstantem qui ad hoc cogitur. Ad peccatū autem nullo modo vir constans cogitur cum peccata sint maxima maiorū. immo debet homo magis eligere mori qz mortaliter peccare. Sūt autē alia damna corporalia quorum quedam sunt maiora z quedam minora. maiora autem damna sunt que ad personā hominis pertinent vel ad personā sibi coniunctam sicut vroz filij et huiusmodi. sicut verberatio debone / stano per stuprum mox futurus

Cap. XXXVI

Petrus.

Te mibi de impedimento coactionis z violentie. z quia vis z coactio generat metus. Dic mibi etiā de metu. **Sillo**. Coactio prout hic intelligitur est duplex. Quedā est absoluta que est maior impetus que nō potest euitari. z talis coactio nō cadit in anima nec in consensu viri. quia est simpliciter inuoluntarius. Alia est coactio conditionata. scz p metū sicut qui abscondit membrū putridū ne corp⁹ pereat. vl proijcit mercē in mare vt se z nauē saluet. z talis coactio est quodāmodo voluntaria consideratis conditionibus periculi z circumstantijs persone z rei. Et talis coactio cadit in anima. Unde de ista vltima coactione que fit per metū hic agitur. Et diffinitur sic. Coactio est metus instantis vel futuri periculi causa mentis trepidatio. **Petrus**. Quomodo cadit metus in constā

Cap. XXXVII. De sacramēto

et hmoi. Et ideo ex istis dāntis im-
minentibz cōstans vir cogit ad a-
lia dāna corpalia minora sustinen-
da. Et b habet p hos dūs. Excu-
sare metus hos posse puta qz ne-
scis. Supri siue status dberis at
qz neas. Metus aut infamie non
cadit in pstatē virū licz sit magnū
damnū vt dicūriura. qz ei defac-
li pōt occurrī. Qu aut ex metu ca-
dente in cōstantē virū vir cōstās p
mittit aliqd alteri propz hoc nō
gignit ad mētiēdū qz vult dare qn
p mittit. Sed tñ postea si vult p-
reperere restitutiōem sibi fieri. Qu
autē nō possit denūciare iudici p-
mittere nō potest cū b sit p bonū
iusticie. qz nullū cogi pōt qz faciat
cōtra iusticiā. Sic pōt quō coactio
z metus cadūt in constantē virū.

Petrus. Dic mihi quō coactio
impedit mrimoniū. **S.** Quāru
est primā coactioem q est p vim q
est absoluta coactioem mrimoniū
oīno dissoluit et tollit. eo q tal
coactio absoluta q specialit cadit in
cōstantē virū tollit vinculū amici-
cie qd est signū cōiunctōis xpī z ec-
clesie. Tollit etiā ppetuitatē vincu-
li mrimoniū. eo q talis coactio
absoluta repugnat illi ppetuitati
contractus cū possit peti restitutiō
in integz. Ideo simplz coactio ab-
soluta cadens in virū cōstantē im-
pedit et dirimit mrimoniū. qz tuz
ho ad scdām coactioem conditio-
natā que fit p metū quādoqz tenz
quādoqz nō. Tēnet aut qn ille me-
tus leuis ē mrimoniū. quando
autē metus talis est q cadit in cō-
stantē virū et licet libere p sentiat
z alter nō cōsentiat mrimoniū
nō tenet. qz talis metus libertatē
cōsensus tollit. sicut qz mrimoniū

um nō claudicat opret qz vterqz
bere in alteruz cōsentiat. et ideo tal
coactio mrimoniū tollit. **Nota**
dū est q licz tal coactio tollat ma-
trimoniū z dirimat si ille coniunx
q coactus fuerat postmodū libere
in mrimoniū cōsentiat. tū illd
mrimoniū firmabit et ratificabi-
tur. Un si mulier coacta fuerit ad
mrimoniū contrahendū p metus
cadentē in cōstantē virū. z post in
mrimoniū cōsenserit libere cuz
illo cōsēsu fiet mrimoniū z erit
firmū. nec postmodū poterit dir-
mi. dū tamē vir pmaneat in eodē
cōsēsu liber o cū quo pri^o contra-
xit. Et idem iudiciū est de viro co-
cto z muliere. Itē notandū q si iu-
rauerit p metū cadentem in cōstan-
tem virū se pstrahendū mrimo-
niū cū aliquo illud iuramētū non
obligat in iudicio for cū sit error/
tū. In iudicio tñ poliū q iudicat
magis fm ea q saluti aie puenien-
tia expediūt. consulendū est vt si ei
expediat p supiorē expectet d iura-
mento absolutōis bñficiū. Jura-
mentū autē coactū ad peccandum
nullo modo obligat nec est adim-
plēdū. **Petrus.** Nūqd parētes
possūt cogere liberos suos ad ma-
trimoniū contrahendū. **S.** Abso-
lute loquendo nō. tamē in aliq cā
rationabiliter pater potest induce-
re filiū vel filiā ad mrimoniū cō-
trahendū. sicut pro pace amicoruz
vel patrie aut regni. z sic liberi tūc
se habent ad illā cām determinate
de necessitate. ita tenēt obedire pa-
rētibz dū illa causa illos cogat. ali-
ter nō. Et propter hoc seqt qn pen-
tes iurant spōsalia liberoruz sp sub
intelligit ex natura cōtractus con-
ditionati. s. si liberi cōsentiat zē.

Matrimonij

Cap. XXXVII

Petrus
S. Ic mihi de impedimēto or-
dinis an ordo ipediat mrimoniū.
Sillo. Sacer or-
do ex vi ordinis et ex voto cōtinē-
tie eidem annexo ipediat mrimoniū
um contrahendū z dirimit cōtra-
ctū. post vero susceptōem sacri or-
dinis impedit etiā mrimoniū pūf
contractū fm vsū. Si vero vir su-
scepit ordinem volente vxore z ip-
sa sciente et nō reclamāte. tūc vxor
tenet ppetuā vouere continentiaz.
nec propter hoc religionez intrare.
nisi de piculo castitatis ei^o timeat
z continētie. Si vero vir viuēte vx-
ore et ignorāte sacros ordines su-
scepit characterē ordinis suscipit.
sed executōe caret. z vxori petēti te-
net reddere debitū. z ipse petere nō
potest. S ut autē tres ordines sa-
cri de quibz dictū est ca. de ordini-
bus q impediūt mrimoniū con-
trahendū z dirimūt iā cōtractū. s.
subdyaconatus. dyaconat^o et pre-
sbyteratus. qz in ipis ē annexa con-
tinētia z castitas. **Adnotes** ho or-
dines nō impediūt mrimoniū cō-
trahendū nec dirimūt contractuz.

Nota tamē ex hoc q dictū ē de
impedimento ordinis illud habet
apud nos in ecclesia occidentali. z te-
net. sed apud grecos in ecclia oriē-
tali aliter se habet. qz licet apd eos
sacer ordo impediat mrimoniū cō-
trahendū. sicut etiā apud nos. ta-
men apud eos ordo sacerdotalis
nō impedit mrimoniū vl vsū ma-
trimoniū prius contracti. qz pro-
ptad sacros ordines in ecclesia ori-
entali possunt vni mrimonio p-
us contracto cum virgine ante/

q sacros ordines susceperint. licz
post susceptōez sacroz ordinū nō
possint de nouo cōtrahere.

Cap. XXXVIII

Petrus
S. Ic mihi de impedimēto li-
gaminis quid sit. **S.** Lō
sistit ex eo q hō ligatus cū mulie-
re p mrimoniū vel mulieri cum
viro nō potest alteri copulari alio
viuente cum quo prius mrimo-
niū contraxit. Et q sequit q hō v/
nus ples vxores simul hēre nō pōt
Herūtamē aliq patres ex dispen-
satōe plures habuerūt propz cau-
sam generatōis et plus habende z
generade. Ideo in illis ptribus eis
fuit licitū. nunc autē est illicitū. qz
vir z mulier in mrimonio effia-
untur vna caro. Ideo homo car-
nem suā nō potest dare pluribus
mulieribz. similit^r nec mulier plu-
ribus viris. Et ideo vir vel mulier
non potest cū alio. nubere suo con-
iuge viuente. z si fecerit non est ma-
trimoniū. **Petrus.** Nūqd mu-
lier credens virum suū mortuum
potest alteri licite nubere. vl vir al-
teri mulieri. **Sillo.** Extra in de/
cretali de nuptijs dñs ac redem-
ptoz noster dicit q nullus ad scdū
das nuptias migrare psumpserit
donec constet q mortuus sit con-
iux ei^o. vñ ex sola credulitate mor-
tū alri^o p iug^o ve cōiectura leni. si li-
cet alteri cōiugi mrimoniū con-
trahere. sed magis requiritur cer-
titudō que per iuramentū aliquo-
rum qui cum nouerint mortuum
habebatur. Dicit tamen Hugo q
iuramentū vnus testis sufficit cū

attestatione publice fame. alit nō.
 Notandum tamen est q̄ quādo al-
 ter coniugū credit alter mortuū
 firmiter et postea cum alio contra-
 hit. si postea oritur dubitatio de
 vita illius si de tali dubitatioe cer-
 titudo vite prioris coniugis habe-
 atur. alter q̄ cum alio contraxit nō
 potest petere nec reddere debitum
 cū secundo. sed mortaliter peccat
 si hoc faceret et adulteriū cōmitte-
 ret. Si vero dubitet solū ex hoc ex
 causa rōnabili tunc non debet pe-
 tere debitum a secundo coniuge. s;̄
 potest ip̄i petenti reddere debitū.
 Si vero dubitet quadam leui du-
 bitatione debet a corde suo abijce-
 re talē dubitatioem temerariam
 et potest petere et reddere debitū

Ricarte. Petrus. Nunquid te-
 netur primus vir vxorē que sic cō-
 traxit cum secundo viro ecōuerso
 recipere. **S.** Sicut prius dicitur
 est sic etiā dicendū est. Quia si illa
 contraxit cum secundo viro ex certa
 scientia sciens primū virum viue-
 re adultera est. nec tenetur primus
 vir eam recipere. Si vero per ig-
 norantiā probabilem quia crede-
 bat eum mortuū quādo cum alio
 contraxit tūc distinguendum est.
 Quia aut statim fuit reuerſa ad p̄-
 mum cum cognitionē sui habue-
 rit. et sic recipere tenetur eam. aut
 non statim reuerſa est. et sic non te-
 netur eam recipere quia adultera est

Nota hic incidentaliter q̄ vir ca-
 uere debet ne volens extorquere a
 muliere carnalē cōmixtionē fingat
 se eam ducere velle nō habens ta-
 men intentionē et propōsitū eam
 ducendi. Nam talis si eam nō du-
 cat grauit̄ peccat. licet in foro pe-

nitentia nō iudicat p̄ matrimo-
 nio. Et licet mulier que simplicia/
 nimo sibi consentit a peccato exa-
 satur. tamē deceptor tal̄ si vult ve-
 ram penitentiā agere necesse habet
 eam sine ficiōne ducere quantum in
 eo est. vel dare sibi virū conueniē-
 tem vel alit̄ satisficere. Et hoc fm̄
 thomā. Et hoc si vir est equalis cō-
 ditōis cū illa. q̄al̄s nō teneretur
 eam ducere nec ei satisficere. vt di-
 cunt doctores

Petrus. Dic mihi de impotē-
 tia coeundi: vt dictū est supra capi-
 tulo. xvi. i. versu. Si forte coire ne-
 quibus. **Sillo.** Impotentia co-
 eundi duplici causa prouenit. Vel
 prouenit ex frigidityte vel ex male-
 ficio etc.

Cap. XXXIX

Petrus

Ic mihi primo de frigidityte
 d te quomodo impedit ma-
 trimoniū et dirimit. **Sillo.** Frigidityte impedit matrimo-
 nium eo q̄ alter coniugū dar̄ alte-
 ri corporis sui potestate ad reddē-
 dum debitū carnalis copule. Et q̄
 frigidityte impedit huiusmodi red-
 ditioem ideo impedit matrimo-
 nium. quia frigidus ad impossibi-
 le se obligare nō potest. cuiusmo-
 di est hec redditiō. **Sed** notandū
 est q̄ causa frigiditytis duplex est.
 Quedam tēporalis cui potest sub-
 ueniri beneficio artis medicine vel
 etatis. Et hec matrimoniū totali-
 ter non impedit nec soluit. Alia cā
 est perpetua cui nō potest subueni-
 ri. Et hoc fit dupliciter. Quia aut
 illa causa precessit matrimoniū

aut sequitur. Si precessit sic impe-
 dit matrimoniū contrahendū: et
 dirimit iam contractū. ita tamē q̄
 ille qui illud impedimentū habet
 perpetuo maneat absq; spe coniu-
 giū. Ille vero ex parte cuius non
 est repertū impedimentū cui volu-
 erit nubari in domino. Si vero im-
 pedimentū illud sequitur matri-
 monium iam contractū et consu-
 matum. sicut cum aliquis habens
 vxorem castratur. vel ex infirmita-
 te deueniat frigidus vel impotens
 ad carnalem copulā propter hoc
 non dirimitur m̄rimoniū iaz̄ cōtū

Notandū est etiam q̄ licet un-
 est senibus nubere. quibus non pos-
 sint generare. cum nō habeant ca-
 lidum sufficiens ad generandum.
 habent tamen calidum sufficiens
 ad reddendum debitū carnalis co-
 pule. Et ideo eis conceditur ma-
 trimoniū fm̄ q̄ est in remedium.
 et non fm̄ q̄ est in officium natu-
 re ad generandū. **Petrus.**

Quomodo potest frigidityte cog-
 nosci. **Sillo.** Ad cognoscendū
 illud impedimentū frigiditytis ef-
 se perpetuum ecclesia tres annos
 statuit. in quibus annis si fideliter
 vterq; operam dederit carnali co-
 pule adimplende et adimpleri nō
 poterit: iudicio ecclesie possunt dis-
 solui. altero tamen proclamato vl̄
 vtroq;. **Q**si vterq; proclamat ad
 iudicium: et proficitur impedimē-
 tum. tunc propter impedimentū
 collisionis. vterq; iurabit q̄ bona
 fide dederit operā carnali copule
 adimplende et eā adimplere potu-
 erunt. et cum septima manu pro-
 pinquorū eorum personas et sta-
 tum cognoscentiū qui de credulita-

te iurabunt. Si vero alter tantū
 confitetur et alter negat si vir fue-
 rit qui prouocat ad separationem
 muliere negante. viro incumbit p̄-
 batio. quia illi soli non creditur. si
 vero mulier prouocet ad separati-
 onem viro negante vel contrariuz
 asserente. scilicet carnalem copulā
 precessisse creditur. quia est caput
 mulieris. nisi mulier velit proba-
 re impedimentū per aspectus cor-
 poris. Debet enim maior calidi-
 tas adhiberi circa virū q̄ circa mu-
 lierem. Quia frigiditytas que face-
 ret impotentem virum nō faceret
 mulierem impotentē etc.

Notandum est etiaz q̄ in muliere est
 aliud impedimentū quod dicit ar-
 tario. Et est impedimentum natu-
 rale. et ita tollit matrimoniū sicut
 et frigiditytas viri. quia si non possit
 ei subueniri per artem cyrurgie et
 matrimoniū preceat: separanda
 est mulier a viro. et viro dabit li-
 centia nubendi aliū. et ipsa mulier
 innupta manebit. **U**erū tamen si
 aliū nubat et ab illo cognoscat pa-
 mo viro debet reddi. Sic simili-
 ter est de frigidityte viri cum con-
 stat ad ecclesiam de iudicando im-
 pedimentum quod fuerit perpe-
 tuuz cum sit temporale et fuisse de-
 ceptam. **I**tem notandū q̄ si vir
 non possit complere copulā carna-
 lem cum virgine et possit illā com-
 plere cū corrupta propter hoc nō
 est matrimonium dirimendum.
 quia medicinaliter posset aliq̄ mo-
 do: vel instrumento aliquo clau-
 stra pudoris frangere et ei coniu-
 gi. **N**ec hoc esset contra naturam.
 quia illud non fieret ad delectatio-
 nem sed magis ad medicamentū

De sacramentis

Rite notandum quod si alter ante contractum alterius scilicet quod sit impotens ad coeundum potest separari ab eo si voluerit cum illud impedimentum cognoscit. Si vero sciat illud impedimentum antequam matrimonium contrahat cum eo non dirimitur matrimonium postquam contractum est. Quia ostenditur quod alium finem querit in illo contractu et ideo matrimonium stat et non soluitur etc.

Capitulum XL.

Petrus

Sic mihi vltimo de impedimento maleficij. Dillo. si maleficium sequatur matrimonium iam contractum per carnalem copulam non dirimitur illud matrimonium si precedat matrimonium contractum. Distinguitur quia vel illud maleficium est perpetuum et sic dirimit matrimonium aut est temporale et sic non dirimitur ad hoc experiendum ecclesia tempus trium annorum statuit. si cur de frigiditate quia si infra tres annos matrimonium consummari non possit per carnalem copulam perpetuum maleficium iudicatur et possunt ab ecclesia separari sicut de frigiditate. Tamen differentia est inter frigiditatem et maleficium quia frigidus impotens est ad omnes mulieres et ideo ei non datur licentia nubendi alij mulieri sed ex maleficio potest esse homo impotens ad vnam mulierem et non ad aliam et ideo quando iudicio ecclesie matrimonium dissoluitur propter impedimentum maleficij vtrique datur licentia aliud matrimonium contrahendi. Petrus. Unde puenit maleficium. Dillo. Et diabolo deo permittente quod cor-

ruptio primi peccati per quam homo factus est seruus diaboli ducit in nos per actum generantem et ideo potestas maleficij permittitur diabolo a deo in hoc actu magis quam in alijs actibus sicut etiam in serpentibus ostenditur virtus maleficiorum magis quam in alijs animalibus. Quia per serpentem diabolus temptauit mulieres. Et sic illud impedimentum maleficij potest esse ex impulsione demonis in imaginatione hominis deo permittente et per qua tollitur viro concupiscentia mouens ad tale mulierem et non ad aliam et sic potest prestare impedimentum viro quantum ad omnes mulieres impediendo excitationem concupiscentie per quam carnalis copula tollitur. Vnde maleficium perpetuum dicitur quia et humano opere non potest remedium adhiberi. Petrus. Nunquid licitum est impedimentum maleficij per aliud maleficium amoueri? S. Non oportet quod illud impedimentum quod per maleficium factum est possit per aliud maleficium destrui sicut malefici testantur et tamen si possit per maleficium adhiberi remedium nihilominus perpetuum iudicatur impedimentum quia nullo modo debet aliquis auxilium demonum inuocare nec etiam oportet quod si propter aliquod impedimentum data sit potestas in aliquo homine quod cessante peccato cesset huiusmodi diaboli potestas quia transeunte culpa remanet pena quia in hoc mundo licet homo absolutus sit a culpa tamen propter reatum pene quod remanet permittit deus homines in hoc mundo a demonibus fatigari. Sic nota licet exorcismi valeant ad remedium plurimas demonum infestationes

Matrimonij

Jo. XLVII

na tamen semper valent ad reprimendum eos quantum ad omnes molestias corporales diuino ergo erigere iudicio. Tamen exorcismi valent contra illas infestationes demonum contra quas sunt principaliter instituti. Sic patet quod sit maleficium et separandi sunt coniuges si sit perpetuum. Et quod ab ecclesia tempus ad eius cognitionem est taxatum et post illud tempus possunt separari. Tamen si post separationem potentia redierit scilicet se mutuo carnaliter cognoscendi debet inter eos matrimonium reintegrari quia illud impedimentum maleficij non erant fuerat perpetuum sed potius temporale. Et sic de impotentia coeundi et de sacro matrimonij tibi ad presens sufficiant. Vigetur Petre ista pauca dicta de sacramentis septem ecclesie tibi sufficiant quia et potum breuius de scriptis fratris Thome principaliter collegi. De Petri de tarantasia quorum da aliorum dicta etiam interserendo.

Si qua tamen impotentia minus sanata posita non est in culpa pes sed mea non ignoranda. Si sit innentis que ad presens non tenentur hoc est propter iurium nouitate que sunt postmodum confirmata prout repperi de sententia excommunicationis et de publice honestatis iusticia. Pro me tamen in opere fesso christu exorta a quibus omnia sacramenta descendunt quod cum patre et spiritu sancto vivit et regnat per infinita seculorum secula Amen.

Tractatus de septem sacramentis continens conclusiones super dubijs occurrentibus circa eadem sacra tractatus ex scriptis sancti Thome et runderamque aliorum doctorum. Impressus in insigni ciuitate Argentinensi. Finit feliciter Anno ab incarnatione domini M. cccc. xvj. nona die Februarij.

No. qd liba int
 de officis
 dicitur ambrosius
 sub se gnet
 tres libros of-
 ficioz. 2. qd
 ad pntiam
 eius libror. 1.
 t. c. excepco
 qd illo. 1. t. c.
 l. 2. excepco
 l. 2. qd illo
 de off. d. qd
 in p. excepco
 fidelit. a. n. o. z.
 h. o. p. colo.
 qd nra respicit
 t. p. a. p. a. r.

1. ca. p. p. h. e. e. p. a.
 2. ca. p. p. h. e. e. p. a.
 3. ca. p. p. h. e. e. p. a.
 4. ca. p. p. h. e. e. p. a.
 5. ca. p. p. h. e. e. p. a.
 6. ca. p. p. h. e. e. p. a.
 7. ca. p. p. h. e. e. p. a.
 8. ca. p. p. h. e. e. p. a.
 9. ca. p. p. h. e. e. p. a.
 10. ca. p. p. h. e. e. p. a.
 11. ca. p. p. h. e. e. p. a.
 12. ca. p. p. h. e. e. p. a.
 13. ca. p. p. h. e. e. p. a.
 14. ca. p. p. h. e. e. p. a.
 15. ca. p. p. h. e. e. p. a.
 16. ca. p. p. h. e. e. p. a.
 17. ca. p. p. h. e. e. p. a.
 18. ca. p. p. h. e. e. p. a.
 19. ca. p. p. h. e. e. p. a.
 20. ca. p. p. h. e. e. p. a.

1. ca. p. p. h. e. e. p. a.
2. de re silenty. a. ff. q. a.
3. de officis. a. ff. q. a.
4. de off. p. n. b. a. ff. ibi. b.
5. de off. laquid. a. ff. q. a. 2.
6. de off. medio co. p. ff. q. a. b.
7. de off. p. n. b. a. ff. q. a. 2.
8. de off. p. n. b. a. ff. q. a. 2.
9. de off. p. n. b. a. ff. q. a. 2.
10. de off. p. n. b. a. ff. q. a. 2.
11. de off. p. n. b. a. ff. q. a. 2.
12. de off. p. n. b. a. ff. q. a. 2.
13. de off. p. n. b. a. ff. q. a. 2.
14. de off. p. n. b. a. ff. q. a. 2.
15. de off. p. n. b. a. ff. q. a. 2.
16. de off. p. n. b. a. ff. q. a. 2.
17. de off. p. n. b. a. ff. q. a. 2.
18. de off. p. n. b. a. ff. q. a. 2.
19. de off. p. n. b. a. ff. q. a. 2.
20. de off. p. n. b. a. ff. q. a. 2.

2. no liba off. a. ff. q. a.
 cōtinet duo. m. f. a. l. f.
 quoz. m. de grandisio splendore honesti. et lte vite.
 l. de. v. h. t. a. ff. q. a. b.

3. aut gnet ca. 2. p. a. ff. 119. b.

- Vincit q. 2. p.
- q. 2. est malificosus opus
 i. quo vices exant.
1. ca. de occid. nec. p. r. o. s. l. e. t. o. f. f. i. o. s. o.
 qui quoz. v. r. u. t. e. d. i. c. e. n. t. q.
 2. ca. de. cōp. a. n. e. v. r. i. b. o. a. ff. 120. b.
 et honeste
 3. ca. de. q. u. a. n. d. i. s. p. r. i. m. i. s. a. ff. 122. a.
 et mutua p. r. e. d. i. l. i. g. e. n. t. i. a. i. b. i. a.
 2. ca. de. a. m. p. r. i. c. i. a. p. b. a. a. ff. 121. a.